

BESEDE IN DEJANJA

KRIVDA JE V ZASTARELOSTI

Da pa bi se povečala proizvodnost dela, je treba pospešiti modernizacijo naše industrije. V tem pogledu smo resda že dosegli pomembne uspehe. Računajo, da je že okrog 60 odstotkov naše industrije modernizirane. Toda da bi ta modernizacija zajela še preostalih 40 odstotkov, je treba sredstev. Seveda bi želel in hotel, da se najdejo sredstva za modernizacijo, ne pa da ustanavljajo neka nova industrijska podjetja, ki ne bodo rentabilna.

Iz intervjuja predsednika Tita

Umetniki, klani in klike...

Razne skupine umetnikov pa tudi umetniki sami imajo razne politike, razne koncepte, v imenu katerih delujejo, razne interese, ki jih hočejo uveljaviti. Spor med različnimi skupinami ali generacijami umetnikov navadno ni samo estetski spor (spor o tem, ali je umetnost »one druge skupine« sploh umetnost ali to ni), ampak iz estetskega preraste v politični spor, iz estetske polemike v spor za vodilno vlogo pri splošnem političnem konceptu umetnosti, v spor za politično oblast v institucijah, ki umetnost omogočajo.

France Jerman
Teorija in praksa 12/68

Krivičnost honorarnega dela

Zvedeli smo, da so v devetih občinah celjskega območja v enajstih letošnjih mesecih izplačali za nadurno in honorarno delo, skratka za dodatni zaslužek redno zaposlenih oseb, nekaj nad 37 milijonov dinarjev.

Ce ta bruto znesek delimo s povprečnim mesečnim zaslužkom zaposlenih, dobimo že omenjeno spoštovanja vredno število. 2.800 ljudi bi lahko imeli zaposlenih več ob enakih povprečnih osebnih dohodkih, ob enakih obremenitvah delovnih organizacij.

Večer — 25. XII. 1968

Predlog pevcev — upokojencev

Trboveljski upokojenci so izoblikovali zanimiv predlog. Sprčo izredno razgibane dejavnosti moških pevskih zborov revirskih društev upokojencev in da bi spodbudili pevsko dejavnost tudi med drugimi upokojenci, predlagajo, naj bi bila ob mednarodnem delavskem prazniku — 1. maja prihodnje leto v Ljubljani revija pevskih zborov društev upokojencev iz vse Slovenije. Za ta predlog so se izrekli tudi upokojenci — pevci iz drugih revirskih občin.

Delavska enotnost, 28. XII. 1968

Predvsem zgledi in poštenje...

Anketa slovensko javno mnenje 1968 nam je posredovala tudi mnenje Slovencev o tem, kakšne lastnosti bi moral imeti pravi komunist. Največ vprašanih (približno 60 %) je odgovorilo, da so za komuniste prvenstvene važnosti moralne kvalitete. Prav ob sprejemanju novih mladih članov pa se nam je večkrat dogajalo, da mnogi niso želeli vstopiti v vrste komunistov zaradi slabih zgledov, ki so jih videli v svoji neposredni okolici pri komunistih, ki so jim najbližnji.

Komunist, 20. XII. 1968

Črna gora in ginekologi

Podatki republiškega zavoda za zdravstveno varstvo Črne gore povedo, da ima 15.584 Črnogork na voljo samo enega specialista za ginekologijo in porodništvo. V vsej Črni gori imajo vsega samo enajst ginekologov. Samo na Kosovem so razmere v tem pogledu še neugodnejše — tam lahko 34.234 žensk pričakuje pomoč enega ginekologa, a v vsej pokrajini jih je deset.

Borba, 21. XII. 1968

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERSIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRJOMIR SINKOVEC

Leto VII
8. I. 1969
ŠTEV. 1

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Lanski uspehi vzpodbuda za letošnje delo

Ob koncu starega in na začetku novega leta se kaj radi ozremo nazaj na enoletno prehojeno pot, da ocenimo uspehe, ki smo jih dosegli z vsestranskim prizadevanjem ter večjimi ali manjšimi napori. Pogled pa nam uhaaja tudi v prihodnost in pri tem ugrabimo, kako bi sestavili programe, kako zastavili delo, da bi tudi v novem letu dosegli čimboljše rezultate. To velja tako za posameznike, kakor tudi za podjetja, ustanove in organizacije.

Ze bežen pregled razgibane organizacijske dejavnosti Zveze združenj borcev NOV na družbeno političnem področju in prizadevanje v korist članstvu v preteklem letu nam pove, da smo ob vsestranskem razumevanju pristojnih organov za potrebe udeležencev NOB dosegli kar lepe uspehe. Ni je bilo akcije, proslave ali prireditve družbeno-političnega značaja, na kateri ne bi sodelovali predstavniki ZZZB NOV; za mnoge, predvsem take, na katerih je šlo za obujanje in negovanje tradicij NOB, pa so bili pobudniki organizacije ali člani ZZZB. V mednarodnem sodelovanju bivših borcev, tako v medsebojnem stiku z nacionalnimi združenji kot v sodelovanju s Svetovno federacijo bivših borcev (FMAC) in z Mednarodno federacijo odpranih gibanj (FIR) pa se je naša Zveza močno uveljavila v prizadevanjih za udržitve miru na svetu, za neodvisnost dežel in za njihovo enakopravno sodelovanje brez kakršnega koli vmešavanja v notranje zadeve.

Toda ne gre samo za to. Precej bogata je bila v preteklem letu tudi žetev uspehov v boju za pravice in koristi udeležencev NOB — članov ZZZB. Najpomembnejši korak k trajni ureditvi sistema za predvojne revolucionarje in borce NOV v Sloveniji so sklepi republiškega in socialno zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije na seji 12. marca. Ob koncu leta 1968 lahko pokažemo že na pomembne uspehe, ki so posledica omenjenih sklepov:

- urejen je status Primorskih borcev NOV po 9. 9. 1943;
- sprejet je zakon o boricih za severno mejo v letih 1918 in 1919;

- zvišan je republiški dodatek za zaposlene borce;
- sprejet je republiški zakon o vojaških vojnih invalidih;
- ustanovljen je sklad za stanovanje borcev;
- sprejet je zakon o varstvu nekaterih kategorijah žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne, žrtev vojnega materiala in njihovih družin in članov;
- pripravljena je uskladiitev pokojnin bivših borcev in odprava razlik med pokojninami borcev, ki niso odvisna od vsakoletnih sprememb osnove za priznavanje republiškega borčevskega dodatka, štetega v pokojninsko dobo;
- tudi osnutek posebnega zakona o priznavalninah je že izdelan.

Mimo tega so na izboljšanje življenjskih razmer mnogih borcev

Pravilnik o nosenju prapora ZB

Na svoji nedavni seji je občinski odbor ZZZB NOV v Škofji Loki obravnaval tudi predlog pravilnika o nošenju prapora ZB. V razpravi o tem pravilniku so sklenili, da bodo pravilnik razmnožili in poslali vsem občinskim odborom ZZZB v uporabo. Da pa bodo tudi naši bralci, predvsem tisti, ki večkrat sprašujejo, kako ravnati s praporom ZB ob raznih svečanostih, seznanjeni s tem pravilnikom, navajamo njegovo vsebino. V prvem členu je navedeno, da prapor predstavlja organizacijo in da je simbol časti in spominov na ljudsko revolucijo ter borbe jugoslovanskih narodov za osvoboditev.

V nadaljnjih členih je določeno, kdaj in kako se prapor nosi in uporablja. Navedena so tudi navodila za praporščaka.

Pravilnik je preobširen, da bi ga lahko priobčili v celoti, ker pa ga dobijo vsi občinski odbori, bo v prihodnje lahko uvedli enotno ravnanje ob nastopih s prapori ZB.

V. M.

- vsak dan — najnovejše vesti iz vsega sveta
- vsak ponedeljek — obširna športna poročila in družinska stran za žene in matere
- vsak petek — posebna priloga z radijskim in televizijskim sporedom
- vsako soboto — 12 strani »priloge za konec tedna« reportaže — romani v nadaljevanjih — mali oglasi

VSAK DAN V VSAK DOM

DELO

Priprave za šesto skupščino ZZB NOV Jugoslavije

Da bo šesta skupščina ZZZB NOV Jugoslavije vsestransko in v redu pripravljena je zvezni odbor na svoji peti seji sklenil:

Šesta skupščina Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije bo v drugi polovici junija 1969 v Skopju. Natančen datum bo določen pozneje.

Med pripravami na šesto skupščino ZZZB NOV bodo združenja in organi Zveze po pokrajinah, republikah in federaciji preučevali vse gradivo za skupščino.

Delegate za šesto skupščino, in to po enega delegata na 3000 članov, bodo volile republiške skupščine ZZZB NOV.

Vsaka republiška in pokrajinska organizacija Zveze bo predlagala svoje kandidate za člane zveznega odbora in nadzornega odbora ZZZB NOV Jugoslavije.

V zvezni odbor ZZZB NOV bo vsaka republiška organizacija Zveze izvolila po 15 članov, pokrajinska pa po 7 članov. Zvezni odbor bo torej štel 104 odbornike, izvoljene za 4 leta, nadzorni odbor pa predsednika, tajnika in 7 članov.

Kandidate za delegate in člane zveznega odbora bodo postavljali republiški oziroma pokrajinski odbori, a potrjevale jih bodo republiške oziroma pokrajinske skupščine ZZZB NOV. O kandidatih za delegate šeste skupščine Zveze dajo svoja mišljenja tudi občinski odbori ZZZB. V načelu naj bo na listi več kandidatov, kot jih je treba izvoliti.

Za zvezni odbor ZZZB NOV in za nadzorni odbor je treba predlagati najmanj polovico novih članov. Pri tem je treba upoštevati, da so med predlaganimi zastopane vse kategorije članstva ZZZB, torej tudi zaporniki, interniranci, vojni ujetniki in drugi.

Pri predlaganju kandidatov za člane predsedstva zveznega odbora ZZZB NOV Jugoslavije sodelujejo vse republiške in pokrajinske skupščine Zveze. Predsedstvo ima poleg predsednika še tri podpredsednike generalnega sekretarja in tri sekretarje zveznega odbora in osem članov, iz vsake republike in avtonomne pokrajine po enega.

Republiški odbori pa so pooblašteni, da lahko sprejmejo še podrobnejša navodila z izvajanjem teh sklepov.

VSAKO SREDO

Pred vami je prva številka novega letnika »TV 15«. Upamo, dragi naročniki in bralci, da vam bo všeč. Zelo nas bo veselilo, če jo boste prebrali od prve do zadnje strani in na koncu rekli: »Saj je še boljše, kot smo pričakovali.« Sicer pa je »TV 15« vaš časnik, zato lahko sami predlagate, kako naj bi ga še izboljšali.

Predvsem želimo, da bi bil »TV 15« pravo zrcalo dela in življenja organizacij Zveze združenj borcev, da bi vsi člani ZZZB našli v njem tisto, kar jih zanima in kar jih veže s tradicijami ljudske revolucije, da bi jih »TV 15« družil v veliko družino ter postal tesna vez med njo in mlado generacijo.

Ce naj bo »TV 15« tak, nam je seveda potrebna tudi vaša pomoč, vaše sodelovanje. Ze doslej je bila ena izmed poglavitnih značilnosti lista sodelovanje naročnikov in bralcev — v njem je našel prostor tako sestavek izobraženca kakor okorno pisane vrstice preproste partizanske mamice. V prihodnje naj bi bil list še bolj vaš, zato dopisujte vanj. In ne hudujte se, če kak sestavek ni takoj objavljen: kar je dobro,

pride vse na vrsto. Prej pridejo seveda na vrsto krajši prispevki, za katere ni potrebno dosti prostora.

Ko smo pred dobrimi šestimi leti iskali ime za list, se nismo odločili za »TV 15« slučajno. »TV 15« je bila kurirska postaja, kjer se je križalo nešteto poti, ki je sprejemala in pošljala naprej na tisoče sporočil in želja ter pomenila vez med bojujočim se ljudstvom v pravem pomenu besede. Vedno smo in bomo stremeli za tem, da bi list čimbolj ustrezal temu simbolu!

Kot smo objavili že v zadnji številki letnika 1968, boste po novem dobili »TV 15« vsako sredo.

Vsako sredo vas bo torej obiskal kot zvest tovariš s polnim košem novic in zanimivosti.

Pričakujte ga! Če ga ne bo oziroma če bo prišel kak dan prepozno, nam takoj sporočite, da pogledamo, kaj ga je zadržalo.

Torej vsako sredo!

UREDNIŠTVO

DOGODKI TEDNA

Medtem ko so se trije ameriški vesoljci srečno vrnili iz gluhga in brezbarvnega Mesečevega sveta in pristali na najbolj samotnem kraju v vodah Tihega oceana, 1600 km južno od Havajev, je general Samuel Phillips, direktor programa »Apollo« izjavil, da bo nova ameriška vesoljska ladja »Apollo 9« s človeško posadko poletela iz Cape Kennedyja 18. februarja. Ta ladja s tremi člani posadke bo letela po zemeljski orbiti. Njen namen pa bo preizkušanje vesoljske ladje »Apollo« za pristanek na Meseču. — Tudi v Sovjetski zvezi so v nedeljo zjutraj izstrelili avtomatsko postajo »Venera 5«, ki naj bi sredi maja prodrla v ozračje istoimenskega planeta in tam »mehko« pristala. Postaja tehta brez zadnje stopnje nosilne rakete 1.130 kg, vanjo pa so vgradili več znanstvenih naprav kot v »Venero 4«, ki je oktobra 1967 »mehko« pristala na Veneri.

LR Kitajska je opravila novo jedrsko eksplozijo v zraku. Po oceni strokovnjakov za atomsko energijo, je bila sila eksplozije tri megatone. To je že 18. kitajska jedrska eksplozija v ozračju. Spričo zadnje kitajske eksplozije hidrogenske bombe, so se v severni Japonski desetkrat povečale jedrske padavine.

Vse kaže, da na Srednjem vzhodu ne bo prišlo do mirnega sporazuma, saj čedalje bolj rožljajo z orožjem. Napetost je še bolj zaostril napad dveh arabskih komandosov na izraelsko letalo v Atenah. Izraelska vlada je obtožila za ta napad Libanon, ki da je odgovoren za napad palestinskih komandosov. Arabski gverilci so napadli tudi izraelsko vojaško naselje južno od Mrtvega morja. Palestinska organizacija »El Fatah« je sporočila, da so njeni komandosi v napadih, do katerih je prišlo v zadnjem tednu starega leta, ubili ali ranili 56 izraelskih vojakov, uničili pa več oklopnih vozil. V povračilo za napad v Atenah so štirje izraelski helikopterji iznenada napadli mednarodno letališče v Bejrutu. Uničili so 13 letal ter z zažigalnimi bombami zažgali hangarje in skladišča goriva ter obstreljevali naprave na letališču. Izraelska letala tipa »Mirage« pa so dvakrat napadla severno dolino Jordana. Razen tega je predstavnik izraelske vlade Igal Allon opozoril arabske države, naj bodo pripravljene, da bodo nosile vse posledice, če bodo dovolile palestinskim komandosom delovati s svojega ozemlja. Izrael da bo odgovoril »s kazenskimi ukrepi, spričo katerih bo arabska agresija postala predrag«.

Varnostni svet OZN je soglasno obsodil Izrael zaradi napada na mednarodno letališče v Bejrutu. Resolucija pravi, da je bila »vojaška akcija izraelskih oboroženih sil proti mednarodnemu civilnemu letališču v Bejrutu premišljena in skrbno pripravljena, zato pa vredna vse obsodbe«.

V norveškem gorskem letovišču je doletela smrt Trygve Liea v starosti 72 let. Bil je generalni sekretar OZN v prvih sedmih letih obstoja svetovne organizacije.

V Južni Jemen je priplulo na prijateljski obisk pet sovjetskih vojnih ladij. Odkar je bila proglašena neodvisnost Južnega Jemena, je to že drugi obisk sovjetskih vojnih ladij v Adenu.

Predstavnik ameriškega šestega ladjevja je izjavil, da bo 12 ladij, zasidranih v bližini Neaplja, med 3. in 8. januarjem »izvajalo rutinske operacije«, zanikal pa je vesti, da so enote tega ladjevja v pripravljenosti zaradi napetosti na Srednjem vzhodu. Tudi na frankfurtskem letališču je pristalo ameriško transportno letalo z vojniki iz ZDA. To je začetek letalske operacije, v kateri bo sodelovalo več kot 12 tisoč ameriških vojakov. V manevrih bodo preizkusili velikanski »zračni most« med ZDA in ZR Nemčijo.

Severna Koreja je izpustila 82 članov posadke ameriške vojske »Pueblo« natančno 11 mesecev potem, ko so jih zajeli. Takrat je bil tudi smrtno ranjen član posadke ameriške ladje in so njegove posmrtno ostanke prav tako izročili svojcem. Ladjo »Pueblo« so severnokorejske oblasti zaplenile, ZDA pa so morale podpisati opravičilo za njeno sovražno dejavnost. S tem pa primer »Pueblo« še ni končan. Ameriška vojna mornarica je sporočila, da bo sodna preiskava skušala ugotoviti okoliščine, v katerih je bila ladja zajeta.

Predsednik CSSR Ludvík Svoboda je imenoval nove člane češkoslovaške zvezne vlade, katere predsednik je še vedno Oldřich Černík. Na seznamu ministrov so imena številnih ministrov prejšnje vlade predsednika Černíka. Predsednik češkoslovaške ljudske skupščine Josef Smrkovsky je v govoru po radiu in televiziji, posvečenem sporu okoli tega, ali naj bo predsednik federalne skupščine Smrkovsky ali pa nekdo od Slovakov, pozval češkoslovaške državljane, naj ne napravijo ničesar, kar bi ogrozilo pozitivno reševanje sedanjih problemov. Predsedstvo CK KPČ pa je obsodilo kampanjo v zvezi s kandidaturom Smrkovskega za predsednika zveznega parlamenta, obenem pa je zaščitilo prvega sekretarja CK KP Slovaške Gustava Husaka; v zadnjem času so ga zlasti na Češkem, ostro napadali. Predsedstvo je tudi zanimalo govorice o tem, da bodo odstranili Smrkovskega s partijskega in državnega položaja. Predsednik prve slovaške vlade je Stefan Sadovský, podpredsednika pa sta Julius Hanuš in Josef Zrak. Prva slovaška vlada ima 13 ministrov.

Ameriški tedič »Times« je izbral za »može leta 1968« vesoljce Franka Bormana, Jamesa Lovella in Williama Andersa. Ta časopis vsako leto izvoli moža leta. Prvič so izbrali Charlesa Lindbergha, prvega letalca, ki je preletel Atlantik. Pozneje so bili med »možmi leta« tudi Gandhi, Stalin, Churchill, Adenauer, Truman, Eisenhower, Kennedy, de Gaulle, Hruščov ter Martin King.

V Špetru Slovenov so zaključili konferenco italijanske sekcije mednarodnega združenja za obrambo ogroženih jezikov in kultur, ki mu predseduje islandski književnik, Nobelov nagrajenec Halldor Kiljan Laxness. Zasedanje sekcije je imelo tokrat pomemben pomen za slovensko manjšino v Italiji, saj je bilo posvečeno predvsem njenim problemom. Špeter Slovenov pa so zbrali za zasedanje, ker je narodna manjšina v Beneški Sloveniji »najbolj zapostavljena in ogrožena«, kakor je uvodoma povedal tajnik sekcije dr. Gustav Buratti.

V Maroko je odpotovala na večdnevni obisk delegacija jugoslovanskih gospodarstvenikov, ki jo vodi predsednik Zvezne gospodarske zbornice Anton Bole. Namen obiska je poživljeno ekonomsko sodelovanje med obema državama. — V Alžir pa je odpotoval član sveta federacije in član predsedstva CK ZKJ Koča Popović. V Alžir je odpotoval na povabilo alžirske vlade.

V Jugoslavijo pa je pripotoval na prijateljski obisk minister za zunanje zadeve ZAR Mahmud Riad in sicer v svojstvu odposlanca predsednika Naserja. Med bivanjem v Jugoslaviji bo Mahmud Riada sprejel predsednik republike Josip Broz-Tito. Gost iz Kaira bo vodil razgovore z vršilec dolžnosti državnega sekretarja za zunanje zadeve Mišo Pavičevićem.

V Moskvi so podpisali protokol o blagovni izmenjavi Jugoslavije in ZSSR v letu 1969. Z njim predvidevajo povečanje skupnih dobav glede na lansko leto. V tekočem petletnem obdobju (1966—1970) naj bi vrednost zunanje trgovinske izmenjave med obema deželama dosegla skupaj 2,7 milijarde dolarjev v obe smeri.

Pričakovali smo ga, tovariša Tita! Saj je med svojim zadnjim obiskom v hotelu »Slon« pred dvema letoma kolektivno le-tega dejal, da še pride. Obljuba dela dolg in tako smo 4. januarja nam vsem dragega gosta pozdravili tudi v Ljubljani. Za prijetno in vedro razpoloženje, kot se pač to spodobi za prve dni novega leta, pa je med drugim poskrbel tudi Božo Kos in njegova karikatura v novoletni številki »Dela«.

Lanski uspehi vzpodbuda za letošnje delo

Nadaljevanje s 1. strani

izboljšanje ortopedskih pripomočkov itd. So pa še neurejene zadeve, ki zanimajo precejšnje število borcev in ki jih bo treba urediti v republikah!

- Spremeniti in dopolniti bo treba zakon o dodatku za zaposlene borce;
- uskladiti borčevske pokojnine na temelju zvišanega dodatka za zaposlene borce;

● sprejeti zakon o priznavalnih;

Spričo tega, ker se bo lani ustanovljen sklad za urejanje stanovanjskih zadev borcev NOV že letos razdeljeval po dejanskih potrebah na posamezne občine, bo naloga občinskih odborov ZZB NOV in komisij za zadeve borcev skrbeti ne samo za sestavo prednostnih seznamov, marveč tudi za pravočasno namensko uporabo

sredstev. K olajšanju urejanja stanovanjskih zadev borcev kmetov, bodo delno prispevali tudi krediti, ki jih bodo občine, kot doslej, dodeljevale iz prejetih sredstev Jugoslovanske loterije.

Ne samo navedene, tudi druge naloge so še, predvsem naloge skrbeti za člane, za uveljavljanje njihovih pravic in zadovoljevanje potreb.

Vse to bo treba reševati in urejati na vseh stopnjah organizacije ZZB NOV. Povsem razumljivo pa je, da bo vse to mogoče izvesti in urediti le v najtesnejšem sodelovanju vseh odborov ZZB NOV z organi oblasti in družbeno političnih organizacij.

Pogled na lanske uspehe nas opogumlja, zato lahko upamo, da bomo naloge, ki še obstajajo, in tiste, ki jih bosta nakazali tako zvezna, kakor tudi republiška skupščina ZZB NOV, uspešno opravili. Delo pa je treba zastaviti pravočasno in z vso odločnostjo.

V. M.

Cene in zaslužki pri nas in po svetu

Beograd je letos prvič vključen v seznam 34 mest na vseh kontinentih, katerih cene in življenjske stroške objavlja in primerja londonski »The Financial Times«.

Mesta so razporejena po višini cene tako imenovane »košare življenjskih potrebščin«. Cenejši od Beograda so po tem seznamu samo še Buenos Aires, Sidney in Hongkong. V »košari« je kilogram najboljšega govejega mesa, 2 kg kurenine, dvanaest jajc, 2 kg krompirja, po 1 kg kruha, sladkorja, riža in masla, pol kilograma skovane graha, po 1 liter olja, mleka in vina, 125 gramov kavne ekstrakta, pol kilograma prazene in mlete kave, pol kg soli, steklenica piva, steklenica viskija, pa še kos mila, tuba zobne kreme, velika škatla pralnega praška in 100 tablet aspirina. Vse to stane v Beogradu 17,13 dolarja. V Tokiu, ki je na listi na prvem mestu, stanejo iste reči 47 dolarjev, v Stockholmu 38,46, najmanj pa v Hongkongu — 15,12 dolarja.

Velikanske so razlike stanarin. Najemnina za komfortno trosobno stanovanje s celokupno opremo se giblje od 48 (Dublin) do 1000 dolarjev (Tokio). V skandinavskih državah je najemnina v glavnem izpod 300 dolarjev — približno tako je tudi v Beogradu, medtem ko je višja v Rimu, Madridu. New Yorku (650 dolarjev) in drugod.

»Večerno razvedrilko« za 4 osebe (večerja, kabaret, vožnja s taksijem), ki stane v Beogradu 27,26 dolarja, stane v New Yorku, najdražjem mestu, 210 dolarjev, v Mexico Cityju 171, v Delhiju pa 22,54 dolarja. (Kvalitete programa seveda ni moč primerjati). »Moška garderoba« (dobra obleka,

dobri čevlji in srajca) stane v Beogradu 95 dolarjev, v New Yorku 214 dolarjev, v Hongkongu in Dublinu pa samo 64,50 dolarja.

Bencin stane v večini obravnavanih mest približno toliko kot v Jugoslaviji (0,14 dolarja liter). Po 20 in več centov stane liter bencina samo v Parizu in Salsburyju, medtem ko stane v Caracasu liter bencina 0,05, v Buenos Airesu pa 0,06 dol.

Nazadnje so navedene primerjave zaslužkov v posameznih mestih. Za to so izbrali izkušenega zidarja, bančnega uslužbenca, starega 30 let, z najmanj petimi leti prakse, in enaindvajsetletno tajnico z najmanj tremi leti prakse ter znanjem enega svetovnega jezika (poleg materinščine), daktilografije in stenografije. Zidar zasluži na teden: v New Delhiju 3,3, v Washingtonu pa 250 dolarjev. Od beograjskega zidarja zasluži manj zidar v Atenah, Bejrutu, Hongkongu (po 20 dol), Nairobiju (22,7), Mexico Cityju (24 dol.) itd. Bančni uslužbenec, ki zasluži v Beogradu netto 40 dolarjev tedensko, v Teheranu in Hongkongu (ki sta na koncu tabele) po 28 dolarjev, v Bejrutu pa 180 dolarjev. V New Yorku, kjer zasluži zidar 248 dolarjev tedensko, zasluži bančni uslužbenec 127,50 dol. tedensko. Sekretarka, ki dobi v Beogradu 30 dolarjev netto na teden, je najbolje plačana v Buenos Airesu (240 dolarjev brutto), tj. dvakrat bolje kot dve njeni kolegici v New Yorku (125) in Bejrutu (115).

Če bi dodali že steklenico viskija, bi se cena »košare« najbrž najmanj povečala v Jugoslaviji. Ponekod namreč stane steklenica skija do 22 dolarjev.

PO EKONOMSKI POLITIKI

Sklep, ki zadeva predvsem rezervne oficirje in podoficirje

Zvezni odbor je na svoji seji za december 1968 razpravljal o vlogi, mestu in nalogah združenih rezervnih oficirjev in podoficirjev v luči načel splošne narodne obrambe in novega zakona o narodni obrambi. Ob upoštevanju vse pomembnejše vloge ZROP pri delu za krepitev obrambe dežele in spremenjenih obveznostih združenj do programa vojaško strokovnega usposabljanja rezervnih starešin ter v skladu z nadaljnjim razvojem in potrebami združenj in njihovega članstva, je zvezni odbor Zveze združenj borcev sklenil:

Predlog za izločitev rezervnih oficirjev in podoficirjev iz ZZB NOV in ustanovitev posebne samostojne organizacije se daje v javno razpravo.

Republiški, pokrajinski in občinski odbori ZZB NOV naj organizirajo široko razpravo v združenjih, odborih in komisijah rezervnih oficirjev in podoficirjev o potrebi njihovega izločenja iz ZZB NOV ter ustanovitvi samostojne organizacije.

Republiški in pokrajinski odbori, na katerih področju se bo članstvo ZROP po občinah odločilo za samostojno organizacijo, bodo sklenili, da se le-ti izločijo in konstituirajo neposredno na skupščinah ZZB NOV. Pri tem postavlja komisija rezervnih oficirjev in podoficirjev v republikah, pokrajinah in občinah iniciativne odbore za izvajanja sprejetih sklepov pri organiziranju ZROP v samostojno organizacijo.

Naši dopisniki o delu ZZB NOV

Novoletno praznovanje v Gorenji Trebuši

Pa nas le niso pozabili

Kadar kdo piše o hribovskih vasi, ponavadi najprej napiše v katerem delu Slovenije leži. Zdi se mi, da za Gorenjo Trebušo to ni potrebno. Marsikdo, ki bo tobral, se bo spomnil vasi, za katero nekateri trdijo, da je bila zibelka primorskega partizanstva. Med narodnoosvobodilnim bojem so bila partizani v Trebuši vsa vrata odprta na stežaj. Ljudje so jim dali vse, kar jim je odmerila že tako skopa hribovska zemlja. Med vasčani ni bilo izdajalcev. Tudi sami so zgrabili za orožje in šestinpetdeset mladih življenj je bil davek, ki ga je ta vas dala za svobodo in lepšo prihodnost.

Pršla je svoboda. Življenje hribovske vasi je teklo dalje, a vse pogostejše je bilo med Trebušani slišati: »Pozabili so nas!«

Meseca maja preteklega leta pa se je izkazalo, da temu ni tako. Obiskali so nas kurirji. Oni so tudi dali pobudo, da so nad našo šolo prevzela patronat tri podjetja: Jugoreklam, Prosvetni servis iz Ljubljane in Soško gozdno gospodarstvo iz Tolmina. Šola in posamezne učence so ta podjetja bogato obdarila. Omogočili so nam, da se je izpolnila velika želja naših učencev, da bi videli morje. Delna zasluga za to gre tudi kolektivu Rudnika živega srebra iz Idrije.

Zasluga naših patronatarjev je tudi, da nas je obiskal dedek Mraz. Veste, tisti pravi, katerega vidijo le otroci v mestih. O obisku dedka Mraza so učenci že pisali šolske naloge in zaključek se je skoraj pri vseh glasil: »Dedek Mraz nam je obljubil, da bo prišel k nam tudi prihodnje leto!« Pa ne zaradi daril. Verjemite mi, ne samo zato. Že dolgo poučujem tu in Trebušane dobro poznam. Tako lepo nam je, če se kdo spomni na nas in na naše najmlajše, ki so v tej hribovski vasi pri- krajšani za marsikaj.

Poslovil se je dedek Mraz, poslovi se se tudi predstavniki naših patronatarjev... Ostal pa je spomin na to enkratno doživetje in ostale so snežinke, ki so prav na ta dan padale na cesto med Dolenjo in Gorenjo Trebušo. Sneg nam bo vzelo sonce! Ne bodo ga potisnili ob kraj ceste plugi cestnega podjetja, kot vam v dolini... Redne avtobusne zveze med Dolenjo in Gorenjo Trebušo ni. Do marca bomo pešali po devet kilometrov dolgi bližnjici ob Trebušci, kot kurirji, ki so pred mnogimi leti raznašali pošto od kurirske postaje P-7.

JANA GREGORI,
vodja oddelka osnovne šole v
Gorenji Trebuši P-7

Za novo leto so se spomnili svojih tovarišev

Med nekdanjimi borci jih je že precej, ki so bolni ali onemogli. Zato ni nič čudnega, da jih je samo v Domu na Bokalcu v Ljubljani, kar 45. Da leti ne bi ostali osamljeni in pozabljeni, vsaj ob novem letu, je poskrbel občinski odbor Zveze združenj borcev ljubljanske občine Vič-Rudnik. Nekaj sredstev potrebnih v ta namen je prispeval republiški odbor ZZB NOV Slovenije, drugo pa je dala občinska skupščina.

Bilo je 27. decembra — le štiri dni pred novim letom, — ko se je v Domu na Bokalcu zbral v manjši jedilnici 30 udeležencev borcev NOB — petnajst jih je tako bolnih, da so morali ostati v posteljah. Mize so bile lepo okrašene in pogrnjene, ob vsakem krožniku je bil nagelček z razmarinom, novoletna čestitka z manjšim denarnim zneskom, a v jedilnici izredno živahno. Za priložnostni glasbeni spored je poskrbel glasbeni šola z Viča.

Predstavniki občinskega odbora ZZB NOV Vič Rudnik, združenje borcev in vojaških vojni invalidov Vrhovci Kozarje so pozdravili ob novoletnem kosilu zbrane udeležence NOB — jim zaželeli zdravja in zadovoljstva v novem letu ter jim obrazložili namen svojega obiska. Obiskali in obdarili so tudi tiste borce, ki so navezani na posteljo.

Novoletna voščila, darila, glasbeni spored, tovariške besede, pa tudi priložnostno, nekam kar slavnostno kosilo — vse to je prispevalo k veselemu, prijetnemu in tovariškemu razpoloženju in tudi prenekateri solza veselja je zrknila po licih. Da, to je bilo res presenečenje in tudi besed zahvale in izrazov hvaležnosti ni manjkalo. Saj to je bil resničen praznik za starejše in bolne udeležence NOB v Domu na Bokalcu.

Ta dan jim bo ostal še dolgo v spominu, saj so se drug za drugim oglašali, da so hvaležni za darila, za pogostitev, a najbolj za to, da jih tovariši iz organizacij borcev niso pozabili...

Tudi tisti, ki so za vse to poskrbeli in obiskali svoje tovariše

na Bokalcu, ne bodo zlepa mogli pozabiti ganljivih prizorov, ki so jih ta dan doživeli.

V. M.

Novice iz Litije

Občinska skupščina Litija je na zadnji seji v letu 1968 imenovala komisijo za zadeve borcev narodno osvobodilne vojne. Za člane komisije so imenovani: Janez KOS, Jože SIRK, Ciril ZAKRAJŠEK, Lado PRIMC in Anica MALI.

Na zadnji razširjeni seji občinskega odbora Zveze združenj borcev NOV Litija, na kateri so bili tudi predstavniki in tajniki krajevnih organizacij ZZB NOV, so obravnavali priprave za redne občne zbornice krajevnih organizacij ZZB NOV in se dogovorili še za uresničitev nekaterih drugih nalog. Na razširjeni seji so razdelili tudi več odlikovanj članom ZROP ter drugim občanom.

V Litiji so na zadnji seji občinske skupščine potrdili spremembe odloka o določitvi delovnih organizacij, ki morajo ustanoviti organe za varstvo pred naravnimi in drugimi elementarnimi nesrečami.

Odborniki litijske občinske skupščine pa so sprejeli tudi sklep o ustanovitvi združenega odreda.

Pred konferencami borcev po Škofjeloškem

Združenja borcev NOV škofjeloške občine, bodo imela letne občne zbornice od 10. januarja do 15. februarja 1969. Tako so sklenili na seji predsedstva Zveze združenj borcev te občine, ki je bila 20. decembra. Živahno so razpravljali o delu sekretariata in komisij v zadnjem obdobju ter skladno s tem dopolnili program dela.

Kot se je ob tem pokazalo, je bilo veliko narejenega pri stano- vanjskih zadevah borcev, skrbi za njihovo zdravje, njihovem upokojevanju in priznavanjih, pri sklanju in zaposlovanju otrok pad-

lih borcev, pri zgodovinski in spomeniški dejavnosti. Prav tako so veliko govorili o vlogi borcev v današnjem samoupravnem sistemu itd. K tej razpravi se je oglašil sekretar občinskega komiteja ZK in mnogo borcev. Skupna ugotovitev je bila, da je potrebno z borci, pa tudi z rezervnimi in upokojenimi oficirji več stikov, da jih je potrebno bolj seznanjati z današnjimi problemi, z razvojem doma in v svetu in sprejeli v tem smislu tudi ustrezne sklepe.

Vsi taki in podobni problemi, dejavnost in cilji, ki so vključeni v program dela, bodo na pravem rešetju na letnih konferencah vseh združenj, ki jih je v občini 31. Sele po pripombah in dopolnitvah iz konferenc bo sekretariat občinske zveze dokončno oblikoval program dela. Tako je sklenilo predsedstvo.

K. M.

Obvestilo 31. divizije

Vse borce Gradnikove, Prešernove in Vojkove brigade ter drugih enot 31. divizije vabimo na tradicionalno srečanje, ki bo 11. januarja t.l. ob 19. uri v spodnjih prostorih Doma JLA v Ljubljani.

Trgovini

BOREC

v Ljubljani, Titova 17
in Mariboru, Partizanska 5

Priporočata cenjenim kupcem:

- vse knjižne izdaje založbe »Borec«
- tedensko nova dela priznanih slovenskih umetnikov — slikarjev in kiparjev
- dekorativne, umetniško izdelane predmete za opremo stanovanj in uradov
- osebne okrasne predmete za žene in može, posebno mlada dekleta, po zadnji modi

OB TABORNEM OGNJU

Voda v pinji — slava birokraciji kranjski

»Dala sem kravi dovolj vode, polno pinjo, pa jo ima že dva dni, samo muka. nič ni še spila.«

Tak je narodni pregovor o neveseli dekli, ki ji je bilo zaupano, da sama gospodinja nekaj dni, ko so drugi šli z doma. In krava je res imela dovolj vode na razpolago, le da ni mogla do nje.

Na to ljudsko šalo sem se spomil, ko mi je pravil star borec, kako je iskal kredit za popravilo svoje hiše. On, Tone je bil vedno rad samostojen. Pravzaprav samosvoj, kot so rekli sosedje. Nikdar ni namreč hotel prosjčiti, moledovati, trkati na vrata. Zato tudi nima spomenice, čeprav bi jo bil lahko dobil. Tako praviijo njegovi soborci. Toda on ni šel naokrog, ni hotel iskati priči, pisati biografij. »Nisem šel v gošo zato, da bi kaj dobil. Naredil sem svoje. Če mi kaj dajo, prav, sam pa ne bom prosil!« Tako je dejal Tone že takrat po vojni, se znova prijel svoje male domačije in pridno gospodaril.

Toda lasko zimo, ko mu je zamakalo v hlev in mu je sosed, mojster »od žlic« kot pravi ribniška, svetloval, naj nabavi les in kupi trdo streho namesto slame, ter mu zaupal, da kot borec lahko dobi kredit, se je prvič odločil, da bo napisal prošnjo. Verjetno prvo prošnjo v življenju.

Iz previdnosti je šel najprej na ZZB na občini. Opogumili so ga. Povedali so mu, da je v občinski blagajni prav za take namene določen denar. Povedali so mu tudi, da mora prošnjo izročiti svojemu krajevemu združenju. Tak je postopek. In res, brž je oddal prošnjo, kamor je bilo rečeno, in čakal, da bi morda že spomlad, pred košnjo nakupil in pripravil vse potrebno. Toda nič. »Mi smo ti ugodno rešili in poslali naprej, na občinsko zve-zdrženja. Potrpežljivo je čakal. Potem se je odločila žena in šla na občinsko združenje.

»Vse je ugodno rešeno, ker poznamo Toneta, da ne prosi kar tako. Komisija za socialno ekonomsko vprašanja mu je šla takoj na roko. Zdaj mora iti samo še skozi sejo sekretariata pri občinski zvezi združenj, kadar bo, in potem bomo

že oddali na občino.« Tako so povedali Tonetovi ženi, in ta je znova ohrabrila Toneta, ko je prišla domov.

Trava je bila že zrasla, košnja se je bližala, a Tone ni čel nič vedel o svoji prošnji. Končno je premagal samega sebe in se ob priložnosti oglašil na občini. Šel je od tajništva do administracije in kočno do predsednika komisije za zadeve borcev in vojaških in vojni invalidov. Prijazno ga je sprejel. Saj ga osebno pozna iz partizanskih dni. Ni dolgo, ko je dobil to prošnjo. Za prvo sejo sveta jo bo pripravil. On osebno zagotavlja, da bo šla »skozi«. Tako mu je obljubil.

Tone je doma zadovoljen pravil ženi o poteku prošnje in se znova opogumil, da nekaj vendar le bo.

In spet mesec, skoraj dva. Žena ga je opominjala, nagovarjala, naj vendar gre znova vprašat. Lepega dne se je odločil. Šel je k zancu tiste komisije na občino.

»Ravno prav, da si prišel. Saj sem ti dejal, da bo vse šlo. Smo že poslali naprej v pisarno občinske skupščine. Tam je posebna komisija, ki bo verjetno še na kraju samem pregledala resničnost potrebe in pripravila predlog za skupščino.« Tako je Tonetu prijazno povedal njegov prijatelj. In kaj je Tonetu ostalo drugega, kot da se prijazno zahvali, gre domov in čaka še tisto komisijo.

Ko so kopali krompir, je na njivi prišlo do besed. Tonetu je žena očitala, da se ne znajde, da drugi dobiijo vse, on pa se sedaj na jesen ne ve, če bodo dobili tistih nesrečnih zaprosenih 3.000 din (novih, seveda), da bi popravili hlev pred zimo.

Tonetu je že vse presedalo. Toda nič ni dejal. Vendar je bil že drugi dan na občini. Ze pri drugih vratih je dobil vsa pojasnila. Komisija je bila ne-sklepčna na zadnji seji. Kdaj bo spet seja, ne ve. Morda čez mesec dni.

In res je bilo tako. Komisija je bila sklepčna, odobrili so celo brez oglada saj so Toneta mnogi poznali. Potem je Tonetova prošnja z dopolnili in

prilogami romala med gradivo za sejo obeh zborov občinske skupščine. Se tam morajo potrditi. Na drugi seji je bila že na dnevnem redu in, kar ni tako čudno, tudi odobrena.

Tone je bil o tem pismeno obveščen. Ves srečen je šel spet v dolino na občino, se zahvalil ter bil srečen, da mu končno žena ne bo imela kaj očitati.

Bilo je treba samo še na banko. Tisti dan je bilo že zaprto. Čeprav je imel doma polno dela, je za ženo našel drugo opravilo in se spet zmuznil v dolino, da uredi na banki in se končno vrne z denarjem. Da bo enkrat konec tega, si je dejal. Toda prav tam se je končalo.

V banki so mu dali devet ali deset »formularjev« in drugih napotkov, kaj vse mora izpolniti, do koga mora in kam. Komaj je še vzdržal. Ali je kriva tista mlada uslužbenka na banki? Najbrž res... S tako ugotovitvijo je Tone znova premagal nekaj, kar je začelo kipei v njem.

Omamljen od napotkov in misli je zavil v mesto. Pritegnil ga je velik lepak — reklama, da vsa- kdo lahko dobi do milijon dinarjev posojila brez porokov. Zablujeno gleda v črke in številke, ko ga prekine znanec, (toda ne znanec iz partizanov). Navdušenemu pokaže papirje: po dveh dneh iskanja je dobil dva milijona kredita za nabavo avtomobila. Ko znanec ves navdušen hiti naprej, zgrabi Tone vse svoje tiskovine, jih raztrga in mirno, ko da se nič ni zgodilo, zavije proti avtobusni postaji.

Ropotala so kolesa, tudi v njem je vse ropo- talo. »Le zakaj sem poleg štirih zahajkanih let zahajkal« še eno za popravilo hleva?« Ni važno, kako sta opravila z ženo.

Prav zdaj, pozimi Tone popravlja svoj hlev. So- sedje so mu pomagali z lesom in denarjem — brez prošenj in moledovanja, kajti ponudena »voda v pinji« je res nedostopna za nebirokratskega bor- ca, ki čuti, da zahteva samo nekaj svojega, nekaj, kar bo moral vrniti.

K. MAKUC

Iz zgodovine revolucije

Pred izidom prve številke revije „Naša obramba“

Januarja 1969 bo izšla prva številka nove revije »Naša obramba«. V zvezi s tem smo povprašali tovariša Stanka Petelina—Vojka, uslužbenca republiškega sekretariata za narodno obrambo in znanega pisca kronik naših vojnih enot, glavnega in odgovornega urednika te revije o nekaterih njenih značilnostih, ciljih in namenu.

Znano je, da je doslej izhajal »Vojaški Informator« kot pripomoček za izvajanje strokovnega programa rezervnih oficirjev in podoficirjev. Kakšno vlogo bo imela zdaj nova revija »Naša obramba«?

Obvezno strokovno usposabljanje je bilo doslej omejeno le na rezervne oficirje in podoficirje, toda novi zakon o narodni obrambi, ki bo v kratkem sprejet, ga razširja na vse odraslo prebivalstvo. Nova revija bo imela v tem oziru enake naloge kot Vojaški Informator v odnosu na rezervne oficirje in podoficirje. Potemtakem bo postala nujno potreben pripomoček za strokovno usposabljanje pripadnikov teritorialne obrambe ter rezervnih oficirjev in podoficirjev in za obrambno vzgojo vsega prebivalstva.

Zakaj ste se odločili za naslov »Naša obramba«, kakšna bo naklada in obseg revije, kakšna oprema, kakšna cena, koliko števil bo izšlo na leto in kdaj izide prva številka? Kdo so uredniki in kdo ustanovitelj?

Revija je namenjena za obrambno usposabljanje in vzgojo prebivalstva, zato se nam je zdel najumestnejši naslov »Naša obramba«. Začetna naklada revije, ki bo kot mesečnik začela izhajati januarja 1969, bo 50.000 izvodov. V primerjavi z »Vojaškim Informatorjem« bo »Naša obramba« imela večji format (kot »Tovariš« oz. »Stop«), tiskana bo na boljšem papirju, bo bogato ilustrirana (na osmih straneh bodo barvne fotografije), vsaka številka pa bo imela 64 strani. Letna naročnina bo le 15 din. Ustano-

vitelja sta komisija za rezervne oficirje in podoficirje pri republiškem odboru ZZZB NOV Slovenije in republiški sekretariat za narodno obrambo. V uredniškem odboru so predstavniki obeh ustanoviteljev in teritorialne obrabe, upravo revije pa je prevzela »Partizanska knjiga«.

Ali se bo vsebina kaj dosti razlikovala od Vojaškega Informatorja? Kakšne bodo dopolnitve in novosti?

Bistvenih sprememb ne bo, le da bodo sestavki krajši, bolj bogato ilustrirani in razumljivi vsem bralcem. Tudi »Naša obramba« bo bralce obveščala — v besedi in podobi — o vseh novostih na področju organizacije, taktike in tehnike v tujih in domači vojski, posebno pozornost pa bomo posvetili obdelavi organizacijskih oblik vseljudskega odpora v občini, krajevni skupnosti, vasi in podjetju ter taktike ne le partizanskih in drugih oboroženih enot, temveč tudi ostalih komponent vseljudskega odpora. Pri tem bomo seveda izhajali iz izkušenj našega narodnoosvobodilnega boja, osvobodilnega boja alžirskega in vietnamskega ljudstva ter narodnoosvobodilnih gibanj drugih ljudstev. Zato bo članke z ustrezno vsebino najti v vsaki številki.

Razen tega bo »Naša obramba« objavljala še aktualne vojaško-politične komentarje, opise in reportaže o pomembnejših vojaških operacijah iz druge svetovne vojne in drugih vojn, vohunske zgodbe, anekdote itd. Gradivo za vse to bomo črpali iz mnogih tujih in domačih vojaških in zgodovinskih revij, čeprav bo precej prispevkov tudi izvirnih.

Skratka, »Naša obramba« bo poljudna strokovna revija, v kateri bo vsakdo — predvsem pa mladina — lahko našel kaj zanimivega. Posebne zahteve posameznih kategorij (za obvezno obrambno vzgojo po šolah, pripadnike oboroženih teritorialnih enot in službe civilne zaštite, rezervne oficirje in podoficirje itd.) pa bomo reševali z ustreznimi prilogi — »Naši obrambi« in brošurami, ki bodo izhajale v okviru »Knjižnice Naše obrambe«.

Kako je z raziskavami slovenske vojaške zgodovine, tako pred 1941 kot tudi med NOB? Kakšno stališče bo zavzelo uredništvo do objavljanja?

Naša obramba bo redno v vsaki številki objavljala dva ali tri prispevke iz slovenske vojaške zgodovine. To bodo kratke zgodovinske študije o pomembnih, zanimivih in še danes poučnih dogodkih iz narodno-osvobodilnega boja v Sloveniji in drugih vojnih, v katerih so sodelovali naši ljudje. To pomeni, da bo »Naša obramba« razvijala slovenske vojaške tradicije, s tem pa pri svojih bralcih krepila tudi patriotizem. Prispevke te vrste bodo pisali najboljši slovenski vojaški zgodovinarji.

Do zdaj je bilo organizacijsko glasilo celotne ZZZB, tako tudi ZROP list »TV-15«, ki je med drugim prinašal gradivo iz slovenske vojaške zgodovine, razen spomine udeležencev vojn za osvoboditev, članke o novih orožjih, o tujih armadah in tujih vojaških izkušnjah, tudi o delu združenj ZROP. Ali ne bosta »TV-15« in »Naša obramba« hodila zdaj drug drugemu »v zelje«?

Zakaj? Tega tudi doslej ni bilo in sedaj bo odnos med »Našo obrambo« (bivšim »Vojaškim Informatorjem«) in »TV-15« ostal tak, kot je bil. »Naša obramba« je strokovno glasilo, »TV-15« pa predvsem organizacijsko glasilo tudi za ZROP celo v primeru, če bi se ta izdvojil iz ZZZB NOV Slovenije. Zato računamo, da bo na »Našo obrambo« naročenih približno 40 tisoč rezervnih oficirjev in podoficirjev in da bodo naročniki na »TV-15« iz vrst rezervnih oficirjev in podoficirjev — teh je več kot 25.000 — še nadalje ostali zvesti temu glasilu.

Navzlic temu mislim, da bo nujno izvesti ustrezno delitev dela. To tembolj, ker bosta v bližnjih mesecih začela izhajati v slovensčini tudi »Fronta« in »Civilna obramba«, jeseni pa bržkone še »Narodna armija«. Čimveč bo takšnega časopisja, tem boljša bo strokovna usposobljenost naših ljudi.

Kar zadeva »TV-15«, menim, da bi moral načrtneje in obsežneje kot doslej obdelovati bojne in druge izkušnje iz NOB, s čimer bi dopolnjeval strokovno gradivo, ki ga bo objavljala »Naša obramba«, hkrati pa sodeloval pri oblikovanju sodobne taktike vseljudskega odpora napadalcev in okupatorju. Da ne bi »TV-15« izumrl hkrati z našimi borci, bi moral vsebino čedalje bolj prilagajati zahtevam in potrebam njihovih potomcev. Dejstvo, da so otroci in vnuki borcev po čustveni (»sorodstveni«) liniji zelo navezani na našo NOB, je treba čimbolj izkoristiti in mladinsko stran v listu razširiti tako po obsegu kot po vsebini. Te prilagoditve »TV-15« ne bi smel zamuditi in v tem primeru sem prepričan, da si bo med rezervnimi oficirji in podoficirji, mladino in drugim prebivalstvom pridobil razen sedanjih petdeset tisočev še na tisoče novih bralcev in naročnikov.

Ognjeni krst

Spomladi 1944. leta nas je bilo v Slandrovi brigadi okoli 300. Razdeljeni smo bili v tri bataljone, katerih vsak je imel tri čete... Ta udarna brigada se je takrat borila s sovražnikom na ozemlju med Kamnikom in Celjem ter med Savo ter Dravo. Ognjeni krst z njo sem doživel severno od Trojanske ceste, na obronkih Kozjaka, ko nas je napadlo 400 Nemcev prav za veliko noč... Prebivalci vasi med Krašnjo so nam bili za tan pripravili veliko potico, šunke, pa tudi mošta ni manjkalo... Ker smo preveč hodili po vaseh, so nas verjetno Nemci iz Domžal opazili, pa so se zbrali vsi, kar jih je bilo v okoliških postojankah in nas napadli. Razumljivo, da nas niso napadli v vaseh, saj smo bili po brigadnih obveščevalcih opozorjeni, da prihajajo... Zato smo pravočasno odšli in zavzeli položaje na obronkih gozda vrhu grmičevja, ki se vleče med Trojansko cesto in Tuhinjsko dolino. Ker nas v vaseh niso dobili, so rili po poten in njivah »v strelce« za nami. Nejevoljni, da so nas zmotili pri velikonočnem kosilu, smo toliko bolj natančno merili v vsakega, ki se nam je bližal. Ker smo bili mi zgoraj in nas je kril gozd, oni pa so več ali manj prihajali po čistinah, smo bili na boljšem, čeprav je bilo njih več. Vsakekor pa so bili napadalci bolj oboroženi. Poleg brzostrelk so imeli veliko mitraljezov, pa tudi lahke minometale. Pri nas so tisti čas nosili brzostrelke šele komandirji čet. Nekaj strojnic smo sicer tudi mi imeli, puške pa vseh vrst. Naš ponos pa je vsekakor bil težki minomet, ki ga je ob premikih nosil konj. Na žalost pa ni imel merilnih naprav in ga je merilec, ki je bil tega izredno vešč, naravnaval kar po občutku.

Iz vseh dobro namerjenih pušk je počilo proti Nemcem skoraj naenkrat, takrat, ko so komandanti bataljonov ukazali: »Ogenj!« Ustrelil je vsak največ dvakrat, ker nismo imeli dosti municije. Medtem ko so nezadeti napadalci iskali kritje, je pikanje skoraj utihnilo. Na naši strani so padali posamezni strelci, le ko se je prikazal zanesljiv cilj. Z nasprotnikove strani pa je postajalo vse gostejše. Tudi lahke mine in tromblone so pričeli spuščati na nas. Ko so se prihajajoči Nemci nadomestili padle in ranjene, so se proti nam, iščoč kritja, pričeli plaziti in premikati v strnjenih vrstah. Posamezni strelci so prehajali v vse pogostejše pikanje in nato že kar v regljanje. Mene je zelo motilo, ker je skoraj vsaka krogla, ki je priletela z nemške strani, tam kamor je zadela, še enkrat počila. »Dumdumke«, mi je dejal tovariš! »Če te taka zadene, te popolnoma razmesari! Veš, to je proti mednarodnim pravilom!« Nisem mu odgovoril. Poslušal sem sikanje svin-

čenk, pikanje ter razletavanje dumdumk in vmes kak močnejši tresk. Boj se je proti naši volji stopnjeval in postajal vse hujši! »Saj smo vendar bili povabljeni na velikonočne potice, pa so nas pri tem zmotili ti zelenci! Sedaj pa bi nas radi še pobili! In to na način proti vsem mednarodnim pravilom. Kar z dumdumkami!« Vse to mi je rojilo po glavi, dokler ni prav močno tresčilo!

Čez nekaj minut je zagrmelo še enkrat in čez daljši čas še enkrat. Soborec, ki je ležal in meril za bukvijo, mi je smeje prikimal, dvignil desno roko na tak način kot takrat, ko se polni minomet, napihnil lica in nato izpihnil iz ust zrak, zamahnil z obe-ma rokama, kot da je nekaj tresčilo, ter nato s prstom pokazal nase. Nisem takoj razumel kaj hoče. In ko je nato še četrtrič tako močno zagrmelo, je še enkrat ponovil vse od začetka, se posmejal in tokrat kar trikrat pokazal nase. Jaz, ki sem takrat preživel ognjeni krst, nisem še vsega razumel, on pa je bil nadvse srečen, ko so po sovražniku udarjale mine z našega težkega minometalca. In to mi je hitel z veseljem kazati, ker vpiti ni smel. Če pa bi mi hotel šepetaje kaj povedati, pa bi ga jaz ob nepretrganem pikanju ne bi slišal. Tako sva bila oba zamaknjena, da sva skoraj pozabila vstati in leteti, ki je prišlo povelje: »Naprej, hura, hura!«

Presenečeni Nemci, ki so verjetno najprej mislili, da imajo opravka le s kurirji, terenci ali morda delom odreda, so bili popolnoma zbegani, ko so jim z neba prifrčale težke mine. Šele takrat so spoznali, da smo brigada, ki ni bila še nikoli premagana, ki se je spustila v odprt boj s sovražnikom takrat, ko je zanesljivo vedela, da ga bo premagala. In ko so proti sovražniku zarjaveli klici »hura« in se ponavljali iz stoterih grl, so se na moje presenečenje Nemci odlepili iz svojih skričališč ter jo ucvrili proti dolini in Trojanski cesti. Za seboj so puščali strojnice, puške, kovčke municije in celo lahki metalec min je ostal, prav tam, kamor so ga postavili. Gnali smo jih skozi vasi, prav do obronkov nad cesto. Tam smo jih pustili ter se nato na povelje zopet zbrali na izhodnih položajih. Od ust do ust je nato zakrožilo komandantovo povelje: »Premiki!« Zvrstili smo se v kolono po eden. Na čelu je bila izvidnica, v sredini kjer je bil štab, so borci nosili tri ranjence, za seboj pa smo imeli zaščitnico! Na njo so poraženi Nemci prav od daleč oddali še nekaj strelcev, nato pa je vse utihnilo! Noč zatem in še naslednji dan smo preživel v »taborišču« vzhodno od Zlatega polja. To je bila zelo prijetna travnata globoka, na katere vzhodni strani je bil lep bukov gozd, proti zahodu pa so bila polja. Tu smo se večkrat ustavljali. Tu smo uživali mir v

Dne 25. decembra lani je bila v prostorih republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije skromna svečanost. Predsednik ZZZB NOV, tovariš France Leskošek-Luka je v imenu predsednika SFRJ podelil red za vojne zasluge z veliko zvezdo in povišanje v čin rezervnega podpolkovnika tovarišu Danilu Lepinu iz Ljubljane, predsedniku komisije za rezervne oficirje in podoficirje pri republiškem odboru ZZZB. Odlikovanje in povišanje v čin za tovariša Lepina pa ne pomeni samo priznanja zanj, ki je bil zadnja štiri leta predsednik komisije, prej pa tajnik Zveze rezervnih oficirjev in podoficirjev, ampak tudi delu celotne mreže ZROP v Sloveniji. Čestitamo!

in ljudskega odpora

vojni. Umili, obrili smo se in oprali, pa tudi najedli.

Tretji dan po tem spopadu smo se popoldne premaknili. Kot je bila že tema, smo se ustavili v Lepi njivi, vasi severozahodno od Vranskega. Tu je bila znana nemška posojanka, iz katere so nas nenehno napadali. O spopadu pred tremi dnevi, so bili zanesljivo obveščeni in so se prav gotovo pripravili, da nas najdejo, če bi se brigada premaknila v njihov operativni sektor. Kako so zvedeli kje smo, ne vem. Dobro pa mi je kot brigadnemu »čatu« ostalo v spominu, da so, še preden smo mogli zajtrkovati, prišli v štab obveščevalci in nas opozorili, da iz smeri Vranskega prihaja 400 dobro oboroženih Nemcev. Ker so obveščevalci prišli, sem vedel, da sovražnik ni več daleč in da nas hoče presenetiti navsezgodaj. Komendant Lepin-Ris, ki je to že kar pričakoval, je imel situacijo na dlani. Kot da bi vedel, je dal zvečer postaviti dovolj močne straže. Mirno, a hitro se je oblekel in se, ne da bi nam kaj rekli, odpravil proti mestu, odkoder naj bi obvladali ves položaj okoli niš, sredi zelo strmih travnikov in njiv, ki jih je krog in krog obdajal gozd. Nemci so prihajali navkreber skozi gozd. Mi bi se morali najprej iz hiš umakniti na vrh ob gozd, kjer je bilo šele ustrezno kritje. Zadrževanje v hišah bi bilo tudi nesmiselno, ker bi jih Nemci zažgali, mi pa bi bili v njih obkoljeni. Še nisem dobro zavezal drugega čevlja, je že počilo! Moja najvažnejša dolžnost je bila, spraviti na varno ves brigadni arhiv in pisalni stroj, ki sem ga vedno sam nosil s seboj. Med krogami, ki so že udarjale v hišo sem sinuknil na dvorišče, od tod pa na kolovoz, ki je držal čez travnik na severovzhodni rob gozda. Pokalo je in regljalo iz brzostrelk, pušk in strojnic. Nemci so streljali navzgor, naši borci, ki so že bili ob gornjem robu gozda,

pa nanje. Zadnji, ki smo šli iz hiše, kjer je bil štab, smo sredi najhujšega ognja imeli izhod samo še po kolovozu, na katerem je bilo do sredine le malo, nato pa nobenega kritja. Z njega smo mogli streljati le pravokotno na ležalo lego telesa. S komandirjem prve čete sva ostala za konjevodcem, ki je moral oba konja prignati na vrh. Pred nama je bila tudi bolničarka Mira. Umik nas vseh je kril komandir z brzostrelko. Nemci so mu odgovarjali tako močno, da sem kar čutil, kako je od krogel zadeta zemlja trčala po moji glavi. Kaj se je na kolovozu pred menoj dogajalo, nisem videl, ker sem gledal e navzdol proti sovražniku. Da se izmotam iz tega zelo koščivega položaja, sem sklenil, da se bom s strojem in arhivom vred plazil po kolovozu, dokler bo kaj kritja. Ko bom prišel do čistine, pa jo bom moral z vsem možnim zaletom preskočiti, čim bo streljanje proti nam prenehalo.

Med plezanjem navzgor pa sem iznenada pod seboj začutil mokroto. Za hip sem pogledal v tla in videl, da ležim v krvi, ki me je zalivala po vsem prednjem delu telesa. Ob pogledu navzgor sem najprej zagledal oba konja, ki sta ležala eden za drugim na kolovozu. Ker se za ležečega človeka ni bilo kritja, sta bila oba za Nemce direkten cilj. Najslabši strellec ju je mogel zadeti. Konja sta padla na pot tako, da se je bilo za njima komaj še plaziti naprej proti vrhu. Sta pa za obe njihove dolžine predstavljala kritje, ki sem ga izkoristil zato, da me Nemci niso opazili. Sovražniki so prenehali streljati proti kolovozu in tudi merili verjetno niso več proti nam. Še malo sem počakal, da bi mislili, da tu nikogar več ni ali pa da smo že vsi zadeti. Ko sem se počasi priplazil po krvi mimo konja, pa je bila zemlja še naprej krvava. Dvignil sem glavo in videl še nekaj hujšega. Po

poti je tekla kri bolničarke Mire. Zadelo jo je več krogel, ena pa ravno med oči v glavo. Tega nisem mogel več gledati. Trdno sem prijel stroj in torbo z arhivom ter se z vso silo pognal navzgor po kolovozu, ki je zavijal v levo in zato proti vrhu ni imel nobenega kritja več. Nemcem ni se nastavljal kot na dlan, če bi se od tam kjer sem vstal, še naprej plazil. Moj skok pa je bil tako nagel, da Nemci niso mogli pravčasno pomeriti, da bi me zadeli. Krogle so sicer letele, a že mimo. Na vrhu pa sem zagledal komandanta brigade Risa, ki je stal na čistini in od tod dajal vsa povelja. Vpil je tako močno in dirgal boju tako naglas, da so ga mogli tudi Nemci slišati. Ko sem ga takrat videl stat na vrhu tiste ravnice, sem bil prepričan, da je neranjiv. Še bolj pa sem bil o tem prepričan, ko smo se po ves dopoldan trajajočem boju zvečer spetoma malo ustavili. Na svoji torbici sem namreč videl, da so mi jo krogle prevrtale ob tistem robu, ki se ob nošnji drži telesa. Takrat sem tudi sprevidel, da tisto ni bila zemlja, ki naj bi letela po mojih laseh, pač pa so bile krogle, ki so šle najprej skozenjo, nato pa še skozi telečnjak.

Komendant Ris je med bojem vžil borcem tak pogum, da so s silnim zaletom navalili na sovražnika in ga pognali v dolino. Koliko je bilo mrtvih in ranjenih na sovražnikovi strani, ne vem, ker se v brigadi nikoli nismo bahali s tem. Vem pa zanesljivo, da je imel velike izgube, saj se je moral umakniti. Pri nas pa sta poleg Mire padla še dva tovariša. Preden smo se znova premaknili, smo jih pokopali s solzami v očeh.

Noč za tem smo hodili do zore in sem od utrujenosti večkrat med hojo zadremal. Zbudil sem se vsakokrat, brž ko sem prenilsko stopil izven poti.

BRANKO BLENKUS

Pogovor s črnogledim humoristom

Namesto da bi navajali njegove uradne podatke, mu dajemo takoj besedo, oziroma mu zastavljamo vprašanje o začetku njegovega življenja...

● Kje, kdaj, zakaj, kako in kakšen si se rodil?

● Po rojstvu sem prava ljubljanska srajca. Ilegalec sem postal že leta 1923 v ljubljanski porodnišnici. Moji starši: oče, ruski carski polkovnik Vladimir Vladimirovič Križanovski, in mati, Marija Nikolajevna Voroncova, kneginja, pa tudi profesorica francosčine, sta se namreč dva meseca po mojem rojstvu odselila v Ameriko, v Ljubljani sta prebivala komaj dobro leto. V Jugoslavijo sta prišla po zlomu armade barona Wrangla s Krima prek Grčije. Ko sta odpotovala v Ameriko, sta imela smolo, ker se je ladja pred New Yorkom potopila in sta oba izgubila življenje.

Mene pa so v porodnišnici vpisali pod napačno rubriko in sem šele po vojni zvedel, da sem se rodil 10., ne pa 1. februarja. Do mojega tretjega leta sem živel v sirotišnici brez posebno veljavnih dokumentov. Nato me je posvojila družina Fortič. Ime mi je Oleg, tedaj sem pridobil tudi priimek svojih krušnih staršev. In tako sem že takrat imel na robcih monogram OF.

Za svoje poreklo sem zvedel, ko sem bil star šestnajst let. Zanj mi je povedal krstni boter, ruski carski general Voronov, ki je živel v Ljubljani in je bil stric sovjetskega maršala artilerije Voronova. General Voronov je zapustil svojo domovino, ne da bi se bil udeležil bojev proti rdečim — ker se pač ni hotel bojevati proti rojakom.

Če me vprašate, zakaj sem se rodil, moram povedati, da to ni bilo odvisno od moje volje. Če bi bilo, bi bil počakal vsaj dvajset let. V tem primeru bi mi bilo prihranjenega precej pasjega življenja med vojno in tudi po njej.

Kakšen sem se rodil? Gol, kot vsi drugi. Po roški ofenzivi je malo manjkalo, pa bi se bil vrnil v prvotno stanje. Obakrat, po rojstvu in roški ofenzivi so me oblekli dobri ljudje.

● Omenil si nekakšno pasje življenje. Kako si to mislil?

● Pri Fortičevih so me imeli radi in tedaj o pasjem življenju nisem vedel še nič. Toda oče je na žalost kmalu umrl, ostal sem sam s krušno materjo. Trgal sem hlače po šolskih klopek, najprej kratke, potem pa dolge. Nato sem poskušal postati mehanik, pa se je prej začela vojna in sem moral »francoz« zamenjati s puško. Neumno se sliši, toda 1942 sem spet dobil zvezo s »Francozi«, ker sem nosil dolgo francosko trometko, plen od belogardistov.

Kot osemnajstletnik sem zelo občudoval orožje, kar je bilo morda vsaj pri meni že v rodu. Edina pot do orožja je bil vpis v četniško organizacijo, kjer se nam je obetal, da bomo lahko streljali s praviimi puškami na vojaškem strelišču. Prisegli smo kralju in začelo je pokati. Mimogrede smo speljali tri puške in precej nabojev, kasneje so vse dobili partizani.

Tako sem se tudi znašel med prostovoljci v aprilski vojni. Prvi dan vojne sem izza domačega dimnika dvakrat ustrelil na nemško letalo in me je pri tem puška tako sunila, da bi bil kmalu sestrelil sam sebe s strehe na tla. Še istega dne se nas je več tisoč zbralo na ljubljanski železniški postaji. Z dolgim tovornim vlakom so nas nato odpeljali v Novo mesto, kjer sem doživel bombardiranje. Po nekaj dneh so nas odpeljali v Zagreb ter nas zaprli v vojašnico. Z menoj sta bila tudi narodni heroji Milan Česnik in njegov brat Stane. Komanda je zavlačevala z razdelitvijo orožja in uniform, zato smo začeli begati iz vojašnice, da bi videli, kaj se dogaja. Zunaj smo zagledali nemške zastave, v mesto so drle nemške čete. Ko sem jih zagledal, sem se razveselil, češ pogled kako dobro je oborožena naša vojska. Skušal sem jo potegniti iz mesta in proti Ljubljani, pa so nas začeli loviti policijski agenti. Tudi mene so prišli in znašel sem se v policijskih zaporih. Saj ni čuda, vsakomur smo vzbudili pozornost. Bili smo kosmati, pomečkani, povaljani in nekateri so nosili tudi dele uniform.

Jaz sem se še v vlaku skrivaj in na lastno pest oborožil s pištolo. Imel sem imeniten lovski nož, ki je bil nekemu tako všeč, da je zanj dal pištolo, teh pa v tistih dneh posebno iznajdljivim ni primanjkovalo.

Ta pištola bi me bila v ustaškem zaporu skoraj pokopala, in to resnično, ne samo tako, kakor pravimo. V vlaku sem ustrelil in je tulec ostal v cevi. Pri aretaciji je niso našli, v zaporu pa me je izdal eden izmed kriminalcev, ki so nas ujetnike preiskovali in nam kradli. Preiskali so me in našli pištolo. V njej pa tulec. Nekdo je v Zagrebu menda nekoga ubil in zdaj so začeli uboja dolžiti mene. Cel teden so me tepili, ker nisem hotel priznati. Neki neznanec, ki so jih pripeljali ustaši, pa so potrdili, da sem morilec. Potem sem se znašel v sobi na smrt obsojenih. Nazadnje so me klicali v pisarno, kjer sem moral podpisati, da sem »vzel na znanje« svojo smrtno obsodbo. Nato je v našo posebej zastraženo sobo prišel duhovnik, da bi nas spovedal. Nihče ni hotel izkoristiti te milosti, le jaz sem spovednika skušal spraviti vsaj ob nekaj cigaret, kar pa je odločno odklonil.

Naslednjega jutra so nam ukazali, naj se slečemo. Ostal sem samo v srajci, hlačah in razvezanih čevljih, roke so nam uklenili na hrbtu. Nato so nas z »marico« odpeljali na strelišče v Maksimiru. Slišali smo salve, ko so pred nami ustrelili kakih 40 žrtev. Ko smo prišli na vrsto še mi, so se pripeljali gestapovci. Eden izmed njih je vprašal, če kdo zna nemško. Prijavil se je neki Jeseničan in se spustil z Nemci v pogovor. Zgodil se je čudež, Nemec je začel ustaše zmerjati, češ zakaj streljajo vojne ujetnike in da bodo oni, Nemci, spoštovali ženevsko konvencijo. Prišlo je tudi do prepira, kdo je tu gospodar, ali Nemci ali ustaši.

Vrnili so nas v zapore, toda naših oblek ni bilo, ker so jih medtem že kdo ve kateri lumpje pobrali. Za nas se je začel zanimati Rdeči križ, topli nas niso več in nazadnje smo se znašli v skupnih sobah. Proti koncu maja so nas nekatere — druge so že prej poslali v Slovenijo — skupaj z zajetimi vojniki poslali v Nemčijo v ujetniška taborišča.

(Nadaljevanje prihodnjič)

PРАВNA POSVETOVALNICA

Tri vprašanja

V zadnjem času dobivamo vse več nepodpisanih dopisov, ki bi sicer morali praviloma v k.s. Pri tem pa niti ne gre za kaka posebna, strogo osebna vprašanja, temveč običajna vprašanja, ki nam jih sicer pišejo tudi drugi naši naročniki. Razumljivo je, da lahko v našem časopisu odgovorimo le enemu samemu dopisniku. Vsem ostalim, ki se obračajo na našo pravno posvetovalnico, — vsak teden jih je najmanj kakih deset, — pa odgovorimo po pošti. Če ni imena in naslova seveda odgovora ne moremo poslati po pošti. Kdor hoče torej z gotovostjo dobiti odgovor, naj se podpiše in na koncu svojega dopisa pristavi svoj naslov. Potem bo gotovo dobil odgovor najbolj verjetno na dom, po pošti. Danes pa naj odgovorimo na tri nepodpisane, kratke dopise, ki res niso nič posebnega.

1. Vprašanje:

Neznani tovariš iz Dragatuša, od tam je poštni žig, piše, da ja, da bi dobil »nekaj« dokument, vijo na Orlah. Previjali so ga na gradu Lisičje. Zdaj bi rad vedel imena takratnih članov zdravstvenih ekip, zdravstvenega osebja, da bi dobil »nekaj« dokument. Bil je sicer bореc X. brigade.

Odgovor

Kakšen dokument bi rad ta tovariš, za kaj bi ga rad, tega ne pove. Tudi ni jasno, kako

naj bi nekdanji člani sanitetnih ekip postregli prošnjo z dokumentom. Morda se bo kdo od tedanjih bolničarjev, zdravnikov javil. Toda krmu, zakaj? Naj neznani tovariš in Dragatuša piše poročno in naj podrobneje pojasni, kaj bi rad.

2. Vprašanje:

Tovarišica IM iz Idrije prosi za odgovor na troje vprašanj. V dopisu piše, da je bil njen zahtevek za priznanje dvojne dobe zaradi aktivne udeležbe v NOV zavržen. Pritožila se je, nakar je bila njena prošnja ugodno rešena. Zdaj pričakuje odločbo zve da za socialno zavarovanje. S tem je pridobila status borca izpred 9. 9. 1943 in bi rada vedela: od kdaj ji pripada dodatek za borca. Od tedaj, ko je vložila zahtevek, od dneva vlozene pritožbe ali od dneva, ko bo zavod za socialno zavarovanje izdal odločbo?

Odgovor:

Tovarišica očito še nima priznanega dvojnega štetja, ker še nima v rokah potrjene odločbe zavoda za socialno zavarovanje. Šele ko bo dobila to odločbo, ji bo priznan status borca izpred 9. 9. 1943. Potem šele bo lahko pri svoji občini zaprosila tudi za priznanje dodatka za borca, če njen človeški ne dosega predpisane minimuma. Ta dodatek za borca ji bo šel od dneva, ko je izpolnila pogoje za priznanje tega dodatka (torej od pravnomočne odločbe zavoda za socialno zavarovanje), če bo prošnjo za dodatek za borca vložila v roku treh mesecev od tega dneva. Če prošnje za priznanje tega dodatka ne bo vložila v tri-

mesečnem roku, ji bo dodatek za borca šel šele od prvega dne prihodnjega meseca po vložitvi prošnje.

3. Vprašanje:

Tov. R. A. se je oglašil iz Zahodne Nemčije, kjer je na delu. Naslova ni poslal, niti ne celega imena. V dopisu pa vprašuje, kako bi uveljavil dvojno štetje, ker je v XII. brigado vstopil po kapitulaciji Italije. Dobe pred 9. 9. 1943 nima vpisane v vojaški knjižnici, je pa pred vstopom v NOV aktivno delal na terenu.

Odgovor:

Prošnjo za priznanje posebne dobe je bilo treba vložiti do konca leta 1966 oziroma do konca leta 1967. Za priznanje posebne dobe, na podlagi katere je mogoče pridobiti povečanje pokojnine, je bilo prošnjo vložiti do konca leta 1966, za zavarovalno dobo do konca leta 1967. Čl. 184 zakona o pokojninskem zavarovanju pa izrecno določa, da morajo po preteku teh rokov prošnjo vložiti le tisti, ki iz objektivnih razlogov tega niso mogli storiti prej, kakor tudi tisti, ki niso bili v delovnem razmerju in niso opravljali druge dejavnosti, za katero je zavarovanje obvezno, pa so postali zavarovanci, vendar šele v enem letu od ponovnega vstopa v delovno razmerje. Prošnjo je treba nasloviti na komunalni zavod za socialno zavarovanje in sicer po kraju zaposlitve oz. kraju stalnega bivališča. Inzemskega dopisnika, ki iz opravičenih vzrokov ni vložil prošnje pravčasno, bi svetovali, naj vložijo prošnjo pri zavodu svojega stalnega prebivališča.

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAJO ZA
NOVO 1969. LETO

KREDITNE BANKE IN HRANILNICE SLOVENIJE

Dolenjska banka in hranilnica, Novo mesto

Kreditna banka, Celje

Kreditna banka in hranilnica, Ljubljana

Kreditna banka in hranilnica, Nova Gorica

Pomurska kreditna banka, Murska Sobota

Gorenjska kreditna banka, Kranj

Kreditna banka, Koper

Kreditna banka, Maribor

Kreditna banka, Ptuj

Jogi®

Jogi za LAHKO NOČ

ZA VAS, KI STE
ZAHTEVNEJŠI

IN VAS RADO ZEBE
SO KOT NALAŠČ BLAZINE IN
VZGLAVNIKI JOGI –
SPALI BOSTE NA TOPLEJŠEM,
UDOBNEJE, ZADOVOLJNEJŠI...

JOGI VZGLAVNIKI
80 x 60 x in 60 x 40
cm. – Polnjeni so s
puhinom in polie-
sterskimi kosmiči.
– Obdržijo vedno
isto obliko.

JOGI BLAZINA »D«
190 x 90 cm. – Pol-
njena je s puhinom
in industrijsko va-
to, ki odlično izoli-
rata toploto.

Izpolnite in pošljite na: MEBLO — NOVA GORICA

POŠLJITE MI BREZPLAČNO PROSPEKT O VZMETNICAH JOGI®

IME IN PRIIMEK

NASLOV

„KLI“ LOGATEC

KOMBINAT LESNO PREDELOVALNE INDUSTRIJE

PROJEKTANTI – GRADBENIKI!

- Pri projektiranju in gradnji stanovanjskih objektov uporabljajte naša kako-
- vodna suhomontažna vezana okna in balkonska vrata
- Zasebnim graditeljem nudimo iz naše stalne zaloge te izdelke temeljno pleskane
- Stalno v zalogi tudi esslinger rolete iz letvic, prevlečenih s plastiko, in plat-
- nene zavese.

»EMI« Mirna

tovarna nalivnih peres, kemičnih in tehničnih svinčnikov ter
razne embalaže priporoča svoje izdelke, ter želi srečno novo
leto 1969 vsem kupcem.

IZVOZNO-UVOZNO PODJETJE

„SLOVENIJA SADJE“

LJUBLJANA, MIKLOŠICEVA 10

Izvoz in uvoz sadja in zelenjave.

Vsem poslovnim partnerjem in cenjenim potrošnikom
vse najboljše v 1969 letu.

Veletrgovsko podjetje

„KOVINOTEHNA“

CELJE, LJUBLJANSKA CESTA

- kvaliteta
- tradicija

- izkušnje
- uspeh

Kulturni obzornik

Pogovor z Matjažem Klopčičem, režiserjem in scenaristom „SEDMINE“

Premiera »Sedmine«, ki predstavlja ekranizacijo znanega istoimenskega romana Bena Zupančiča, bo verjetno v aprilu, na dan obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte. Snemana je v eastmankolorju s črno-belimi vložki. Nosilec glavne vloge Nika je zagrebški študent Akademije za igralstvo umetnost Rade Serbedžija, Popaj naš Mirko Bogataj, Marija je Snežana Nikšić in Filomena Milena Dravić. Oče Kajfež je Slavko Jan in njegova žena je Duša Počkajeva. Carlo Gasparone je Relja Bašić, Tiger Tone Slodnjak, Stane Sever igra postreška Josipa, Ano pa Ružica Sokičeva. V manjših vlogah nastopajo še Vinko Hrastelj, France Uršič, Radko Polič, Milena Zinauer, Tone Gogala in drugi. Direktor fotografije je Rudi Vavpotič, scenograf ing. arch. Niko Matul, kostumograf je Alenka Bartlova, komponist pa Jože Privšek. Producent: Viba-film.

Kdaj ste se odločili za »Sedmino«?

Počakal sem, da so pravice ekranizacije Zupančičevega romana zapadle drugim avtorjem, ki so se ukvarjali s pisanjem scenarija, in nato predložil svojo zamisel obdelave. Pri Slaku je bila leta sprejeta komaj v tretji selekciji, in to

kot najšibkejši scenarij lanskega leta. Zdelo se mi je zanimivo sprejeti za scenarij zgodbo, ki bi se razraščala od pravičnega vedrega začetka do trenutka, ko se ritem spremeni in enostavnost utrne, ko se sproži prvo samostojno dejanje doraščajočega junaka, ki potegne za seboj drugo in to tretje, četrto... Kakor plaz, ki se več ne zaustavi! Odgovornosti so vse večje in igra se spremeni v dramo, brutalno in kratko: obrazi in prilike se pačijo, prava podoba sveta se počasi luči kakor freska, ki jo je sramežljivost zakrila z brezbriznostjo in nevednostjo. Tako bo v moji predelavi »Sedmine« verjetno podobna razovetu osebe, ki neprestano in vse bolj izproža roko, odkriva dlan in katere prsti bolj ponujajo kakor zahtevajo, pa vseeno postajajo vse bolj umazani in krvavi...

Najin pogovor sogovornika s časom, ko se vse pogostejše govori o krizi slovenske kulture (filma!), o njenem duhovnem mrtvilo... dovolite mi, da odstopim od osnovne vezne niti, filma »Sedmine«, in vas, kot mladega ustvarjalca filma o mladih v NOB povprašam, kaj menite o tem?

Ne vem, če je izraz »duhovno mrtvilo« pravilen. Bojim se, da

pri nas, v Sloveniji, pravzaprav ni bilo kulturno življenje nikdar drugačno, bolj živo ali plod intenzivnega dela širše skupine. Mogoče se je v zadnjem času izoblikovalo samo nekaj novih pogojev, ki povzročajo, da razmeroma šibko zanimivost raznih dejavnosti naše kulture lahko bolj čutimo. Tu mislim na vse enostavnejše in lažje komunikacije, ki premoščajo in skrajšujejo razdalje med ljudmi, sosedi, državami, dogodki... Z vseh strani lahko sprejemamo in spremljamo vsa najnovejša hotenja in tu lahko naše opazovanje številčnosti in osveščenosti ljudi v posameznih vejah naše kulture zabeleži šibkejšo napredke. Na drugi strani pa je morda zdaj nekoliko bolj očitna zamenjava generacij, in takrat je vedno nujno, da se delijo mnenja in pogledi od vprašanih estetik in vsebine... Imam pa ob vsem tem dokaj oster nastop in zagovorih prihajajočih vedno dovolj pomislekov. Predvsem me novosti samo zato, ker predstavljajo nova imena in misli, ne zanimajo in jih ne sprejemam z naprej določenim odobravanjem. Potem pa je v tem, kar nam je dosegljivega od del mlajše generacije veliko takega, kar izraz »kriza« s svojimi estetskimi merili in smislom lahko precej bolj opravičuje kakor dela mnogih starejših ustvarjalcev. Mojo lastno naklonjenost bi sicer vedno delil po presoji, kolikor me kakšna stvar zanima, koliko je izraz nekega izoblikovanega pogleda na svet in življenje, koliko prerašča strogo lokalni okvir in ni samo žurnalistično medel zapis nekega stanja ali nekega razmišljanja. Tu, se bojim, je velikokrat mlajša generacija zanimiva šele, ko precej odraste. Skušal pa bi vseeno razlikovati v teh nasprotjih upor mlajših proti konceptijam povsem odrasle družbe in ustaljenih družbenih okvirov, tisto veliko obrambo za neseno, vzorov in stremljenj, ki jih nekateri že precej odrasli ljudje s tolikanj težav branijo in dograjujejo z življenjem, medtem ko je to ob pojavu povsem mladih tako čudovit oklep neranjivosti, navdušenja in idealov. Ta dragocenost pa vnaša kvaliteto ljubezni v vsako oblikovanje misli!

Ste predstavnik generacije, ki ni neposredno doživljala strahot polpreteklega dobe, vaš najnovejši film »Sedmina« pa je film s tematiko narodnoosvobodilnega boja...

Vsako življenje poedinca je v nekem oziru vsota preteklosti, ki so oblikovale njega in družbo, v ka-

Carlo Gasparone (Relja Bašić) in Filomena (Milena Dravić)

teri dorašča. Nekje je tu razlika med hotenim in naključnim, priložnost za sanje in nedololočnost otroštva, v katero se kakor v negativno ploščo vtisnejo podobe, ki kasneje tvorijo sliko življenja. Roman Bena Zupančiča ima podobno strukturo. Zato mi je blizu! In potem imam rad Ljubljano s patino malih ulic in drobnih svetov, ki se lomijo ob robu mestnega jedra v predmestju s stolpi in vrtovi, v istem trenutku s preteklostjo in bodočnostjo, z željo rasti in z nemirom mestne silhuite. V okviru zgodbe »Sedmine« pa sem našel še nekaj, kar prerašča dekorativen ljubljanski okvir in pripada vsemu svetu. To je vstopanje mladih v svet, nujno izgubljanje dragocenosti, ki jih neizkušena mladost nosi s seboj. Ta podoba vsega lepega, čistega, zagnanega verovanja v nujno, svetlo prihodnost, ki ga prinaša Popaj in predstavlja tisto najdragocenejšo, kar je v mladih; nemir, ki ga prinaša dorašča ženskost Marije, in razočaranje, ki ga prinaša starejši ljudje z grenkobo. Pa spore, ki jih sproža utesnjenost razmer; izgubljenost, ki jo prinaša vrtičkarstvo, in ljudje, ki se vidijo le kot podobe v očeh sosedov, izgubljenih v svetu okrnjenih misli. Misli, do katerih ne seže več tista želja, ki vzdiguje v svet zavarovane gimnazijke in jih nosi mogoče na papirnatih krilih in zato le kratko, pa vendarle jih nosi, da bi z višine videli svet čim večji in širši. Najhušji nesporazum tega je vojna, nemoč utesnjene življenja in nemoč besed, pa nemir let, ki se nagibajo k zatonu in namesto prosvetljenja, neopazne želje po tem, da bi zaznamovali svoje srečanje s svetom, ostane le iskanje potrdila obstoja v grozi uničevanja, v ponavljajočem se utripu ljubezni in smrti...

Vojna in narodnoosvobodilni boj v filmu torej ne bosta predstavljena kot vzroka razvoja vsebine?

Ne, temveč bosta le opisni determinanti stalne, krute zgodbe o spoznavanju sveta v očeh vsega živga, o borbi za obstanek in razumevanje, o uporih mladih pred doraščanjem, o uporu do poslavljanja od želja in tiste zavesti ter načrtov, ki skušajo urejati življenje in ga dopolnjevati kakor stavbo, ki se je začela ob rojstvu na trdnih temeljih in z veselimi optimizmom, dovolj močna in obdana z dovolj obeti in časom, da se zgradi in da s svojo prisotnostjo krepi vero v nadaljevanje sveta in življenja!

Torej ne narodnoosvobodilni boj zaradi narodnoosvobodilnega boja, marveč zaradi tistih drobnih življenjskih resnic, ki jih je moč najti v slehernem kamenčku mozaika tega veličastnega boja in vojne nasploh? (Mislim, da nam bo le s takšnim načinom posredovanja teh resnic, ki so to tudi danes in bodo le-to tudi jutri, ostal ta čas vedno blizu, vedno drag in vedno svetel vzor!)

Razgovor pripravila: MILENA STRAJNAR

NOVE KNJIGE

Herbert Feis: Churchill - Roosevelt - Stalin

Zadnja svetovna vojna, pa ne tista in takšna, kakršno so doživljali vojaki v blatnih streljskih jarkih, piloti v ognju protiletalskega topništva, tankisti v zadimljenih tankih ter mornarji na korvojih, ampak vojna na vrhu treh vodečih držav antifašistične koalicije, je snov te knjige, ki je pred kratkim izšla pri zavodu »Borec«. Zajema skoraj 700 strani, prevedel jo je iz angleščine Samo Savnik, opremil pa Ernest Krnatič.

Ze pred izidom te knjige smo lahko v slovenščini brali spomine Winstona Churchilla, prav tako pa tudi vrsto člankov in razprav o »veliki politiki« vele-sil. Pri tem velja poudariti, da je bila večina tega gradiva iz zahodnih virov, kar je pač razumljivo. Vzhod je namreč pri objavljanju dokumentov veliko bolj previden in zadržan, večkrat pa so njegove razlage premalo verjetne, ker so preveč nekritične in prilagojene trenutnim potrebam dnevnice politike.

S tem pa ni rečeno, da tudi na zahodu povedo in napišejo vse tako, kot je bilo v resnici, da ne skušajo ničesar zamočati in ne prikazati v lepši luči, kot pa se je zgodilo. Tako v sovjetski literaturi najdemo vrsto obtožb na račun zahodnih držav, v teh pa prav tako obilo zoprnjav sovjetski politiki. Komu lahko verjamemo, se pa nikakor ne moremo oddčiti, ker najbrž niti eni niti drugi nimajo prav in bo prava resnica morda prišla na dan, ko bodo izginila nasprotja sedanosti in ko se bodo odprli arhivi, ki zdaj nad njimi še bedijo tajne policije. Seveda, če je tudi v teh arhivih resnica nepotvorbena oziroma sploh zapisana...

Vse to se bralcu, ki zadeve pozna in ki ga izkušnje preteklih dvajsetih let opominjajo, da ne sme nikomur verjeti, samo po sebi mota po glavi, ko bere knjigo »Churchill-Roosevelt-Stalin«. V njej najde poprečen poznavalec zgodovine zadnje svetovne vojne lahko kaj malo takega, česar še ni vedel oziroma bral, pa ne popolnoma verjel. Le da so na primer Churchillovi spomini bolj »angleška verzija«, Feisovo delo pa bolj »ameriška« in bi bilo zaradi celovitosti in vsestranskega obravnavanja morda potrebno še kakšno sovjetsko tovrstno delo. Tedaj bi si bralec na podlagi medsebojnih obtožb in zagovorov lastne politike oblikoval svoj pojem o resnici. Pri tem bi mu morda koristila tista čudna, nikoli do konca izdelana formula iz vojnih časov, kako iz vojnih poročil dveh svažnih vojska zveš resnico o stvarnih izgubah obeh.

Čeprav zaveznice, so si namreč vodilne sile protifašistične koalicije nasprotovale v razmerju ZDA in Anglija proti SZ, ker so razen splošnih koristi zasledovale tudi vsaka svoje cilje, največkrat prav nič podobne uradnim izjavam o samoodločbi narodov in demokraciji.

Zato je Feisova knjiga lahko samo prispevek k zgodovini II. svetovne vojne, nekakšna splošna nazorov in virov zahodnih politikov in zgodovinarjev, medtem ko bodo pravo zgodovino morda brali naši otroci ali vnuki.

MP

PARTIZANSKA LJUDSKA PESEM

Mirko Roš

PISMO K NOVEMU LETU 1945

ODPOSILANO IZ LASKEGA V PARTIZANSKO BOLNISNICO NA KOZJANSKEM

ZE TISOČ nam let je preteklo, kar prvih so naših slovanskih rodov očetje živeli svobodni, čestiti in srečni kot narod edin. Ni ločil jih jezih ne šege. In vere Perunove stari okov jih družil je čvrsto. V ponos nam je ta zgodovine davne spomin. A Svetopolk, ki je umiral, že robstvo slutil je svojih sinov.

STOLETJA nam vladal je tujec in tujcu krepili smo kri in kulturo. Potisnil daleč nazaj je meje slovenstva germanski sovrag. A še je, silen in krut, iznova dvignil svoj meč napovedal poslednjo nam uro. Okužen z lažmi, trinoštvom in besom dušil nas je zrak. Iz ran tisočerih naš rod krvavel je. A vstal je! Z njim Tito — junak!

KOT NEKDAJ zdaj misel spet, ena nas družil in z njo se bližamo cilju: Edinost in bratstvo za nas, svoboda za vse, povračilo nasilju! Ze svita se zmage Veliki dan. A vendar, ko cilj svoj dosega, v mislih pri vas smo, oj bratje, ki klonili v smrti ste mrak. Zvestobo spominu na vas, ljubezen svojemu rodu prisegamo.

VOJAŠKA VEDA IN TEHNIKA

Švicarski oklopni transporter »Puma«

Švicarsko podjetje »Mowag« je napravilo prototip oklopnega transporterja »puma«, ki je težko približno petnajst ton. Motor ima 320 konjskih moči. V vozilu je prostora za enajst mož. To vozilo je amfibijsko in ima v zadnjem delu dva vijaka, ki ga poganjata, kadar je v vodi. Oklopni transporter ima lahko različno orožje. Ena inačica transporterja je oborožena z dvema raketnima metalcema 80 mm, druga pa ima kupolo s topom 20 mm.

Ameriški dvocevni protiletalski topovi

Ameriške enote, ki so vzdolž demilitarizirane cone zelo na gosto razmeščene, skušajo z vsemi mogočimi sredstvi preprečiti neposredno zvezo med obema Vietnamoma. Gredo celo tako daleč, da so tja poslali tudi dvocevne samohodne protiletalske topove M-42, ki naj bi njihovo pehoto varovali pred morebitnimi napadi severnovietnamskega letalstva. To so topovi s kalibrom 40 mm. Ker so brez dela, zakaj severnovietnamskih letal ni čez mejo, streljajo z njimi kar po džungli, da bi se tako obvarovali pred nasprotnikovo pehoto.

Sto sovjetskih podmornic v Tihem oceanu

Poveljnik protipodmorniških sil ameriškega tihomorskega ladjevja je pred kratkim izjavil, da v Tihem oceanu operira približno sto sovjetskih podmornic, razen tega pa še približno trideset kitajskih. Vse te podmornice lahko z raketami napadejo tudi ameriško celino.

Granate z radijskimi postajami

Švedska tovarna »Bofors« je izdelala dva nova tipa bližinskih vžigalnikov: prvi je namenjen za obstreljevanje ciljev v zraku, drugi pa za cilje na kopnem in morju. V sprednjem delu vžigalnika so elektronske naprave, med katerimi je tudi miniaturni radijski sprejemnik in oddajnik. Takoj zatem, ko je granata izstreljena, začne delovati baterija in dovajati električni tok elektroonskim napravam. Vžigalnik ima razen tega še napravo, ki preprečuje prehitro vžig.

Bližinski vžigalnik, ki je namenjen za obstreljevanje ciljev v zraku, se razlikuje od tistega, ki je v granatah za obstreljevanje ciljev na kopnem. Prvi so občutljivejši od drugih, imajo pa tudi tako imenovane samolikvidatorje.

Obe vrsti vžigalnikov sta opremljeni še z napravami proti motnjam, s katerimi skuša nasprotnik doseči prehitro eksplozijo. Vžigalniki so napravljeni tako, da granata ob udaru ob kako oviro eksplodira tudi v primeru, če odpovedo naprave za bližinsko delovanje.

obrambna vzgoja in ljudska zaščita

Tajno zavetišče za ranjence

Med največje težave, s katerimi so se morali med narodno-osvobodilnim bojem ubadati sanitetska služba in vojaško-politična vodstva, je bila tudi varnost ranjencev in bolnikov. To je povsem razumljivo glede na to, da je sovražnik trdovratno iskal naše bolnišnice z namenom, da jih uniči, in v želji, da s tem načne tudi bojni duh naših borcev. Zato so bili nujni najrazličnejši varnostni ukrepi.

Kako so gradili zavetišča

Partizanske bolnišnice so imele posebne enote, ki so jih varovale, in so bile pripravljene tudi na samoobrambo, toda posebno pozornost so posvečali temu, da bi bile prikriti. Pogosto vsi ti ukrepi še niso zadostovali. Bolnišnice so morale evakuirati ali pa so ranjence in bolnike poskrili v posebna tajna zavetišča (»baze«, »bunkerje«),

kjer so ostali vse dotlej, dokler ni bila nevarnost mimo. Vilo ranjencev in bolnikov, ki jih je bilo treba skriti itd.).

Običajno so jih gradili na naslednje načine:

— po rudarsko: v zemlji so skopali rov, ki je bil dovolj dolg za ustrezno število ranjencev ali bolnikov;

— odprto: najprej so izkopali jamo, vanjo postavili zavetišče v obliki lesene barake, nato pa jo prekrili z zemljo;

— jarek, ki so ga naknadno pokrili in maskirali.

Poznamo še vrsto drugih načinov, kot so skrivališča v zidovju vodnjakov, pod stanovanjskimi stavbami ali v njihovi neposredni bližini s hodnikom, ki se je končal v kmečki peči, pod pragom itd.

Od sremskega rova do kraške vrtače

Skrivališča na rudarski način so navadno kopali na suhem zemljišču, pokritem z grmovjem ali travo. Rov je bil dovolj visok za dve vrsti zasilnih ležišč, postavljene drugo nad drugim. Na površje

zemlje so peljali rovi za ventilacijo, ki pa so jih v grmovju, votlih debelih itd. skrbno maskirali. Te odprtine so pokrili, da ne bi skotilo pa so v njej postavili zavetišče. Med dvojnimi stenami je lahko krožil zrak in zato so se ranjenci lahko zadrževali v takšnih bolnišnicah celo po več tednov.

V Sremu so včasih kopali zavetišča v obliki cikcakastega jarka, ki so ga pokrili in dobro maskirali. Dolžina jarka je bila odvisna od števila ranjencev in bolnikov. Pri tem pa niso pretiravali, da ne bi prišlo do pretiranih izgub.

Na kraškem ozemlju zaradi kamnitih tal ni mogoče kopati podzemskih zavetišč. Zato so tam uporabljali kraške vrtače, jih prekrili z debli, nanje pa nametali kamenja, zemljo in drugo, nato pa tako dobro maskirali, da ni mogel nihče slutiti, kaj se tam skriva. Tako so, na primer, skrili 1042. leta v Kočevskem Rogu skupino ranjencev iz tamkajšnje centralne vojaške partizanske bolnišnice. Ranjenci so v tem skrivališču ostali mesec dni.

Kako so skrivališča zamaskirali

Takšno skrivališče je moralo imeti zadostne zaloge hrane, vode, zavojev, zdravil, sredstev za razsvetlavo, orožja in raznih drugih potrebščin. Za prehrano so imeli predvsem konzerve, suho meso, dvopek, med itd. V Sloveniji so ponekod imeli namesto vode vino, ki se ne pokvari tako hitro kot voda. Za razsvetlavo so najraje uporabljali električno energijo — ročne baterijske svetilke, pa tudi druga priročna sredstva. Čeprav v takšnem zavetišču ni bilo mogoče nuditi kake večje medicinske pomoči, je pri ranjenih le ostalo tudi sanitetsko osebje, včasih tudi zdravnik, zakaj to je močno vplivalo na moralo ranjencev in bolnikov.

Da bi zavetišča ostala tajna, so bili nujni zelo ostri ukrepi. Za razmestitev skrivališča je smelo vedeti čim manj ljudi.

Za kopanje zavetišč so uporabljali zanesljive ljudi, ki so jih potem premestili daleč stran od tega kraja. V Sremu pa so ti ljudje po opravljenem delu ostali v bolnišnici.

Posebno pozornost je treba posvetiti maskiranju dostopnih poti, zlasti v dežju, blatu ali snegu. Sovražnik utegne odkriti skrivališče tudi po pari, ki uhaja skozi ventilacijske odprtine.

Težave povzročajo tudi odstranjevanje izkopane zemlje. Najbolje jo je odvreči v kak večji potok ali reko, da jo odnese voda. Z njo je mogoče tudi poravnati teren. V nasprotnem primeru jo je treba odnesti čimdlje od skrivališča. Ko je vse končano, je treba zavetišče zamaskirati tako, da ga tudi z natančnim preiskovanjem zemljišča ni moč odkriti.

Zvezo z zaklonskim je mogoče vzdrževati z dogovorjenimi znaki, z udarci na ustrezno mesto, s klicanjem skozi ventilacijsko odprtino in podobno.

V zavetiščih so uvedli ostro disciplino: prepovedano je bilo glasno govorjenje in ranjenci ali bolniki niso smeli sami odpirati zavetišč. Predvidene so bile celo najhujše kazni. To je razumljivo, zakaj v nasprotnem primeru bi se znašli v nevarnosti vsi, ki so bili v njem.

Eno izmed pravil, ki ga niso smeli prekršiti, če so hoteli ohraniti

Fotografija s vprašajem

Redki oboroženi borci v koloni, mnogi »klobučarji« v civilnih oblekah... Iz tega lahko sklepamo, da slika predstavlja transport mobilizirancev v zimi 1943 na 1944 ali 1944 na 1945. Toda v kateri slovenski pokrajini, v katerem kraju?

Na to, kakšna naj bodo zavetišča, so vplivale razne okoliščine.

Za slavonske bolnišnice je značilno, da so jih gradili hkrati s sistemom tajnih podzemskih zavetišč, medtem ko so v Srbiji, bosni in Hercegovini in še nekaterih drugih krajih naše dežele uporabljali takšne bolnišnice le tu pa tam. V Sloveniji vemo za mnoge bolnišnice, ob katerih ni bilo nobenih skrivališč, kamor bi bilo treba ranjence spravljati skoraj vsak dan. Največje jamstvo njihove varnosti je bilo v tem, da so bile tajne.

Na način gradnje zavetišč so odločno vplivali oblika in sestava zemljišča, vojaško-politične razmere in še mnogi drugi dejavniki (koliko časa je bilo na voljo, šte-

zi nje v rov pronicala voda, in prekrili s prstjo, ki naj bi kot nekakšen filter vsrkavala duhove, ki so prihajali iz zavetišč. Zemljanke bolnišnice v Šamarici na Debeli kosi so imele poleti 1943. leta takšne ventilacijske odprtine, da jih je bilo mogoče zapreti vse hkrati in z enim samim gibom.

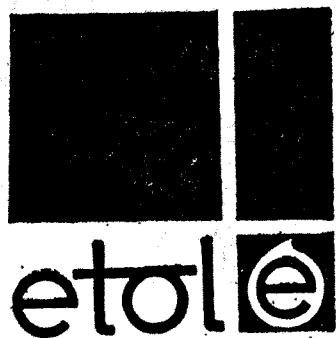
V Slavoniji so jeseni 1942. leta izkopali na Ravni gori zavetišča za 20—30 ranjencev v obliki rogov, ki so jih podprli z bruni, in s posebnim prostorom za stranišče in pokopavanje umrlih. Spricho vlage in slabe ventilacije pa takšnih zavetišč ni bilo mogoče uporabljati dlje časa. Zato so spomladi 1943. leta začeli kopati drugačna zavetišča. Najprej so izkopali jamo in jo obložili z lesenimi bruni, na-

nititi tajnost, je zahtevalo, da zavetišča ni dovoljeno dvakrat uporabiti. Ker tega niso upoštevali, se je zgodilo, da je sovražnik med sedmo ofenzivo odkril zavetišče korpuse bolnišnice štev. 2 (3. korpuse) v Trnavi v vzhodni Bosni in da je ob tej priložnosti bilo pobitih mnogo ranjencev, bolnikov in zdravstvenega osebja.

Čeprav so podzemski tajna zavetišča za ranjence in bolnike zgradili v mnogih krajih naše dežele, so v tem oziru vidne uspehe dosegli zlasti v Slavoniji. Da je mogoče tudi na ta način obvarovati večje število ranjencev ali bolnikov, dokazuje primer 6. slavonskega korpuse, ko so med sovražnikovo ofenzivo v februarju in marcu 1945. leta v podzemna zavetišča poskrili približno 600 ranjencev in bolnikov. Izmed teh zavetišč ni sovražnik nobeno odkril.

V zavetišča je treba ranjence in bolnike spraviti ob pravem času — ne prehitro, zakaj v takšnih zavetiščih je mogoče ostati le omejen čas, pa tudi ne prepozno, zakaj v nasprotnem primeru ga je težko zamaskirati. Naposled moramo še vedeti, da bivanje v podzemskih skrivališčih na nekatere ranjence in bolnike v psihičnem oziru slabo deluje in je zato treba že poprej te ločiti od drugih.

kdor res pozna

OLJA ZA PARFUME, KOLONJSKE VODE, KREME IN DRUGE KOZMETIČNE PROIZVODE

- TOPILA
- ETERIČNA OLJA

TOVARNA AROM IN ETERIČNIH OLJ, CELJE

- AROME ZA RUM, LIMONADE, SLADOLED, PECIVA
- SADNE PASTE
- AROME ZA GOSPODINJSTVO
- KONCENTRIRANE AROME ZA BONBONE
- NEŠKODLJIVE BARVE ZA PIJACE IN ŽIVILA
- AMILNI ALKOHOL ZA ANALIZO MLEKA

Popravek

V zadnji lamski številki (24. decembra) nam jo je v razgovoru s tovarišem ing. Pavlom Zaucerjem pod naslovom »Zbliževanje sosedov in utrjevanje prijateljskih vezi« na 8. in 9. strani dvakrat pošteno zagodel tiskarski škrat. V 6. koloni, 1. in 2. vrsta, bi moralo pisati: »V času NOB so korški Slovenci doživeli pravi preporod in si pridobili legitimacijo za svoj sedanji — ne pa nekdanji — obstoj...«

V 7. koloni v 1. vrsti pa bi moralo stati: »Odnos do manjšine in njenih pravic je preizkusni kamen demokracije — ne pa demonstracije — in humanizma, je odraz kulture večinskega naroda...«

obrambna vzgoja in ljudska zaščita

25-letnica „Franje“

Dne 23. decembra 1943 je partizanska bolnišnica v soteski Pasica pri Novakih, nekaj kilometrov od Cerknega, sprejela prvega ranjenca.

Zgodovina nastanka te bolnišnice pa sega dober mesec nazaj. Potem ko se je okoli 15. novembra začela proti enotam NOV na Gorenjskem in Primorskem manjša nemška ofenziva, se je na samotnih kmetijah v okolici Idrije in Cerknega nabralo nekaj ranjenec. Zaradi nevarnosti jih je skupina borcev na čelu z dr. Viktorjem Volčjakom odnesla v ratitovske gozdove. Toda: kam z zdravili in opremo? Odbornik Janez Peterneš iz Novakov jim je pokazal votlino v skoraj nedostopnem kanjonu...

Ko so se partizani vrnili, so našli skrivališče nedotaknjeno.

V ofenzivi je bilo še nekaj ranjencev, nekaj pa jih niso utegnili in mogli odnesti s seboj, zato so jih skrivali po hišah. Zaradi nevarnosti, da bi jih odkrili Nemci, ki so bili še vedno v Cerknem, so terenci začeli razmišljati, da bi jih iz različnih skrivališč pri hišah odnesli kam drugam. Neke viharne noči so terenci iz bunkerja pod nekim kozolcem odnesli dva ranjenca v samotni mlin, katerega razvaline še zdaj stojijo ob stezi, ki pelje v »bolnico Franjo«. Takoj nato so prinesli v mlin še dva ranjenca. Mlin ni imel oken in vrat, toda ranjencem so prinesli posteljino iz nekdanje bolnice v Cerknem. Za ranjence je že prej skrbela bolničarka Pavla Leban, zato je bila tudi zdaj pri njih. Sledove pa je pokrila metež. Včasih je ranjence obiskal zdravnik iz Cerknega, Italijan po narodnosti, ki so mu terenci zaupali. Daroval jim je tudi zdravila. Ko je nevarnost minila, so ranjence prinesli v Podnivec k Janezu Peternešu. Tam se je nabralo že kakih 10 ranjencev. Pri Peternešu je bila kasneje javka za »Franjo«.

V začetku decembra je začela ekipa pod vodstvom dr. Volčjaka graditi prvo barako v Pasici in jo tudi zgradila v pičlih dvasetih dnevih. Prvi ranjenec, ki ga je sprejela, se je pisal Anton Ruparčič, doma je bil iz Loške doline, ranjen pa je bil v komelec leve roke na Vrsniku pri Ledinah v novembrski ofenzivi. Operacijo je preстал 20. decembra kar v Podnivu. Tesno mu je bilo pri srcu, ko je prvo noč moral sam spati, tri dni potem ko so mu odrezali roko. Naslednjega dne so prinesli

v barako še druge ranjence in potem od veselja nad delovno zmago malo praznovali. Vsak ranjenec je dobil paket, ki so ga poslale ženske s terena, pa tudi pisemca z voščili za božič. Osebe je praznovalo v izbi pri Močniku, ko je zapeljal na dvorišče voz. Pomislili so, da so pripeljali nova darila, bili pa so novi ranjenci. Enemu so morali takoj odrezati roko. To je bil Franc Marcina, doma iz Ljubljane ali njene okolice. Z roko vred so mu odrezali tudi prstan, ki ga je dobil nato nazaj kot spomin na mater. Zla usoda je hotela, da je dobil darilni paket in v njem par volnenih rokavic, pa tudi preprosto pismo: »Dragi neznani tovariši! Pišem ti to pismo v upanju, da ti bodo kdaj te malenkosti prišle prav. Tudi jaz imam sina pri partizanih in upam, da bo tudi on prejel paket tako kot si ti mojega...»

Ranjencu so solze oblike obraz, ko je poslušal, kako berem pis-

mo. Tudi jaz sem ga komaj, komaj prebral do konca...

Ta baraka, ki smo jo zgradili, je bila kot temelj in začetek nove bolnišnice kmalu preimenovana v »oddelek B«. Začeli smo graditi tudi manjši oddelek na Planini nad Cerknim, ki je kasneje dobila naziv »oddelek A«. »Oddelek C« je bil namenjen huje ranjenim, stal je v Davči, »oddelek D«, pa tudi v Davči. Razen tega smo imeli tudi oddelek »Pokljuka 10«. Zunanji oddelki so bili upravno in strokovno vezani na centralno bolnišnico ali »oddelek B«. Potem ko je vanj prišla za upravnico Bojce-Bidovec dr. Franja, je ta oddelek po njej dobil tudi ime »bolnica Franja«.

Delovala je do konca vojne in dala zavetje 522 ranjencem in bolnikom, čeprav so jo Nemci dvakrat napadli. Njihove napade je osebe odbilo.

Danilo Šuligoj

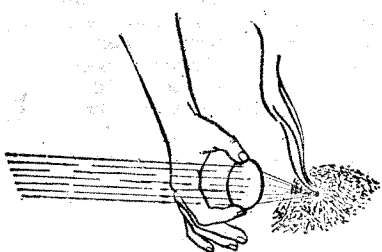
Partizanka Vesna v filmu »Neretva« je slovenska igralka SPELA ROZIN. Igra vlogo ene izmed mnogih neznanih junakinj, ki niso nikoli klonile pred sovražnikom. Zanimivo je, da je Špela dve leti mlajša od zgodovinske bitke na Neretvi (rojena je leta 1945, po osvoboditvi). Pri filmu se je začela udeleževati pri štirinajstih letih starosti. Debitirala je v filmu »Tri četrtine sonca«.

Prehrana v naravi

Kot smo že poročali, je nedavno izšla knjiga »Ishrana u prirodi«, ki jo je izdal državni sekretariat za narodno obrambo (sanitetna uprava).

Iz te zelo zanimive in koristne knjige, ki utegne mnogim — vsaj ljubiteljem narave — s pridom služiti tudi v mirnem času, bomo ponatisnili nekaj navodil z ustreznimi ilustracijami. Začenjamo s pripravljanjem ognja in ognjišča v naravi. Pri tem se bo marsikdo bоре NOV spomnil, kako je to reš sam opravljal med vojno — npr. med kakšno »hajko« — in si dejal: »Jaz bi pa napravil tako in tako...« Zato vabimo borce, zlasti nekdanje partizanske kuharje in intendante, naj sodelujejo: če poznajo še boljši način, kako napraviti to in ono, naj nam ga sporoče. Koristne nasvete bomo objavili in honorirali.

Netenje ognja

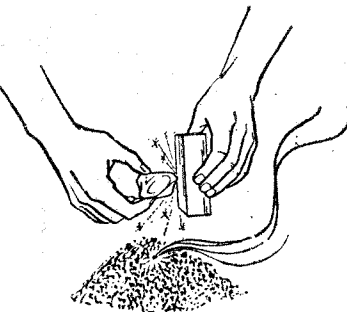
Slika 1.

Poleg običajnih so tudi zasilna sredstva oziroma načini za zantenje ognja.

Sončni žarki. Ogenj lahko zantimo s pomočjo leče od daljnogre-

di, žepne svetilke itd., če usmerimo skozenjo sončne žarke na vnetljivo tvarino. (Sl. 1)

Kresilo Potrebujete majhen kos jelka in kremen. Z njunim kresanjem se delajo iskre, ki jih je treba usmeriti na vnetljivo tvarino (Sl. 2) — najboljša je goba (trod). Gre za gobo, ki raste na deblih bukev, hrastov, sliv in drugih dreves. Najboljše netivo dobimo, če zrelo gobo skuhamo v vo-

Slika 2.

di, ki smo ji dodali pepela. Po daljšem kuhanju gobo posušimo in stolčemo. Po tem postopku je goba mehka kakor bombaž in se prav rada vname. Če pa je ne moremo skuhati, jo moramo kar se da posušiti in nato stolčiti.

Namesto gobe lahko uporabimo tudi dobro posušen mah.

Ko se pojavi dim, kar pomeni, da se je netivo vnelo, takoj pritaknemo suhe iveri, slamo, listje in druge vnetljive stvari, da se ogenj polagoma razvname. Če imate pri roki tanke trske od bora, vam netenje ognja ne bo delalo težav.

JUNAK IZ NOMENJA

V globoki dolini, med strmimi pobočji pokljuških in jelovskih gozdov, ždi prislonjena ob smrekovo hosto prijazna bohinjska vasica Nomenj. Soteska, ki so jo pred mnogimi milijoni let izdolble sile ledenikov, se tu odpre v nekaj sto hektarov obsegajoče polje ob obeh bregovih živahne in bistro Save Bohinjske. Poleg nje seka polje nova cesta, medtem ko se je stara zvijala kot kača ter razmejevala polja od gozdov, se izogibala njiv in travnikov, saj je zemlja tu dragocena. Tuji, ki zadnja leta vedno bolj obiskujejo Bohinj, se radi ustavljajo na Nomenju, nekakšni vmesni postaji med Bledom in Bohinjem. Vsa je pripravna za krajši počitek, za požirek vina ali prigrizek, pa tudi za ogled domače izvirne kmečke arhitekture, ki se je ohranila kljub napadu modernizacije. Sredi vasi vabi goste prijetna gostilna »Pri Azmanu«, majhna podeželska enonadstropna hiša. Od drugih hiš se razlikuje samo po tem, da je obnovljena in da ima nad vrati tablo z napisom »gostilna«. Gospodar Janko Azman in njegova žena, postrežljiva krčmarica, sta že pred leti na pogorišču stare hiše zgradila novo in v njej gostilniške prostore.

Marsikdo, ki je vaju takih podeželskih gostišč, bi dejal, da tudi ta gostilna ni nič posebnega. In vendar bi zaslužila več pozornosti. V stari hiši, ki je pogorela, je namreč živel eden največjih revolucionarjev Bohinja, borec za pravice delovnih ljudi, komunist in eden izmed prvih slovenskih partizanov Jože Azman. Žal ni zdaj na hiši nobenega spominskega obeležja, ki bi pričalo o tem.

Kadarkoli sem kje poslušal pripovedovanje o predvojnem revolucionarnem delu v Bohinju ali sploh na Gorenjskem, sem vedno slišal ime Jožeta Azmana, ki je bil poleg Tomaža Godca v revoluciji najbolj znana osebnost Bohinja. Malce čudno zveni, pa je vendarle res, da je prav to krivo, da Bohinj, partizanska trdnjava in žarišče odpora, nima nobenega narodnega heroja. Težko je zavreči pomisleke, da pri ocenjevanju obeh teh velikih mož ni bilo birokratskih gledanj in neutemeljenega rivalstva. Zaradi tega se tudi po vojni nihče ni mogel odločiti, komu naj bi pripadla čast narodnega heroja, kljub neskončnim razpravam, predlogom in kopicam papirnatih dokazov. Upamo, da bo uvidenost tistih, ki odločajo, bolj tehtna in njihova vest bolj tenkočutna in da bodo enkrat le vzdali na pročelju Azmanove hiše vsaj skromno spominsko ploščo ter tako popravili krivico in zamudo. Morda celo letos, ko bo preteklo 50 let od ustanovitve Komunistične partije...

Opisati življenjsko pot, boje in delo Jožeta Azmana je dokaj nevhvaležna naloga tudi za izkušenega pisca kronik. To delo namreč zahteva dobro poznavanje razmer v prvih letih po I. svetovni vojni in v razvijajočem se delavskem gibanju na Gorenjskem. Zbrati bi bilo treba številne pisane dokumente o delu bohinjske partijske organizacije, številnih posvetov, konferenc, zborov in sestankov v vsej Sloveniji, ki se jih je udeleževal Azman kot sekretar bohinjske celice ali njen delegat.

Da mi je uspelo dobiti teh nekaj skromnih podatkov, se lahko zahvalim le srečnemu naključju, da sem se seznanil z Rozko Torcar, hčerko Jožeta Azmana. Poročena je na Selu pri Bledu.

Rozka je razmeroma dobro poznala očetovo delo in mu je vdano stala ob strani vse do njegove prezgodnje smrti. Njena vestnost, s katero je zbirala podatke o očetu, njen dnevnik, pa tudi zajeten sveženj starih papirjev in fotografij — vse to je bilo dovolj, da sem se lotil tako zahtevnega dela.

Ko sem pregledoval stare zapisnike, pismene izjave Azmanovih sodelavcev in druge listine, ki jih hrani Rozka, sem se sam pri sebi vprašal: Kako to, da smo doslej tako malo vedeli o Azmanu? Ali je prav, da ostane tako plemenito življenje le na porjavelih listih papirja, dosegljivih samo njegovim najbližjim potomcem?

Rodil se je na Nomenju leta 1888. Če bi bil živ, bi torej dočkal petdesetletnico svoje Partije star 80 let.

Še kot otrok, sin revnega kajzarja, je moral kakor tisoči njegovih vrstnikov opravljati razna težka kmečka dela. Z leti, ko je postal močnejši, je postal gozdni delavec. Sekal je poključke smreke in jelke ter jih vozil v dolino. Taka je bila usoda skoraj vseh kmečkih fantov iz Bohinja, kjer je rodovitne zemlje malo in je za mnoge edini zaslužek gozd, zlasti po zgraditvi železnice Jesenice—Gorica, ko je les postal nekaj vreden.

Med drvarji in vozniki se je rodil bohinjski proletariat, ki se je kasneje na železnici ali v jeseniški železarni pomnožil in ojeklenil. Vpliv Jesenic, pa tudi Trsta in Gorice, na katere je bil navezan Bohinj pred I. svetovno vojno, je bil tako močan, da je razmeroma zaostali in revni Bohinj že v tistih časih postal plodna njiva za širjenje revolucionarnih idej med delavci in malimi kmeti.

Azmanov Jože z Nomenja je bil eden izmed tistih, ki so bili najbolj dovzetni za nove ideje. Spričo vsakdanjih težav, izkoriščen od bogatih trgovcev z lesom, večkrat lačen kot sit, se je hitro in lahko odločil za tiste, ki so že takrat kovali zaroto proti brezpravju in nasilju. Preprost, toda bister in naravno inteligenten, s srčno kulturo, kakršno bi mu lahko zavidal marsikateri izobraženec, se je vidno razlikoval od okolice. Kmalu so ga začeli spoštovati tudi starejši tovariši. On pa je z vso mladeniško vnetostjo prebiral knjige ter iskal resnico v Marksovih in Engelsovih delih. Postopno, toda vztrajno in zanesljivo je širil svoje obzorje in znanje, kar mu je krepilo razredno zavest in ponos. To, česar se je naučil, je s pravo gorečnostjo posredoval drugim. Zaradi svoje neomajne prepričanosti o vodilni vlogi delavskega razreda in neomajne volje za pridobivanje somišljenikov je bil že takrat tarča nasprotnikov in nevaren za oblast. Večkrat so mu škodovali, ga zasramovali, mu očitali brezboštvo in kdo ve kaj še vse. Toda Azman je kljub temu trmasto vztrajal na svoji poti skozi življenje in pri svojem prepričanju. To prepričanje pa je bilo takrat še za veliko večino ljudi nekaj nerazumljivega in nesmiselnega, saj se Marksove in Engelsove ideje še nikjer na svetu niso uresničile

(nadaljevanje sledi)

AVTOELEKTRO TOLMIN

nagradjuje kupce svojih vžigalnih svečk. Informacije dobite v vseh prodajalnah avtomateriala

BORCI – GRADITELJI INDIVIDUALNIH HIŠ!

PRISKRBITE SI PRAVOCASNO OPEČNE IZDELKE.

- Ljubljanske opekarne vas obveščajo, da v svojih obratih izdelujejo preko cele zime vse vrste opečnih izdelkov.
- Posebno priporočamo modularni blok.

Vse informacije daje prodajni oddelek, Ljubljana, Cesta na Vrhovce 2, telefon 61-965 in 61-805.

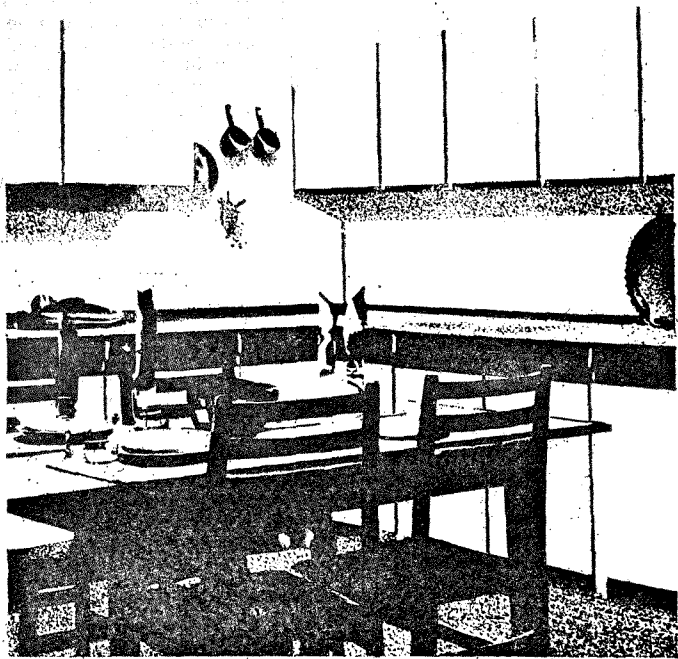
ZAHTEVAJTE PONUDBE IN CENIKE!

BORCEM,

ki dobe stanovanja
nudimo vso opremo
na
KREDIT
do

1.000.000 SD

brez porokov
in pologa

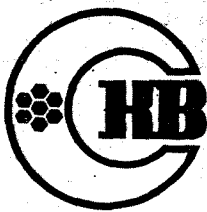

SLOVENIJALES

Majsko žrebanje pri Kreditni banki Celje za vlagatelje vezanih hranilnih vlog!

V poštah za žrebanje bodo prišli vsi tisti vlagatelji vezanih hranilnih vlog, ki so že ali še bodo do konca meseca aprila 1969 vložili 100.000 starih dinarjev in jih vezali nad leto dni.

**NAGRAD JE 151 V SKUPNI VREDNOSTI
8.000.000 STARIH DINARJEV**

KREDITNA BANKA CELJE

Luc se je srečal z Abrahamom

Janez Wutte-Luc iz Vesel, majhne in mirne vasice nedaleč od Klopinskega in Zblaškega jezera, je bil do leta 1962 kmet. Takrat pa je moral izprazniti hlev in ga razkužiti, vso živino pa pobiti. V hlevu je namreč imel tuberkulozo.

Ze pri nas je za kmeta velika nesreča, če mu pogine živinče, kaj šele na Koroškem in v Avstriji, kjer je živinoreja poglavitna kmečka panoga. Kaj šele, če mora pobiti vso živino...

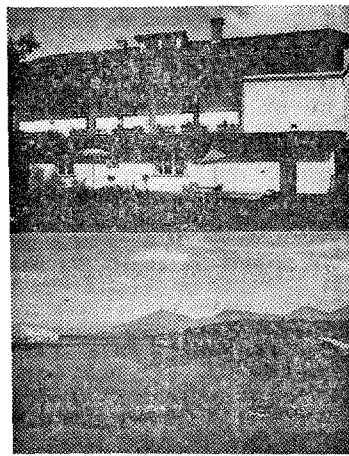
Zato je Janez Wutte začel razmišljati, kako bi se opomogel. Ze prej je večkrat prenočeval tujce, ki so se hodili kopat v Zblaško jezero, najtoplejše evropsko jezero. Hišo je imel veliko, v vasi je bilo mirno. Sklenil je, da se bo začel ukvarjati s turizmom...

Zdaj, po šestih letih, ima Wutte penzion s 30 ležišči, restavracijo in vrt. V sezoni komaj kdaj najde trenutek za pogovor in kako urico za spanje. Daleč naokoli je zaslovela njegova restavracija po odličnih domačih koroških klobasah in zaseki, po domačem kruhu, ki ga mu vozi bližnji mlinar. Povrh je treba še obdelovati polje, saj je Wutte gostilničar in hotelir samo v poletni sezoni.

Zato večino kmečkih pridelkov ne proda, ampak prihrani in čez poletje proda gostom. Tako mu ostane vse kar bi drugače pobrali trgovci, pa še gostje so mnogo bolj zadovoljni, ko vedo, da je do domač pridelok.

Gospodarski napredek, ki ga je ustvaril Wutte, je močno dvignil njegov ugled med domačini. Izbrali so ga v občinski odbor, kjer velja za treznega in preudarnega moža.

Pri vsem tem pa je Janez Wutte-Luc tudi znan koroški partizan, zdaj podpredsednik Zveze ko-

Lucov hotel (zgoraj), spodaj Zblaško jezero.

roških partizanov. Izhaja iz zavedne slovenske družine in so ga podobno kot vse druge nacisti mobilizirali v svojo vojsko še pred začetkom II. svetovne vojne. Ko je zvedel, da so se okoli domačije pojavili partizani, je nemudoma pobegnil in poiskal z njimi zvezo. Nato je bil v prvi skupini, ki je odšla prek Drave na Svinjo. Mnogi so tam padli, Luc pa je ostal živ in je preživel na Svinji tudi hudo zimo 1944 na 1945. Ko je bil ranjen, ga je zdravil neki starec z jelenovo mastjo. Maja 1945 bi ga kmalu ustrelili esesovci, ko je po kapitulaciji Nemčije s kolesom prvi prišel v Velikovec.

Lani konec decembra je Luc praznoval petdesetletnico. Kot nekdanjemu partizanu in dobremu človeku mu priskrbo čestitamo.

M. P.

Od njih je odvisno

V času ko je zvezna skupščina sklenila urediti pokojnine vojaškim upokojencem iz prejšnjih let, je treba nepristransko ugotoviti, da bo veliki večini le-teh res znatno izboljšanje gnotni položaj, ker bodo njihove pokojnine precej izboljšane. Kljub temu pa nas le ostane nekaj, ki bomo s tem zakonom sicer nekaj pridobili, toda naš položaj ostane še vedno neurejen.

Leta 1955 je bilo upokojenih zelo veliko vojaških zavarovancev bodisi zaradi bolezni, starosti pa tudi zaradi pomlajevanja kadra v JLA. Mnogi od nas so imeli komaj 20 službenih let ali pa tudi manj. Vsem takim so nam določili pokojnine v višini 55 odstotkov od pokojninske osnove. Ta odstotek pokojnine se je med leti sicer spreminjal, toda danes znaša prav tako 55 odstotkov, kakor leta 1955.

Tisti, ki so dobili pozneje primerno službo, so sicer zgubili polovico pokojnine — toda svoj gnotni položaj so si izboljšali. Toda sedaj se nam obeta zakon, da upokojenci ne bodo smeli biti več zaposleni niti s polnim, niti s skrajšanim delovnim časom. Se pravi, da bodo morali živeti ob 55 odstotni pokojnini, ki pa čepav izboljšana ne bo zadostovala. Pri tem gre pa tudi za take, ki so bili upokojeni zaradi bolezni. Taki niso mogli biti zaposleni, ker njihovo zrahljano zdravstveno stanje ne bi preneslo naporov službe. In prav ti so že doslej, in bodo tudi v prihodnje v najslabšem položaju.

Prav gotovo, da ni nihče od tistih, ki so odločali o našem predčasnem upokojevanju, vedel v kako težak položaj bomo zabredli. Sam sem namreč eden od tistih najbolj prizadetih. Zato sem se obračal že na razne forume, da bi uredili moj položaj, toda nihče ni bil pristojen za to —

ker pač za kaj takega ni bilo »zakonske podlage«.

Najnovejša valorizacija pokojnin za vojaške zavarovance, ki veja od januarja 1969 dalje, nam ne bo mnogo pomagala, ker bodo zopet upoštevali tistih 55 odstotkov. Toda ker smo morali iti v pokoj, smatram, da je dolžnost pristojnih organov, da nam v prihodnje zagotovijo zaposlitev in ne da nam to prepovejo, ali pa naj nam zagotovijo tako pokojnino s katero bomo lahko dostojno živeli. Od njih je torej odvisno ali bomo v prihodnje lahko dostojno živeli.

VELIMIR PANIČ

Še eno mnenje

Pred kratkim sem v TV 15 bral poročilo, da razpravljajo o vprašanju »Ali naj se šteje vojaški rok v delovno dobo?« Razpravo o tem bi rad obogatil z novim vprašanjem.

Vojaški rok sem služil od 1949 do 1952. Tisti, ki so po raznih časopisih načeli vprašanja, ali naj se kadrovske rok šteje v delovno dobo, so prezrli vse nas, ki smo ta rok odslužili v prejšnjih letih, kajti zakon za katerega se zavzemamo, naj bi po njihovem veljal samo v naprej — in ne tudi za nazaj.

Mnogo nas je, ki smo odslužili triletni kadrovske rok in to v tistih časih, ko smo stražili naše meje, na katerih smo bili v neprestani smrtni nevarnosti. Zato smatram, da bi bilo zelo krivično, če bi tak zakon sprejeli v taki obliki, da bi veljal samo v naprej. Menim, da bi bilo zelo prav, da bi vojaški rok štel v delovno dobo, toda ne samo tistim, ki bodo ta rok služili v prihodnjih letih, marveč tudi vsem tistim, ki smo ga že odslužili v novi Jugoslaviji.

STANISLAV FAKUC

DOBRO JE, ČE VESTE...

● **Železo v človeškem organizmu.** Odrasel človek, ki tehta približno 70 kg, ima v telesu približno 4,3 g železa. Več ko polovico te količine — 2,4 g — je v hemoglobinu (krvnem barvilu), v miohemoglobinu pa ga je 0,5 g. Rezerva železa v človeškem organizmu znaša približno 1,5 g; dve tretjini le-te sta v jetrih, vrani in kostnem mozgu. Ta rezerva nadomešča, npr. ob večjih krvavitvah, izgubljeno železo.

● **V človeškem organizmu je — domnevajo — 100 do 160 milijard krvnih žilic lasnic (kapilar). Ce bi vse kapilarke zvezali v eno samo kapilarko, bi bila dolga, okrog 80.000 km, kar pomeni, da bi mogli z njo dvakrat opasati zemeljsko oblo ob ekvatorju. Prečni posamezne kapilarke znaša komaj nekaj tisočink milimetra, vendar pa bi prečni vseh kapilar, povezanih v en sam snop, bil 600 do 800-krat večji kot prečni aorte ter bi ustrezal prečniku cevi mestne kanalizacije.**

● **Prepelica (Coturnix dactyloscopus) je najmanjša zvrst kokoši. Hkrati je to edina kokoš selivka, ki v jeseni zapuša naše kraje in se seli na jug. Vse prepelice ne zapuščajo svojih letnih bivališč v istem času, nekatere priletijo v Egipt že konec avgusta, večina pa prispe tja v septembru, nekatere se selijo v oktobru ali celo v novembru. Mnogo jih prezimi na južnih obalah Sredozemlja, večina pa se seli v afriške in azijske tropske predele. Zanimivo je, da potujejo prepelice ponoči, sploščka v manjših, pozneje v čedalje večjih jatah.**

● **Jezevo telo je poraščeno — razen po glavi, trebuhu in nogah — z bodicami, ki so pravzaprav preobražene dlake. Jež se, s pomočjo posebne mišice, ki je pod kožo, naglo zvije v klobčič in tako zavaruje izpostavljene ranljive telesne dele. Tako zviti se brani pred sovražniki, pred roparskimi zvermi in pticami. Kljub temu pa je jež, čeprav je tako zviti, pogostna žrtev velike sove, ki s srpasto oblikovanim kljunom in ostrimi kremplji iztrga ježu bodice in ga potem ubije.**

● **Psi in mačke kdaj pa kdaj jedo travo, da se tako prisilijo k bruhanju goste sluzi in strupenih snovi iz želodca. To jih ozdravi. Verjetno izbira jo neke prav določene, zdravilne trave, in sicer po duhu.**

● **Entomologi poznajo okrog 800 vrst bolh, ki so zunanje zajedavke sesalcev in ptic. Navadna bolha lahko skoči 30 cm daleč. Tako daleč skoči s pomočjo tretjega para nog, ki so sorazmerno dolge in mišičaste. Samice so daljše kot samci, dolge so 5 do 6 mm. One lahko skočijo celo 50 do 60-krat dlje, kot znaša dolžina njihovega telesa. Ugotovili so, da skoči lahko bolha približno 20 cm visoko ali 30 do 40-krat višje, kot znaša dolžina njenega telesa.**

● **Cepeče ptice spe na gredi. Kako to, da ne padejo z grede? Preprosto zato, ker ne morejo. Dolga kita teče skozi vse ptičje stegno in se konča v kremplju. Ko se ptica usede na palčico, upogne kolena, kita se napne in kremplji se čvrsto oklene palčice, tako da ptico naravnost priklene na gredo. Celotno tedaj, ko ptica med spanjem pogine, obcep na gredi oziroma obvisi na njej.**

Načrt statuta Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije

Že pred letom dni so pri zveznem odboru ZZB NOV Jugoslavije ustanovili posebno komisijo — štela je 33 članov — da bi izdelala načrt novega statuta Zveze združenj borcev NOV.

Že na prvi seji te komisije so ugotovili, katere in kakšne spremembe so v statutu Zveze potrebne. V letu dni so seveda izdelali več načrtov, jih na sejah dopolnjevali in popravljali. Predlogi za to so prihajali iz organizacij borcev iz vseh republik. In tako je načrt statuta polagoma dobival sedanjo vsebino in obliko.

O tem načrtu je razpravljala tudi zvezni odbor ZZB NOV Jugoslavije na svoji seji, ki je bila 19. decembra 1968 in po nekaterih dopolnitvah in spremembah sklenil, naj gre načrt v javno razpravo.

Sedaj, ko se začenjajo redne letne skupščine združenj borcev, vojaških invalidov ter rezervnih oficirjev in podoficirjev, bo najlepša prilžnost, da člani povedo svoja mnenja o načrtu in pošljejo republiške-mu odboru ZZB NOV tudi svoje predloge. Združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev pa bodo na svojih skupščinah, v obliki javnega referenduma, sklepala ali želijo še ostati v ZZB ali pa ustanoviti lastno organizacijo.

Vse to so razlogi, da priobčujemo načrt novega statuta ZZB NOV Jugoslavije v celoti v našem listu.

Značaj in naloge organizacije

Zveza združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije je prostovoljna družbenopolitična organizacija udeležencev narodnoosvobodilne vojne-borcev in vojaških vojnih invalidov.

V duhu programa Zveze komunistov Jugoslavije in ciljev Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije se Zveza borcev NOV Jugoslavije (v nadaljevanju Zveza borcev) bori za ohranitev in razvijanje narodne enakopravnosti, izražene v bratstvu in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, za krepitev socialistične zavesti za humane odnose in solidarnost delovnih ljudi, za samostojen in svoboden razvoj Socialistične federativne republike Jugoslavije, za obrambo njene svobode, nedotakljivosti in suverenosti.

Zavzemajoč se za opravljanje teh nalog Zveza borcev kot družbenopolitična organizacija izpolnjuje svojo družbeno in politično vlogo in kot neločljiv del družbe stalno oblikuje svojo družbeno in politično podobo ter prispeva k sprožanju in uresničevanju enotne družbene in politične iniciative.

Opirajoč se na delo in iniciative posameznih članov in članstva v celoti prek stalne akcije z drugimi silami skupnosti, se Zveza borcev uveljavlja kot revolucionarna in napredna sila naše samoupravne socialistične družbe. Takšen odnos nalaga potrebo, da organizacije borcev stalno delajo za odstranjevanje negativnih ostankov minulosi, ki zavirajo svoboden in neoviran razvoj jugoslovanske družbe in da prispevajo k razvijanju politične in družbene zavesti in akcijske odgovornosti članstva.

Zveza borcev izpolnjuje posebno zainteresiranost, podporo in spodbuja pristojne družbene organe pri urejanju socialnih, gospodarskih, zdravstvenih in drugih vprašanj svojega članstva. Zveza borcev stoji pri tem na stališču, da so problemi udeležencev NOV predmet stalne in trajne skrbi naše socialistične skupnosti. Dolžnost, ki pri njenem izpolnjevanju odgovorno sodelujejo organi samoupravljanja v delovnih, političnih, skupščinah oziroma družbenopolitičnih skupnosti, republike in federacije. Zveza borcev vodi družbenopolitično akcijo, spodbuja delo teh organov in se zavzema za demokratično, realno in vestno proučevanje vsakega od prtega problema ter za njegovo pravočasno in učinkovito razvozlanje.

Posli in družbeni pomen nalog, pri katerih sodeluje organizacija borcev, zahtevajo stalno dogovarjanje vseh organov Zveze borcev s članstvom, združenji borcev, da

bi mogli pooblaščen in v polni meri izražati njegova stališča in razpoloženja. Takšen odnos v Zvezi borcev je izraz stalnega poglabljanja demokratičnih odnosov v organizaciji borcev, ki omogočajo nenehni vpliv članstva na vodstvo v vseh vprašanjih, vstevši tudi demokratičnost volitev in konstituiranje organov Zveze borcev. Razvijanje odnosov v organizaciji borcev na bazi krepitve neposredne vloge in vpliva posameznega člana kot glavnega tvorca politike in gledišč Zveze borcev zahteva javnost v delu in stalno informiranje članstva o vseh akcijah organov Zveze borcev, o njihovem delu in problemih, na katere zadevajo.

Zveza borcev stalno dela za uresničenje ciljev naše revolucije, za osvojitve in prenašanje njenih revolucionarnih tradicij in etike, moralnopolitičnih vrednot in lastnosti njenih udeležencev. Zveza borcev združuje svoje delo in aktivnost za ohranitev in krepitev revolucionarnih dosežkov in za negovanje tradicij narodnoosvobodilne vojne v enotno in skupno akcijo vseh sil socialistične družbe.

V svojem delovanju za ohranitev in razvijanje dosežkov revolucije v okoliščinah socialističnega samoupravnega družbenega razvoja članstvo združenj borcev, organizacije in organi spodbujajo in podpirajo napredne težnje mladih, sodelujoč predvsem s političnimi, družbenimi in športnimi mladinskimi organizacijami.

Članstvo združenj borcev ima v vsej svoji dejavnosti pred očmi razvoj našega samoupravnega socializma kot osnovne komponente neposredne socialistične demokracije, s čimer se stalno uveljavlja ta smisel in vrednost naše narodnoosvobodilne vojne in revolucije.

Svoje odnose z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami, organi samoupravljanja in predstavniškimi telesi vzpostavlja Zveza borcev s samostojnim delovanjem ter medsebojnim spodbujanjem in vsestranskim sodelovanjem. Z neposrednim delovanjem in združeno akcijo z drugimi socialističnimi družbenimi silami opravlja Zveza borcev svoje naloge in prispeva k razvoju socialističnih družbenih odnosov — neposredne socialistične demokracije na vseh področjih našega družbenega življenja.

Na osnovi popolne enakopravnosti in neodvisnosti razvija Zveza borcev sodelovanje z nacionalnimi združenji in mednarodnimi organizacijami bivših borcev, udeležencev gibanja odpora in vojnih žrtev v vseh vprašanjih skupnega interesa, posebej za ohranitev miru in za poglobitev enakopravnega miroljubnega sodelovanja med narodi in državami na načelih aktivne miroljubne koeksistence ne

glede na različnost družbenopolitičnih sistemov.

Prepričana, da sta solidarnost in sodelovanje vseh naprednih sil sveta bistven pogoj za ohranitev miru na svetu, se Zveza borcev, naslonjena na miroljubna čustva narodov Jugoslavije, zavzema za upoštevanje načela sodelovanja, enakopravnosti, samostojnosti in neodvisnosti med narodi in za aktivnost organizacij borcev v njihovi krepitvi.

V svojem mednarodnem delovanju Zveza borcev aktivno sodeluje v boju proti vojni, agresiji, kolonializmu, neokolonializmu, proti vsem pojavom neonacizma in neofašizma ter drugih hegemonističnih in osvajaških koncepcij. Zveza borcev aktivno podpira vsa osvobodilna in druga napredna gibanja in težnje v svetu. V duhu doprinosa narodov Jugoslavije k protifašističnemu boju v drugi svetovni vojni se Zveza borcev zavzema za resnicoljubno pojasnjevanje in populariziranje dosežkov revolucionarnega in osvobodilnega boja in samoupravnega socialističnega razvoja Jugoslavije.

Zveza borcev je skupna organizacija vseh udeležencev NOV in vojaških vojnih invalidov socialističnih republik Bosne in Hercegovine, Črne gore, Hrvaške, Makedonije, Slovenije, Srbije, socialistične avtonomne pokrajine Vojvodine in socialistične avtonomne pokrajine Kosova, ki sta sestavna dela Socialistične republike Srbije. S konstituiranjem v Zvezo združenj borcev NOV Jugoslavije zveze borcev socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin na osnovi statuta s svojimi pravilniki natančneje določajo načela lastnega organiziranja ter načina dela in delovanja.

Članstvo v združenjih Zveze borcev

Združenja udeležencev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije in vojaških vojnih invalidov so prostovoljno in na osnovi tega statuta združena v Zvezo združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije. Njihova združitev temelji na izraženi volji članstva o potrebi, možnostih in pogojih skupnega delovanja: pri opravljanju družbenih in političnih nalog, v skupnih akcijah za razvijanje in prenašanje revolucionarnih tradicij narodnoosvobodilne vojne, vzgoji mladih na primerih našega osvobodilnega in revolucionarnega boja, na stalni krepitvi socialističnega patriotizma narodov in narodnosti Jugoslavije in urejanju svojih socialnih, gospodarskih in drugih družbenih vprašanj.

Članstvo v združenjih Zveze borcev ne daje nobenih družbenopolitičnih in materialnih privilegijev.

Pravico biti član združenja v Zvezi borcev ima:

— razen udeleženca narodnoosvobodilne vojne tudi občan: ki je podpiral narodnoosvobodilno gibanje, bil v zaporu, v internaciji ali na prisilnem delu zaradi podpiranja narodnoosvobodilnega boja ali če se je v zaporu, ujetništvu, internaciji ali prisilnem delu opredelil za narodnoosvobodilno gibanje in se s svojim vedenjem in delom zavzemal za uresničenje njegovih ciljev ali ki se je v oboroženih enotah zunaj domovine boril proti fašizmu;

— vojaški vojni invalid, član družine padlega borca ali umrlega invalida, ki mu je bila priznana invalidnost; — rezervni oficir, podoficir ali vojaški uslužbenec — udeleženec NOV;

Vsak član je včlanjen v združenju na ozemlju, na katerem prebiva, sodeluje v njegovem delu in plačuje članarino.

Članstvo v združenjih Zveze borcev ne preprečuje rezervnim oficirjem, udeležencem NOV, da so člani združenj v Zvezi združenj rezervnih oficirjev in podoficirjev ter vojaških uslužbencev Jugoslavije.

O vpisu, kadar je pravica do članstva v združenju sporna, kakor tudi o prenehanju članstva odloča skupščina združenja na podlagi določb tega statuta in pravilnika Zveze borcev socialistične republike in socialistične avtonomne pokrajine. Skupščina združenja lahko izpodbija ali odkloni vpis, če se ugotovi, da prosilec ne izpolnjuje pogojev, predvidenih s tem statutom ali pravilnikom. Občan, ki mu je vpis odklonjen, se lahko pritoži drugim organom v Zvezi borcev.

Članstvo v združenju preneha: — s samovoljnim izstopom iz združenja; — z izključitvijo, ki se uporabi proti tistim članom, katerih dejavnost nasprotuje statutu Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije ali ki so zakrivali izdajstvo socialistične domovine in podobno.

Proti sklepu o izključitvi se je mogoče pritožiti vsem organom v Zvezi borcev.

Članstvo v združenju invalidov preneha tudi z izgubo invalidnosti.

Pravice in dolžnosti člana združenja

Član združenja borcev ima med drugimi pravicami in dolžnostmi v Zvezi borcev in v svojem materialnem združenju pravico:

— da na sestankih organov združenj in Zveze borcev ter v javnosti navaja in zagovarja svoje mnenje in predloge in da zahteva od kateregakoli organa združenja in Zveze borcev odgovor na svoja vprašanja;

— da so mu znani celotno delo, program in predlogi za ureditev vprašanj, ki jih sprožijo združenja in organi Zveze borcev;

— da je deležen družbene pomoči in podpore združenja in Zveze borcev v urejanju svojih materialnih, zdravstvenih in drugih vprašanj;

— da voli in da je voljen v organe združenja in Zveze borcev;

— da sodeluje, kadar se razpravlja in odloča o njegovem delu in dejanjih in kadar se sprejemajo drugi sklepi, ki se neposredno nanašajo nanj; da sproža predloge in da se v vseh vprašanjih obrača na organe združenja in Zveze borcev;

— da razvija družbenopolitično aktivnost v svoji delovni organizaciji, krajevni skupnosti in komunih, v družbenih in političnih organizacijah in v organih samoupravljanja — kot družbenih in samoupravnih tribunah socializma, da stalno dela za razvijanje in krepitev demokratičnih odnosov v njih in da v izpolnjevanju njihovih nalog razvija in utrjuje bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije kot osnovna dosežka narodnoosvobodilnega boja, da aktivno dela in se zavzema za krepitev obrambne moči Socialistične federativne republike Jugoslavije in da se bori proti vsem škodljivim pojavom in težnjam.

— da sodeluje v določanju, tolmačenju in izvajanju politike in gledišč Zveze borcev in združenj;

— da izpolnjuje določbe statuta Zveze borcev NOV Jugoslavije in pravilnika Zveze borcev svoje

republike in socialistične avtonomne pokrajine;

— da varuje ugled in neguje lik borca narodnoosvobodilne vojne.

Načela organizacije in struktura združenj in Zveze borcev

Osnovne oblike organiziranja članstva v Zvezi borcev so združenja, ki se ustanove po teritorialnem načelu in v katerih se članstvo organizirano pripravlja za izpolnjevanje nalog, zasnovanih na določbah tega statuta.

Pri ustanovitvi združenja je treba imeti pred očmi družbene okoliščine aktivnosti in izpolnjevanja nalog na določenem področju in upoštevati demokratične pravice članov, njihove želje in teritorialne opredelitve. Za delovanje in neposredno sodelovanje večine članov v delu združenja se uporabljajo še druge oblike aktivnosti, kakor so zbori borcev, konference, posvetovanja o posameznih vprašanjih in podobno.

Sklep o ustanovitvi združenj na svojem področju in njihovem teritorialnem območju sprejme občinska skupščina Zveze borcev, držeč se načel, določenih s tem statutom, pravilnika republiške Zveze borcev in mnenja članstva.

Vojaški vojni invalidi lahko ustanove, v okviru združenja borcev na svojem ozemlju svoje sekcije ali obdrže obstoječa združenja, kolikor to kaže njihov interes in njihova želja. Pri tem sta odločilna volja članstva in realna ocena občinske skupščine Zveze borcev, ki odloča o tem.

V posameznih krajih, kjer to zahtevajo posebne okoliščine, predvsem število članov in zemljepisna lega, je mogoče v okviru združenja ustanoviti sekcije in aktivne. Sekcije in aktivni so odseki združenja, ki deluje za izpolnjevanje njegovih sklepov in gledišč. Borci in vojaški vojni invalidi se po posebnih interesih in željah lahko zbirajo v aktivne, odbore in podobno po pripadnosti svojim vojaškim enotam, sodelovanju v posameznih bitkah, internacijskih in ujetniških taboriščih ter podobno.

Združenja delujejo kot celote na ozemlju, kjer so bila ustanovljena, in so v svojem delu samostojna.

Združenja kot organizacijska osnova Zveze borcev razvijajo svojo aktivnost v obravnavanju in izpolnjevanju svojih družbenih in političnih nalog, določenih s tem statutom in pravilniki Zveze borcev, prizadevajo si, da se problemom ustrezne kategorije članstva posveča v delu Zveze borcev vsa odgovornost, zavzemajo se za njihovo razvozlavanje in dosledno izpolnjevanje pravic in dolžnosti članov združenja.

Skupščine združenj in sveti konference Zveze borcev

Združenja borcev narodnoosvobodilne vojne in tam, kjer obstajajo, združujejo vojaških vojnih invalidov, organizirajo Zvezo borcev

Nadaljevanje na 12. strani

Nadaljevanje z 11. strani

občine, pokrajine, republike in Zvezo borcev Jugoslavije (Zveza združenj borcev NOV Jugoslavije).

Organi Zveze borcev se organizirajo od občine do federacije.

Skupščine združenj in sveti (konference) Zveze borcev so najvišja oblika dogovarjanja, določanja nalog in odločanja članov. Skupščine in sveti (konference) po strukturi in zastopstvu članstva izražajo mnenja vseh borcev in vojaških vojnih invalidov in so javna in demokratična socialistična tribuna.

a) Združenja:

17

Skupščina združenja sestoji iz celotnega članstva. Za izpolnjevanje nalog med sejmami izvoli skupščina odbor, število njegovih članov določi s sklepom skupščina, trajanje mandata pa se določi s pravilnikom republiškega sveta (konference).

Skupščina se sestane po potrebi, najmanj pa enkrat letno.

Skupščina voli predsednika in sekretarja, ki sta hkrati tudi člana odbora.

18

Skupščine združenj volijo svoje delegate za člane občinskih svetov (konferenc), držič se določene ključa in načela o zastopstvu vseh kategorij članov. Pri izbiri združenja javno ocenijo kvalitete predlaganega delegata, njegovo družbeno in politično zavezanost, smisel, pripravljenost in odgovornost za delo v družbenih in političnih vprašanjih, pogoje, da za lastno aktivnostjo in spodbujnostjo še nadalje prispeva k izpolnjevanju splošnih družbenih nalog.

19

Skupščine združenj obravnavajo vprašanja lastne aktivnosti, sprejmejo program dela, določijo smeri in način zavzetosti pri družbenih in političnih poslih, dajejo iniciative za urejanje odprtih in neurejenih problemov svojega članstva in ocenjujejo delo odbora.

b) Občina:

20

Sveti (konference) občinske Zveze borcev usklajajo in usmerjajo politiko delovanja Zveze borcev na svojem področju, začenjajo akcije in izbere kraj, na katerem se določijo skupne naloge združenja skladno s pogoji samoupravljanja in neposredne socialistične demokracije družbe in potrebami članstva organizacije borcev. Sveti (konference) po svoji sestavi, notranji organizaciji, rednem sklicu, ravnanju sej in vsestranski prilagodjenosti okoliščinam družbenega razvoja zagotavljajo svoje mesto in vlogo v Zvezi borcev in povečanje aktivnosti združenj borcev na vseh področjih.

21

Sveti (konference) Zveze borcev v občini se konstituirajo po delegatskem načelu ob nujnem enakopravnem zastopstvu vsakega združenja in vseh kategorij članstva. Število delegatov določijo sami sveti (konference).

22

V okoliščinah nujno potrebne krepitve demokratičnih odnosov v Zvezi borcev in združenjih ter močnejšega izražanja vloge občine v izpolnjevanju nalog organizacije borcev je medobčinsko sodelovanje pomemben element dela in dogovarjanja. Sodelovanje v vprašanjih skupnega interesa organizacij borcev ene ali več občin je mogoče razvijati v okviru republike ali zunaj njenih okvirov.

23

Svet (konferenca) občinske Zveze borcev so delegati iz združenj, katerih mandat traja dve leti. Svet zaseda v stalni — voljeni sestavi.

24

Svet (konferenca) voli iz svojih vrst predsednika in sekretarja. Delo sveta (konference) vodi predsednik.

25

Za izpolnjevanje sklepov in opravljanje tekočih aktualnih na-

log izvoli svet (konferenca) občinske Zveze borcev izvršni odbor, katerega število članov določi sam. Delo izvršnega odbora vodi predsednik sveta (konference) občinske Zveze borcev. Predsednik je hkrati član izvršnega odbora.

Izvršni odbor, predsednik in sekretar se volijo na dve leti.

26

Svet (konferenca) se sestane po potrebi, najmanj pa enkrat letno.

27

Svet (konferenca) voli delegate za člane republiškega in pokrajinskega sveta (konference) Zveze borcev.

c) Mesto z več občin:

28

Zveza borcev na področju mest z več občin lahko v soglasju z združenji odloči, da je v družbeno-političnem in akcijskem delovanju enotna organizacija združenj borcev svojega področja v soglasju z občinskimi sveti (konferencami) Zveze borcev.

29

Vrhovni organ mestne Zveze borcev je mestni svet (konferenca) Zveze borcev, ki ga z neposrednim delegiranjem vzpostavi občinski svet (konferenca) Zveze borcev z mestnega področja, oziroma združenj borcev, če se ne ustanove občinski sveti (konference) Zveze borcev.

30

O načinu lastnega organiziranja, izvršilnih organih in številu članov, ki jih voli, odloči sam svet (konferenca) mestne Zveze borcev po glediščih, določenih s tem statutom, ki se nanašajo na konstituiranje sveta (konference) občinske Zveze borcev in po pravilniku.

31

Mestni svet (konferenca) Zveze borcev skladno s splošnimi nalogami in neposrednimi nalogami same organizacije obravnava in sprejema sklepe ob upoštevanju pravice občinskih svetov (konferenc) Zveze borcev do samoorganiziranja in aktivnosti, sloneči na načelih tega statuta in pravilnika republiške organizacije Zveze borcev.

32

Druga vprašanja, izvirajoča iz specifičnega položaja in njegove vloge ureja svet (konferenca) Zveze borcev v mestih z več občinami s svojim poslovnikom ob predhodnem posvetovanju z občinskimi sveti (konferencami) Zveze borcev in sporazumno z republiškim svetom (konferenco) Zveze borcev.

d) Socialistična avtonomna pokrajina:

33

V organizaciji Zveze borcev v socialistični avtonomni pokrajini so včlanjena združenja Zveze borcev na njenem področju.

34

Vrhovni organ Zveze borcev v socialistični avtonomni pokrajini je pokrajinski svet (konferenca), katerega člani so delegati občinskih svetov (konferenc) Zveze borcev, voljeni na 4 leta (alternativa 2 leti).

Pokrajinski svet (konferenca) Zveze borcev določi število članov izvršnega odbora in jih izbere na predlog občinskih svetov (konferenc) Zveze borcev.

35

Pokrajinski svet (konferenca) določa na podlagi statuta Zveze borcev Jugoslavije, pravilnika in programskih načel svoja gledišča in oblike aktivnosti tudi za izpolnjevanje drugih nalog v pokrajini in odgovarja za njihovo uveljavljanje.

36

Na podlagi statuta Zveze borcev Jugoslavije in pravilnika določa pokrajinski svet (konferenca) oblike organiziranja in delovanja Zveze borcev v pokrajini, sestavo in način konstituiranja Zveze borcev in njihove dejavnosti.

Pokrajinski svet (konferenca) voli delegate za zvezni svet (konferenco) Zveze borcev Jugoslavije in za republiški svet (konferenco).

e) Socialistična republika:

37

Svet (konferenca) Zveze borcev socialistične republike sestoji iz delegatov občinskih in pokrajinskih svetov (konferenc), voljenih na 4 leta (alternativa 2 leti).

38

Za popolnejše izpolnjevanje nalog, zagotovitve potrebne nepretrganosti v delu in uskladitve poslov skupnega interesa za vse članstvo združenj v Zvezi borcev voli svet (konferenca) iz svojih vrst svoje izvršilo telo — republiški izvršni odbor republiškega sveta (konference) Zveze borcev. Svet (konferenca) republiške Zveze borcev določi število članov izvršnega odbora in jih izbere na predlog občinskih in pokrajinskih svetov (konferenc) Zveze borcev.

Republiški izvršni odbor lahko izvoli sekretariat kot svoje operativno telo, katerega število članov določi sam.

39

Svet (konferenca) Zveze borcev voli predsednika republiškega sveta (konference), enega ali več podpredsednikov in enega ali več sekretarjev. Delo sveta (konference) in izvršnega odbora vodi predsednik, delo sekretariata pa sekretar.

Predsedniki, podpredsedniki in sekretarji se volijo na 4 leta (alternativa 2 leti), kolikor traja tudi mandat sveta (konference) Zveze borcev.

40

Svet (konferenca) Zveze borcev se sestaja po potrebi, najmanj enkrat letno pa povzame svoje delo, sprejme in spremeni pravilnik o delu, ocenjuje delovanje izvršnega odbora in aktivnost organizacije borcev v republiki, potrdi program dela in naloge družbeno-politične, socialno-ekonomske in druge aktivnosti organizacije borcev in sredstva za njihovo financiranje.

41

Člane sveta (konference) republiške Zveze borcev lahko izmenjajo tudi pred potekom njihovega mandata organizacije, ki so jih delegirale. Postopek izmenjave članov sveta (konference) Zveze borcev je enak kakor pri volitvah.

f) Federacija:

Vrhovni organ Zveze borcev je zvezni svet (konferenca) Zveze združenj narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije.

42

Zvezni svet (konferenca) kot vrhovni organ Zveze borcev v federaciji obravnava cilje, smernice in naloge organizacije, ocenjuje oblike in stopnjo njene družbene in politične agilnosti, sprejema gledišča, odločitve in sklepe o vseh za vso organizacijo pomembnih vprašanjih, spreminja in dopolnjuje statut Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije, voli izvršni odbor in svoje komisije in predstavlja Zvezo borcev doma in v odnosih s tujimi organizacijami bivših borcev in udeležencev gibanja odpora.

43

Zvezni svet (konferenca) Zveze borcev se sestaja po potrebi, najmanj enkrat v letu pa obravnava in ocenjuje oblike, smeri in stopnjo dela in delovanja Zveze borcev v celoti, aktivnost izvršnega odbora in svojih komisij, določa letne programe dela in vzpostavlja platformo sodelovanja članstva pri izpolnjevanju nalog ter sprejme predračun dohodkov in izdatkov in sklepni račun.

44

Republiške organizacije Zveze borcev so enako in enakopravno zastopane v zveznem svetu (konferenci) Zveze borcev Jugoslavije.

Organizacije Zveze borcev v socialističnih avtonomnih pokrajinah so neposredno zastopane v zveznem svetu (konferenci) Zveze borcev Jugoslavije.

45

Zvezni svet (konferenca) Zveze borcev Jugoslavije se konstituirajo iz članov, ki jih delegirajo republiški in pokrajinski sveti (konference) Zveze borcev. Število članov zveznega sveta (konference) Zveze borcev Jugoslavije se določi tako, da vsi sveti (konference) republiških Zvez borcev delegirajo po 15 članov, sveti (konference) socialističnih avtonomnih pokrajin pa neposredno delegirajo po 7 članov. Mandat traja 4 leta (alternativa 2 leti).

46

Posebno važne sklepe, kakor so spremembe in dopolnitve statuta Zveze borcev in druge akte, nanašajoče se na značaj organizacije, sprejme zvezni svet (konferenca) samo po predhodnem posvetovanju s članstvom.

47

Za opravljanje svoje funkcije voli zvezni svet (konferenca) Zveze borcev Jugoslavije iz vrst svojih članov predsednika, podpredsednika generalnega sekretarja in sekretarje svetov (konferenc) ter potrebno število članov izvršnega odbora, predsednika in člane stalnih komisij: vojaških vojnih invalidov in drugih komisij, kar ureja tudi s poslovnikom o delu.

48

Za opravljanje tekočih poslov med sejmami voli izvršni odbor sekretariat kot svoje operativno telo.

Število članov izvršnega odbora in sekretariata določi zvezni svet (konferenca).

Seje zveznega sveta (konference) in izvršnega odbora sklicuje in jih vodi predsednik sveta (konference).

Predsedniki republiških svetov (konferenc) Zveze borcev socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin so po svoji funkciji člani izvršnega odbora zveznega sveta (konference) Zveze borcev Jugoslavije.

Delo sekretariata vodi generalni sekretar sveta (konference) Zveze borcev Jugoslavije.

49

Izvršni odbor zveznega sveta (konference) Zveze borcev Jugoslavije izpolnjuje odločitve, sklepe in delovni program, obravnava aktualna vprašanja — probleme, ki jih sprožijo organizacije borcev in druge organizacije in družbeni organi in ki se nanašajo na aktivnost Zveze borcev in sodelovanje z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in organi v federaciji, analizira delovanje Zveze borcev in izpolnjevanje programa, daje pobudo za izpolnjevanje skupnih nalog z Zvezo komunistov Jugoslavije, SZDL, Zvezo družtev rezervnih oficirjev in podobnimi družbenimi organizacijami in ustanovami, pripravlja programe in delovne načrte, sestavlja predlog dnevnega reda seje in predlaga ukrepe za izboljšanje delovnih metod zveznega sveta (konference) Zveze borcev Jugoslavije.

VI

Sklicevanje skupščin in svetov konferenc

50

Skupščino združenja skliče odbor seje sveta (konference) Zveze borcev pa skliče izvršni odbor sveta (konference) na podlagi delovnega programa, sklepa samega sveta (konference) ali na zahtevo sveta (konference) Zveze borcev ožje politično-teritorialne skupnosti.

Seje sveta (konference) v občini, mestu, pokrajini, republiki in federaciji se lahko skličejo tudi, na pobudo in zahtevo ene ali več skupščin združenj v občini, enega ali več svetov (konferenc) Zveze borcev občin v republiki, svetov (konferenc) socialistične avtonomne pokrajine ali republike v federaciji in na zahtevo svojih članov. Sveti (konference) Zveze borcev Jugoslavije lahko sprožijo iniciativo za sklicanje seje sveta (konference) v republiki ali avtonomni

pokrajini, republiški sveti (konference) v občini in skupščini v združenju. Zahteva po sklicanju seje ustreznega sveta (konference) na pobudo združenj, organov in članov se vložijo in obrazloži pismeno.

51

Način pripravljanja in dela se uredi vsak svet s svojim poslovnikom.

Potek dela skupščine oziroma sveta in vsa vprašanja, pomembna za sklepe in določanje gledišč določa sama skupščina oziroma svet.

VII

Konstituiranje organov združenj in Zveze borcev

52

Vsa telesa in vsi organi združenj in Zveze borcev so voljeni in se načelno volijo s tajnim glasovanjem.

Članstvo združenj kandidira in neposredno voli svoje organe in delegate za člane občinskih svetov (konferenc) Zveze borcev.

Občinski svet (konferenca) voli svoje organe, na osnovi sprejetih kriterijev pa kandidira in izbira delegate in kandidate za člane republiškega sveta (konference) Zveze borcev in sveta (konference) socialistične avtonomne pokrajine.

Svet (konferenca) socialistične avtonomne pokrajine voli svoje organe, delegate in kandidate za republiški in zvezni svet (konference) Zveze borcev.

Vsak član združenja je lahko izvoljen v vsak organ in telo združenj in Zveze borcev, če mu članstvo izreče zaupanje. Za vsako izvolitev je potrebna predhodna kandidatova osebna privolitev.

53

Telesa in organi se redno izvolijo v rokih, predvidenih s tem statutom oziroma pravilnikom Zveze borcev socialistične republike in socialistične avtonomne pokrajine. Ob rednih volitvah se sestava kolektivnih organov in njihovih izvršilnih teles obvezno za polovico obnovi.

54

Razen rednih volitev so možne tudi delne ali popolne volitve posameznih organov, kadar volilno telo ugotovi, da je to potrebno ali kadar posamezni organ ali njegovi člani odstopijo z zaupanega jim položaja.

55

Če skupščine združenj in sveti (konference) Zveze borcev presojujejo, da njihovi izvršilni organi ali posamezni člani ne izpolnjujejo svojih dolžnosti, jih lahko odpokličejo in izvolijo nove organe ali posamezne člane.

56

Izvršilni organi lahko predlože skupščini in svetu (konferenci) tudi kolektiven odstop, če pride do spoznanja, da ne morejo uspešno izpolnjevati zaupane jim dolžnosti. Skupščine in sveti (konference) odločajo o tem na svoji prvi seji.

57

Število članov volilnih organov določijo volilno telo.

Če je ob volitvah na kandidatnih listah predloženih več kandidatov, kakor je predvidenih članov tistega organa, so izvoljeni kandidati, ki so dobili največ glasov, če so dobili nad polovico glasov volilnega telesa. Če na kandidatni listi ni več kandidatov kakor se jih voli, so izvoljeni tisti kandidati, ki so dobili dv tretjinsko večino glasov volilnega telesa.

Če pri glasovanju ni izvoljeno potrebno število članov organa, se dodatno izvoli samo toliko članov, kolikor je potrebno, da se popolni število določeno s poslovnikom ali sklepom volilnega telesa.

58

Vsak organ združenja in Zveze borcev poroča o svojem delu skupščini ali svetu (konferenci), ki ga je izvolil. Končna ocena poročila se določa s poslovnikom ali sklepom Nadaljevanje na 13. strani

Nadaljevanje z 12. strani

članov skupščine ali sveta (konference) ne odobri poročila o delu, se izvoli nov organ.

59

Za izglasovanje sklepov in določanje gledišč je potrebna navzočnost najmanj polovice članov skupščine, sveta (konference) ali organa. Sklepi so polnoveljavni, če glasuje zanje večina navzočih članov.

Na skupščini in na sejah sveta (konference), na katerih se volijo izvršilni organi združenj in Zveze borcev, je potrebna navzočnost najmanj dveh tretjin volilnega telesa.

VIII

Nadzorni odbor

60

Nadzorni odbor so organi skupščin združenj in svetov Zveze borcev. Volijo se na enak način kakor drugi organi skupščine in svetov.

61

Delo nadzornega odbora vodi predsednik in sekretar.

62

Nadzorni odbori kontrolirajo celotno finančno in materialno poslovanje združenj in Zveze borcev in zagotavljajo popolen vpogled v izvajanje materialno-finančne politike in racionalno uporabo finančnih sredstev in predlagajo ukrepe za usklajanje porabe sredstev s programi aktivnosti združenj in Zveze borcev.

63

Nadzorni odbori pregledajo poslovanje najmanj enkrat letno in o ugotovitvah poročajo skupščini oziroma svetu Zveze borcev. Vsi organi so dolžni obravnavati predloge, pripombe in pobude nadzornih odborov.

64

Organi so dolžni omogočiti nadzornim odborom vpogled v svoje finančno in materialno poslovanje.

65

Nadzorni odbori poročajo skupščini in svetu o svojem delu in finančno-materialnem poslovanju organov združenj in Zveze borcev.

IX

Komisije

66

Za uspešnejše spremljanje, proučevanje in razvozlanje aktualnih problemov združenj in Zveze borcev ter za uspešnejše izpolnjevanje ustreznih družbenih in političnih nalog in obveznosti, določenih s statutom, volijo sveti (konference) Zveze borcev v občin, mestu, pokrajini, republiki in federaciji razen stalnih tudi potrebno število komisij po področjih dejavnosti.

Število, sestava, naloge in način dela komisij se urede s pravilniki oziroma poslovnikom o delu ustreznega sveta (konference).

67

Komisije so organizacijske oblike povezovanja in širokega posvetovanja s članstvom, združenji, organi združenj in Zveze borcev ter z družbenopolitičnimi organizacijami in institucijami v sprejemanju gledišč o ustreznih vprašanjih. Komisije delujejo v duhu gledišč in sklepov sveta (konference) Zveze borcev.

Materialna sredstva

68

Sredstva, s katerimi razpolagajo združenja in zveza, se zbirajo iz članarine, prireditev, prostovoljnih prispevkov in drugih dohodkov.

Članarina je pomemben element financiranja aktivnosti združenj in zveze, izraz prostovoljnega orga-

niziranja članstva v Zvezi borcev Jugoslavije in njenem stalnem nanimanju za delo in delovanje organizacije.

69

O višini članarine in njeni razdelitvi odločajo sveti (konference) Zveze borcev v republikah ob upoštevanju lastnih razmer in potreb. O delu članarine, ki pripada organom zveze borcev v federaciji, odloča zvezni svet (konferenca) Zveze borcev Jugoslavije sporazumno z republiškimi sveti (konferencami). O drugih dohodkih odločajo organi, ki te dohodke pridobivajo.

70

Finančno in materialno poslovanje v združenjih in Zvezi borcev poteka v skladu z zakonskimi predpisi in pravili organov samoupravljanja.

71

Združenja in zveze borcev lahko ustanove sklade. Upravljanje skladov in njihovo delo se uredita s statuti in pravilniki skladov, zasnovanih na zakonskih predpisih.

Materialna in finančna sredstva sklada vojaških vojni invalidov so namenjena vojaškim vojnim invalidom, ki ta sredstva upravljajo.

XI

Založniška dejavnost

72

Zveza združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije razvija svojo založniško dejavnost; zvezni svet (konferenca) Zveze borcev Jugoslavije in sveti (konference) v republikah lahko ustanove založniške ustanove in izdajajo časnike in druge publikacije, ki prispevajo k izpolnjevanju nalog Zveze borcev.

Sveti (konference) Zveze borcev s svojimi pravilniki oziroma poslovniki in pogodbami urejajo medsebojne obveznosti z ustanovami, ki so jih ustanovili, upoštevajo zanimanje članstva in organizacije v celoti za takšno obliko dejavnosti in aktivnosti Zveze borcev in glavne cilje, ki se z izdajanjem časnikov in publikacij ter založniško dejavnostjo uresničujejo, in upoštevajo samoupravne pravice delovnih ljudi, zaposlenih v ustanovah, ter vpliv širokega članstva na delo in značaj teh glasil, in v dogovoru s članstvom in delovnimi kolektivi določajo lice in profil listov in publikacij.

74

Založniške ustanove delajo na osnovi zakonskih predpisov in statutov, ki jih sprejemajo organi samoupravljanja delovne skupnosti, potrdijo pa jih zvezni svet (konferenca) Zveze borcev Jugoslavije oziroma sveti (konference) Zveze borcev socialističnih republik.

75

Svet (konferenca) Zveze borcev imenuje člane založniškega sveta ustanove lista, postavlja njenega direktorja ter glavnega in odgovornega urednika, organi ustanove pa se izvolijo na podlagi zakonskih predpisov in pravil, ki jih izdajo organi samoupravljanja.

76

Zvezni svet (konferenca) Zveze borcev Jugoslavije, republiški, pokrajinski in občinski sveti (konference) Zveze borcev lahko za izpolnjevanje svojih nalog ustanove še druge ustanove. Ustanove se vodijo po zakonskih predpisih in statutu, ki ga potrdi ustanovitelj, sprejme pa ga na osnovi zakonskih predpisov organ samoupravljanja delovne skupnosti v ustanovi.

XII

Sedež in področje dejavnosti

77

Dejavnost Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije se razprostira na vse ozemlje Socialistične federativne republike Jugoslavije.

78

Sedež zveznega sveta (konference) Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije je v Beogradu.

XIII

Zastava, emblema, praznik

79

Zastava Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije je jugoslovanska zastava, ki ima v sredini na belem ozadju emblema zveze, okrog njega pa napis na eni strani zastave »Smrt fašizmu — svobodo narodu«, na drugi strani pa »Za socialistično domovino«.

80

Emblema Zveze borcev Jugoslavije je peterokraka rdeča zvezda na pozlačenem okroglem ozadju. V sredini sta lika partizana in partizanke z razvito zastavo.

81

Zveza borcev Jugoslavije praznuje praznik vstaje narodov Jugoslavije 4. julij — dan borca, Zveza borcev socialistične republike pa tudi praznik vstaje ljudstva republike.

XIV

Značke

82

Značka Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije je peterokraka zvezda z žarki. Na zvezdi je emajliran prstan. V krogu prstana je lik tovariša T. ta. Združenja imajo lahko svoje posebne značke.

XV

Pečat

83

Združenja in Zveza borcev imajo pečat, katerega besedilo v jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije določi s sklepom zvezni svet (konferenca) Zveze borcev Jugoslavije oziroma republiški svet (konferenca) in pokrajinski svet (konferenca) Zveze borcev.

XVI

Prehodne določbe

84

Sveti (konference) Zveze borcev, skladi in ustanove za opravljanje tekočih poslov in nalog ter izvajanje politike in sklepov (konferenc) in njihovih izvršilnih organov in njihovo potrebno število poklicnih in strokovnih delavcev v delovnem razmerju ali na prostovoljnem delu.

85

Svet (konferenca) Zveze borcev odloča o funkcijah, ki se bodo poklicno opravljale na predlog svojega izvršnega odbora in skladno z lastnimi okoliščinami in potrebami v prizadevanju, da se profesionalizem v Zvezi borcev omeji na najnižjo mero.

86

Izvršilni organi sveta (konference) Zveze borcev po obsegu poslov določajo potrebno število strokovnih kadrov na stalnem delu.

87

Samoupravne pravice delovne skupnosti se določajo s pravilniki, ki jih na podlagi zakonskih predpisov izdajajo organi skupnosti in jih usklajajo s potrebami in značajem poslova ustreznega sveta (konference) izvršnega odbora Zveze borcev.

XVII

Posebne določbe

88

Ta statut normira samo temeljna načela organiziranja, fizično-

nije in aktivnosti združenj in Zveze borcev skladno s potrebo, da se v organizaciji borcev ohranijo pravice in spodbudi ustvarjalna iniciativa in združena akcija članov Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije ter poglobljanje in krepitev demokratičnih odnosov na tem terišču naše družbene aktivnosti.

89

Vsa druga vprašanja organiziranja združenj in Zveze borcev za izpolnjevanje nalog, medsebojne odnose svetov (konferenc) in njihovih izvršilnih organov, pravice svetov (konferenc) ter pooblastila izvršilnih organov in komisij, ki niso natančneje urejena s tem statutom, se določajo s pravilniki oziroma poslovniki svetov (konferenc) Zveze borcev občine, avtonomne pokrajine, republike in federacije.

90

Pravilniki in poslovniki organov Zveze borcev v skladu z našo samoupravno prakso obravnavajo in natančneje določajo medsebojne odnose med republiškimi, pokrajinskimi in občinskimi sveti (konferencami) in sveti (konferencami) v mestih z več občinami. Z njimi so posebej urejeni kriteriji za volitve delegatov — članov sveta (konference), tehnika izpeljave vo-

litev, sestave sveta (konference), struktura izvršilnih organov, komisij, teles in druga vprašanja praktične dejavnosti, ki s tem statutom niso natanko določena.

91

Zvezni svet (konferenca) Zveze borcev Jugoslavije lahko sklene, če meni, da je to politično potrebno in koristno, sklicati kongres Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije.

Dnevni red, način dela in dokumenti, ki jih obravnava kongres, se določijo s poslovnikom o njegovem delu.

Sklep o sklicanju konference sprejema zvezni svet (konferenca) na svojo pobudo in na predlog najmanj dveh republiških svetov (konferenc) Zveze borcev.

92

Zvezni svet (konferenca) Zveze borcev Jugoslavije je pooblaščen, da tolmači ta statut.

93

Ta statut Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije je bil sprejet na VI. skupščini Zveze borcev Jugoslavije, ki je bila leta 1969 in začne veljati takoj.

KUPUJTE SAMO URADNO KONTROLIRANE ZLATE IZDELKE

SOCIETA

"DARWIL"

GENERALNO ŠVICARSKO ZASTOPSTVO
TRST, Piazza S. Antonio Nuovo 4/I-II

● NUDI PO SVETOVNIH KONKURENČNIH CENAH
NAJVEČJO IZBIRO ZLATEGA NAKITA V EVROPI
iz 14, 18 in 22-karatnega uradno KONTROLIRANEGA
zlata.

● PRODAJA S POSEBNO GARANCIJO!

● NA ZALOGI VEDNO PREKO 600 MODELOV UR
DARWIL in ARETTA.

Ure znamke Darwil in Aretta lahko nabavite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji.

SERVISI za vzdrževanje so organizirani v vseh večjih mestih v Jugoslaviji.

VELEBLAGOVNICA

nama

LJUBLJANA

● priporoča potrošnikom hiter, sodoben in cenen nakup
vseh potrebščin, za sebe, za družino, za dom in za go-
spodinjstvo;

● potrošnikom nudi blago na obročno odplačevanje;

● za tuje kupce je v hiši menjalnica.

Potrošniki lahko izbirajo blago v poslovalnicah:

TRGOVSKA HIŠA, Ljubljana, Tomšičeva 2

BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO,
Ljubljana, Wolfova 1

KONFEKCIJA ELITA, Ljubljana, Čopova 7

BLAGOVNICA NAMA, škofja Loka,
Kidričeva ulica 1 a

POLITIČNI RAZGLEDI

V arabsko-izraelskem sporu je prišlo do nove faze. Na arabski strani je gverila zamenjala vojno, na izraelski pa bliskoviti kazenski poleti zamenjujejo kontragverilske akcije. Če bo šlo tako naprej, se bodo morale arabske države ali odkrito postaviti na stran palestinskega odporiškega gibanja ali pa ukreniti vse potrebno, da gverilskih akcij ne bi več organizirali na njihovem ozemlju. Izraelci menijo, da jim je vojna tako rekoč vsiljena s terorističnimi napadi palestinskih gverilcev v mesetih, napadi komandosov na mejah ter napadi na njihova letala.

Nova faza je bila nekako nakazana že z zajetjem izraelskega letala v Alžiriji, odločneje pa se je pokazala prav zadnje dni preteklega leta. 26. decembra 1968 sta petindvajsetletni učitelj Mahmud Mohamed Isa in dvajsetletni študent Maher Husein el Jamani, oba iz Palestine, naredila atentat na letalo izraelske letalske družbe El Al. Pri tem je bil ubit en potnik. Atentatorja, ki sta člana palestinske gverilske organizacije El Fatah, sta po aretaciji izjavila, da morata storiti še marsikaj podobnega, da pa tega ne bosta pravila, in: »Najina usoda naju sploh ne zanima. Poglavitni je cilj, ki se zanj bojujemo.«

Izraelska tajna služba je »ugotovila«, da je bil atentat organiziran v Libanonu, česar oblasti v Bejrutu niti niso zanimali. Palestinska ljudska osvobodilna fronta, katere člani so že dvakrat napadli letala družbe El Al, ima svoje politično in vojaško središče v Bejrutu, tam delujeta vodja fronte Habaš in šef operacij el Ajamani, tam so tudi tiskana uradna sporočila fronte.

Po nekakšni »logiki« je potem izraelsko letalstvo izvedlo kazensko ekspedicijo na letališče v Bejrutu: 28. decembra lani so na največjem letališču Bližnjega vzhoda Kalde pristali štirje izraelski helikopteri. Komandosi so pregnali z letališča okoli tisoč petsto ljudi, potem pa nastavili eksplozivne naboje na trinajst letal libanonskih civilnih družb. Streljali so šele ob umiku v helikoptere, ko so jih napadli vojaški varnostne službe na letališču. Vseh trinajst letal je popolnoma uničenih. Kazenska ekspedicija ni zahtevala nobene človeške žrtve.

Nevarne iskre

Izraelci so že tedaj, ko so morali vrniti nekaj palestinskih aktivistov v zameno za letalo družbe El Al, ki je bilo prestreženo v zraku, dali vedeti, da bodo ob prihodnjih podobnih primerih izvajali represalije. To se je tudi zgodilo 28. decembra. Kaže, da so se izraelski voditelji vnaprej »vdali v usodo«, da jih bo svetovna javnost obsodila zaradi takšnih akcij. Združene države Amerike so se po napadu na bejrutsko letališče znašle v težavnem položaju, zakaj prišel se je komaj štirinajset ur po tistem, ko je prišlo v javnost sporočilo, da so se Izrael in ZDA sporazumeli o pošiljki ameriških letal Phantom.

Moskva se ni odločneje postavila zoper Izrael: bržkone zato, ker bi se rada sporazumela z Washingtonom in omejila posledice izraelske akcije. Sovjetski veleposlanik Valerijan Zorin je v intervjuju na radiu Luksemburg poudaril »napore velesil« in podprl francoski predlog, naj bi se sestali štirje veliki in skušali rešiti zapleteni položaj na Bližnjem vzhodu.

Londonski »Financial Times« je 30. decembra opisal izraelsko akcijo kot »najhujšo norost«, »vojno dejanje« in »mednarodno žalitev«.

Ko se je zvedelo za napad na bejrutsko letališče, je francoski zunanji minister Michel Debré znova ponovil francoski predlog, naj bi štiri velesile na skupnem sestanku poskrbele za to, da bi bila izpeljana resolucija varnostnega sveta OZN, sprejeta novembra 1967. Varnostni svet se je sestel na pritožbo Libanona in Izrael ni v OZN našel niti enega zagovornika. Vsi po vrsti so ostro obsodili izraelsko akcijo, vendar pa so se razdelili glede poznejšega ukrepanja. Sovjetska zveza in arabske države so zahtevale sankcije, kot jih predvideva 7. člen ustanovne listine OZN, medtem ko so se ZDA temu uprle, čeprav so povsem jasno obsodile Izrael.

Položaj se je torej znova zapletel. Toliko hujši je tudi, ker na Bližnjem vzhodu ni več nobenega pravega posrednika: U Tantom predstavnik Gunnar Jarring se je vrnil na svoje službeno mesto v Moskvo, kjer je veleposlanik, zakaj povsem obupal je, da bi naredil kakšen korak v korist miru. Navzlic neuspehu njegovega poslanstva je znova slišati glasove, naj bi se vrnil na Bližnji vzhod, vendar pa naj bi dobil novo podporo v akcijah štirih velesil.

Jasno je, da je vloga štirih velikih — predvsem pa dveh super velikih — odločilna za mir na Bližnjem vzhodu. Johnsonova administracija je naredila zadnji nespametni korak, ko je zavrnila francoski predlog, toda pričakovati je, da bo politika Nixonove vlade drugačna. Pred nedavnim sta bila na obisku na Bližnjem vzhodu Nixonov posebni odposlanec William Scranton in sovjetski zunanji minister Andrej Gromiko, pri čemer je drugača bržkone še najbolj zanimalo kako daleč sta se zblizala predsednik Naser in Scranton. Super sili imata Bližnji vzhod za zelo pomembno strateško in gospodarsko področje in krepitev sovjetskega sredozemskega ladjevja v zadnjem času kaže, da se položaj utegne še bolj zaplesti. Toda ZSSR bi rada popravila slab vtis, ki ga je naredila v svetu z okupacijo ČSSR, Nixonu pa bi tudi prav prišlo, če bi ob prihodu v Belo hišo imel v roki velik zunanje-politični adut: sporazum o Bližnjem vzhodu.

Toda sporazum med ZSSR in ZDA, ki bi se mu prav koristno pridružili tudi Velika Britanija in Francija, ne bi na mah odpravil vseh neštevilnih spornih točk v izraelsko-arabskem sporu, zakaj Izrael ni satelit ZDA, kot arabske države niso sovjetski sateliti. Upoštevati je treba tudi, da arabske države še niso usposobljene za novo vojno z Izraelom, po drugi strani pa tudi, da Izrael ob ponovni vojni ne bi imel tolikšne podpore Zahoda, kot jo je dobil junija 1967. Vendar bi se arabski voditelji prej sprijaznili z rešitvijo, ki bi jo narekovala Moskva in Washington, samo da ne bi prizadela njihove časti: prej kot Izrael, ki ne more pozabiti, da ga je skupni pritisk dveh velikih že pred dvajsetimi leti tako rekoč »opeharil« za sadove vojaške zmage nad Arabci.

Le tako je mogoče razumeti izraelsko vztrajanje, naj bi se o rešitvi krize pogajali samo Izraelci in Arabci brez posrednikov, in arabsko upiranje temu predlogu. To je bila tudi poglavitna ovira pri delu U Tantovega poslanca Jarringa.

Medtem pa se na Bližnjem vzhodu uveljavlja logika eskalacije, kruta logika, ki jo svet opazuje, kot da ne bi imel dovolj hude lekcije že v Alžiriji in Vietnamu.

STANE IVANC

Kako je pri nas z enakostjo?

Na vaš časopis sem naročen odkar izhaja. Vedno sem ga do konca prebral, čeprav se z njegovo vsebino nisem strinjal. Včasih objavljate članke, ki so kar neverjetni, morda celo izmišljeni. Precej pišete o raznih krajih, o partizanskih častih in življenju med vojno in po njej, niste se pa še potrudili, da bi kaj napisali o Zgornji Savinjski dolini. Menda ne veste, da je bila ta edino stalno osvobojeno ozemlje na Štajerskem, za katero so Nemci takrat trdili, da za večno pripada Nemčiji.

Zamerim vam tudi to, da tako malo pišete o kmetih in kmečkih delavcih. Takrat med vojno smo bili dobri, da smo dajali hrano za vojsko, sprejemali partizane pod streho, skrivali ranjence in na vse mogoče načine podpirali partizane. Včasih smo se poročili skupaj s partizani veselili skorajšnje osvoboditve in boljšega življenja po vojni, podnevi pa s strahom čakali na okupatorjevo maščevanje. Veliko obljub smo takrat slišali, zlasti takih, kako nas ne bodo nikoli pozabili. Plačali pa so nam vse skupaj le Nemci, ki so nam ropali imetje, požigali in pobijali, pa gonili ljudi v taborišča in ječe.

Nadalje bi vprašal vas pri časopisu, zakaj je pri nas taka razlika med ljudmi. Kako to, da nekatere veliko delajo pa malo zaslužijo, vodilni v istem podjetju pa zaslužijo desetkrat toliko, nazadnje pa še spravijo tovarno na boben? Zakaj eni, ki ne morejo dobiti zaposlitve, dobivajo tako majhne podpore ali pa je sploh ne? Nekdo drug, ki se je že večkrat slabo izkazal, pa dobi štipendijo za šolanje! Povejte, zakaj mora toliko naših ljudi delati na tujem? Se pred kratkim smo govorili in pisali, da bo pri nas za vse zadosti kruha, zdaj pa je tako. Nadalje bi rad vprašal še to, zakaj imamo pri nas tako klavno urejeno zdravstveno zavarovanje za kmete, kot ni v nobeni napredni državi v Evropi. Tako kmetje kot delavci smo državljani ene in iste države, eni ne moremo biti brez drugih, toda zakaj je med nami takšna razlika? Kmečka žena in mati nima skoraj no-

bene zdravstvene in socialne zaščite. Seveda, če bi sama vse plačala, bi si lahko marsikaj privoščila, toda kje naj vzame denar? Družba zanje nima denarja. Žena je morala pred dvema letoma za nekaj dni, ki jih je preživeala v porodnišnici, plačati kar 48.000 dinarjev. Ko je prišla k njej babica, jo je bilo tudi treba plačati. Ko je prišel zdravnik, je tudi računl 3.600 dinarjev. Ko je prišel veterinar k bolni svinji in je računl za enako dolgo pot in injekcijo penicilina samo 100 dinarjev manj, toda svinja ni imela zdravstvenega zavarovanja za kmete. Ali se vam ne zdi, da imajo zato svinje bolj urejeno zdravstveno zavarovanje kot naše žene? To je dobila moja žena za plačilo, ker je bila dve leti v nacističnem taborišču...

Ne morem si misliti drugače, tovariš urednik, da imamo pri nas dve vrsti ljudi. Samo enim so priznali udeležbo v NOV. Poznam kmete, ki so bili zelo malo ali pa sploh niso bili pri partizanih, pa imajo priznano zavarovanje za kmete borce. So tudi taki, ki so dezertirali ter se prijavili Nemcem, nato pa doma pričakali konca vojne, zadnje dni kradli po skladiščih, pa imajo vse priznано. Marsikdo se sam hvali, kako je imel dobre priče in mu zdaj nihče nič ne more. Moja žena pa ni mogla uveljaviti let, ki jih je preživeala v taborišču, tudi priče ji niso znašle. Se tistega skromnega zavarovanja za kmete borce ji niso dali.

So nekateri borci, ki zdaj samo sebe vidijo, pozabljajo pa, kdo jim je včasih pomagal. Previsoko letajo, da bi njim, ki so zdaj pod njimi, kaj priznali. Žalostno je to, da so nekateri kmetje borci zdaj razočarani nad tem kar so dočkali, tudi jaz sem med njimi. Podpiral sem NOV, precej dolgo so bili pri nas trije borci. V hlevu smo imeli bunker, kjer je bilo nad tono eksploziva. Stalno smo se bali, kaj bo, če nas kdo izda ali če zagrmi.

JOŽE LAZNIK,
TISOSELE PRI
GORNJEM GRADU

Pripomba uredništva: Tovarišu Lazniku bomo skušali odgovoriti v prihodnji številki.

Pojasnilo

V mojem članku »Ob 50. obletnici bojev za osvoboditev severnih krajev Slovenije«, ki ga je TV 15 objavil v številkah od 40 do 51-52, sem v številki 48 napisal, da so koroški volkswehrovci 6. januarja 1919 zasedli Podkorensko sedlo.

Karl Seifman, takratni poveljnik kranskgorskih prostovoljcev, pa je dal v številki 51-52 TV 15 objaviti popravek, da ni res, da je Volkswehr takrat zasedla Podkorensko sedlo, marveč on s prostovoljsko izvidniško patrulo 7 mož, da pa je volkswehrovska četa približno 80 mož istega dne zasedla vas Strmec zahodno od prelaza.

Pri opisu takratnih dogajanj na tem področju sem se moral opirati zlasti na gradivo, ki ga je zbral koroški vojaški zgodovinsko pisec general Siegmund Knaus v svoji znani knjigi »Freiheitskämpfe in Deutschösterreich, Kärntner Freiheitskampf Erster Teil: 1918 bis 28. April 1919« (Osvobodilni boji v Nemški Avstriji, koroški osvobodilni boj, prvi del: 1918 do aprila 1919.) Na strani 78 piše general Knaus o bojih 5. in 6. januarja 1919 v spodnji žilski dolini med drugim:

»Skupina II pod poveljstvom stotnika Mahra je bila takoj po železnici poslana naprej v Neuhaus (Pod Turjo), odkoder je poročnik Aldrian s 30 možmi, dve strojnici in telefonsko opremo nadaljeval pot proti Podkorenskem sedlu... Zavarovanje spodnje žilske doline je prevzel sedaj bataljon Volkswehra iz Smohorja, ki je ostal z enim častnikom in 10 možmi v Brnici, poročnikom Aldrianom s 30 možmi in dvema strojnici na Podkorenskem sedlu in ostankom pod poveljstvom stotnika Mahra v Podklostru.«

Jasno pa je, da zasluge Karla Seifmana kot organizatorja obrambe gornjesavske doline in njegovih prostovoljcev v l. 1918/1919 s tem v ničemer niso zmanjšane.

FRAN STAUDEKAR

Imeli smo ljudi

Pavel Jermol

Vrste nekdanjih borcev se redijo. Vsak dan beremo v časopisih: Izgubili smo vestnega in delovnega tovariša, itd. Boleče odjeknejo take novice v vrstah nekdanjih borcev. Prav tako nas je prizadejala novica, da je v najlepših letih, natiroma, kot je zadnja leta živel v Tolminu, odšel po poti, ki nima povratka, Pavel Jermol, rezervni oficir JLA.

Skromen, delaven in iskren partizanski tovariš je bil naš Jermol. Vsi, ki so ga poznali, so obstali ob novici, da ga ni več. Tudi njegovi nadrejeni tovariši so o njem tako zapisali v osebnih dokumentih. To je bila odlika pokojnega Jermola, ki ni poznal počitka in ne oddiha. Šele smrt ga je prisilila, da je obmiroval.

Kako je bil priljubljen, je pokazal njegov pogreb, saj ga je na zadnji poti spremljalo veliko številno borcev, aktivistov in prebivalcev. Ob odprtem grobu se je od njega poslovil v imenu borcev Ivan Jermol, v imenu Turističnega društva pa Franc Šibenik.

Pokojni je bil rojen v Rakovcu nad Baško grapo leta 1924 in je bil najmlajši od šestih otrok. Še mlad se je zaposlil na železniški postaji v Klavžah. Poldrugo leto je bil celo prometnik. Italijani so ga dne 27. januarja 1943 aretirali in odpeljali v Videm, kjer je bil dodeljen k mornarici. Zaradi voj-

nih dogodkov — osvobodilno gibanje se je naglo širilo — so ga kot nezanesljivega poslali v srednjo Italijo. Tam je dočkal zlom fašizma in takoj našel pot k partizanom. Postal je borec I. prekomorske brigade in je potem sodeloval v borbah te brigade na poti iz Dalmacije do Drvarja. Doživel je tudi znani sovražni desant na Drvar. Zaradi prevelikih naporov je popolnoma oslabil, zato je bil v aprilu 1944 poslan na zdravljenje v Altamuro pri Bariju. Tam se je zdravil do začetka februarja 1945. Po okrevanju se je vrnil nazaj v edinico, ki je bila takrat nekje v Srbiji. Tam je tudi napredoval do čina strejšega vodnika. Ob osvoboditvi je ostal še naprej v vojski v edinicah KNOJ. Bil je komandir skupine, ki je stražila v Beogradu stanovanja članov CK KPJ. Zaradi poslabšanja zdravja, je moral v bolnišnico, kjer je ostal celih devet mesecev. V januarju 1959 je bil izpuščen iz vojske in invalidsko upokojen. Prišel je v Tolmin in se zaposlil kot vodja turističnega urada. Na tem mestu je ostal vse do aprila letos, ko je ponovno oslabil. Zaradi naporov v vojski, se je njegovo zdravstveno stanje tako poslabšalo, da je podlegel starosti 44 let.

Za nesebični doprinos v borbi za osvoboditev, po vojni pa pri gradnji socializma, je pokojni dobil pet odlikovanj, med katerimi partizansko zvezdo III reda in medalje za vojne zasluge.

Naš dragi in nepozabni Pavel! Nekdanji soborci, ki Te ne bomo več srečevali na tolminskih ulicah — tihga skromnega in delovnega — Ti želimo mirnega počitka na

pokopališču tam ob Soči. Naj Ti Soča poje uspavanko, naj Ti lahek veter prinaša pozdrave iz vseh krajev, kjer si se boril, razdalj vse svoje fizične in umske sposobnosti za lepše in srečnejše dni mladim rodovom v svobodni Jugoslaviji.

OGAREV

Ivan Gustinčič - Grgurjev Janez

Dne 22. oktobra lani je po kratki bolezni v piranski bolnišnici preminil tovariš Ivan Gustinčič, po domače Grgurjev Janez iz Rjavč v Brkinih. Rodil se je pred 60 leti v kmečki družini. Med I. svetovno vojno je ostal brez staršev. Po prihodu italijanskih okupatorjev in pod fašizmom se je zanj začelo težko življenje, ko se je preživljal z delom po gozdovih. Kot zavednega Slovence, ljubitelja narodnih pesmi, so ga fašisti nešteto krat zaprli in pretepli, toda njegove upornosti niso mogli zatreti. Leta 1942 se je povezal z OF in začel delati za partizane. V začetku 1943 pa je tudi sam postal borec. Prehodil je velik korak naše države. Kot borec 13 divizije je bil do italijanske kapitulacije tja do Gospiča, prehodil je Liko in Hrvatsko Primorje, po italijanski kapitulaciji pa se je vključil v 14. divizijo in se v njej bojeval do osvoboditve. Po vojni se je vrnil domov in skrbel za brata, stoodstotnega invalida.

Od njega so se poslovili soborci, prijatelji, znanci in sorodniki na pokopališču v Pregarih.

JANEZ LULVIK

TV-15

ZA MLADINO

TV-15

Zelega sem, da bi bila prva številka v novem letu nekoliko drugačna, še bolj vaša, in hkrati kar najbolj iskren zapis misli in želja mladih. Zato sem za prispevke, napisane prav za to priložnost, prosila nekaj sodelavk in sodelavcev, ki so se vam s teh strani že oglašali.

»Pogumno napišite, kar vam vevata srce in um, saj odkritosrčni besedi ne gre zameriti!« Nekako tako sem jih zaprosila. Jim je uspelo? Prisluhnite in presodite tudi vi. Prispevki so lepi in raznovrstni. Morda je v njih slutiti še malo negotovosti in strahu pred javnim zapisom, in skoraj bi si upala trditi, da je ostala še marsikatera beseda neizrečena. Morda je še bolje tako! Oglašali se vam bomo kot doslej dvakrat mesečno, le v povečanem obsegu, torej ni še nič zamujenega. Ponujamo vam roko in ne odklonite je!

Ne bi bilo lepo, če bi si ob koncu tega našega novoletnega kramljanja ne zaželeli vse najlepše, tako, kot znamo to le mi. Čeprav nekoliko pozno — od prvega dne novega leta je minil že dober teden — so naše misli enako tople in naše želje enako iskrene. Zato mi dovolite, da vam v imenu uredništva in v svojem imenu iz vsega srca zaželim srečno 1969. leto!

MILENA

Bojim se

Ura se bliža polnoči. V izbi je temno. Le v kotu je svetlo. Tam stoji jelka, okrašena je lepo in svečke na njej počasi dogorevajo. V sobi je prijetno toplo. Ogenj v kamini objema polena, zunaj pa tiho naletavajo snežinke. Sedim v naslonjaču in poslušam bitje ure.

Dvanajst udarcev!

Naenkrat se močno zasveti in teme ni več. K meni prihaja moja prijateljica iz dežele vzhajajočega sonca, deklica Hanaoogi. V roki drži cvetoče češnjeve vejice. Podava si roke. Molčiva. Tedaj opazim v njenih svetlih očeh solze. Nasloni se name in zajoče. Hudo ji je. Nima očeta, nima matere. Oba ji je vzela žareča krogla. In kako naj jo ohrabrim? Ne vem. Tudi mene je strah in bojim se jutrišnjega dne...

Hanaoogi ni več. Ob meni je mali Mao in njegovi prijatelji iz Vietnamera. V rokah drže skodelice in nemo zro vame. Iz daljave se sliši pokanje pušk. Ne razumem njihove govorice, a čutim, da so lačni. Oči nemo prosijo hrane. Stegnem roko, da bi jim nasula do brota, a tedaj se spet močno zasveti in nikogar ni več ob meni. Svečke so dogorele, novo leto je tu. Moram si nekaj zaželeti. Spomnim se Hanaoogi, malega dečka iz Vietnamera, njegovih malih prijateljev, in porodi se mi želja: da bi vsi ljudje na svetu spoznali, kako lepo je sonce in kako lepo je živeti v miru!

ZDENKA, 17 LET

Mi imamo svoj svet, svet mladih

V času, ko se poslavljamo od starega leta, se navadno spominjamo lepih in žalostnih dni ter ugibamo, kaj nam bo prineslo novo leto. Toda kljub premišljevanju ni nobena noč tako polna veselja in srečnih lic kot prav novoletna. Vsi se trudijo, da bi v novo leto vstopili kar se da vedro. Ljudje celo verjamejo, da je razpoloženje vse leto odvisno od tega, kako preživijo prve njegove ure. Zato plešejo, pojejo, se igrajo, in noben večer ni kupica dobre kapljice tako nepogrešljiva kot na silvestrov večer.

Za marsikoga pa je ta noč enaka 364 pretečenim. To so zdravniki, miličniki, rudarji in delavci, ki morajo delati v nočnih izmenah. Tudi moja mamica ni praznovala novega leta doma. Morala je delati v tovarni in skrbeti, da je svoje delo čim bolj opravila. Zato ji od srca želim, da bi umela v krogu svoje družine v novem letu čimveč srečnih trenutkov. S sestro Katrico se bova trudili, da se bova pridno učili in jo čim manjkrat razočarali.

Moja največja želja je, da bi uspešno končala zadnji razred

osemletke in da bi nekoč postala pisateljica. Želim si, da bi se mi uresničile vse moje skrite želje in izpolnili načrti, ki sem si jih postavila na svoji življenjski poti. Vroče želim, da bi se po končanem študiju lahko zaposlila in pustila mamino denarnico pri miru!

Želja nas vseh mladih pa je, da bi imela »stara« generacija več razumevanja za nas in da bi tu in tam upoštevali tudi naše predloge in želje. Kaj je treba toliko govoriti o mini krilih in dolgih lasih, ki jih nosijo fantje! Na primer, moja mama se nikakor ne more sprijazniti z mislijo, da jaz rada nosim mini krilo in da so mi všeč fantje z dolgimi lasmi. Nikakor ne more razumeti, da se svet spreminja in da ne bo nikoli več tako, kot je bilo včasih, da imamo mi svoj svet, svet mladih! Jaz mislim, da je važno srce in da morajo biti krila lepa ter lasje čisti. Družba naj pomaga mladim, da dobijo svoje klube, plesne dvorane in knjižnice, pa se mladina ne bo zbirala po javnih lokalih. Delovne organizacije pa naj dajo mladim možnost, da se po končanem šolanju zaposlijo, da postanejo vredni člani naše družbe in vse bo tako, kot je treba!

Končujem z željo, naj bo leto 1969 za vse ljudi na svetu srečno, mirno in zadovoljno.

LJUBICA, 14 let

Postala sem članica Zveze komunistov

Malo srečnih trenutkov je v mojem življenju. Privadila sem se že, da mi vse, česar se lotim, spodleti, in tako sreče niti ne pogrešam. Sploh pa se človek kaj hitro privadi na misel, da vedno zaostaja za drugimi ali pa da jih spremlja le kot tihi sopotnik. Da, kot sopotnik, ki ima na jeziku mnogo besedi, a molči, ker je pač nem... Le tu in tam posije v moje življenje droben sončni žarek, minljiv kot senca. Posveti le za hip. Pa vendar so ti trenutki lepi in zanje je vredno živeti!

Tako se mi je pred kratkim izpolnila davna želja. Postala sem članica ZK. Srečna in ponosna sem na to. Vstopila sem v to našo vodilno politično organizacijo z zavestjo polne odgovornosti in seznanjena z vsemi dolžnostmi. Hočem opravičiti zaupanje, ki so mi ga poverili in s tem potrditi pravilnost vzgoje, ki sem jo bila deležna.

OTA, 17 let

Moje želje

Najbolj iskrena želja nas vseh je, da bi v miru in svobodi živeli, delali in se učili. Skoraj vsi ljudje na svetu, posebno pa mi otroci, smo proti vojni. Imamo pa tudi še druge želje. Večkrat so naše želje večje, kot jih lahko izpol-

nijo starši ali družba. Tudi jaz imam take želje. V zimskih počitnicah bi se šel rad smučat in moja največja želja je, da bi dobil smučarsko opremo. Če jo bom dobil, bom zelo vesel, če pa ne, bom še počakal. Doma smo trije bratje in vsak ima svoje zahteve in želje. Vem, da imajo mnogi otroci manj kot mi, pa vseno živijo. Če bo le mir, se mi bo izpolnila še marsikatera želja. Posebno takrat, ko bom prišel do svojega poklica in bom lahko zaslužil denar. Naši starši niso dolžni za nas vse žrtvovati, saj morajo tudi oni še živeti. Jaz mislim, da so neizpolnjenih želja krive vojne in njihče drug. Koliko življenj, darjara, železnic, mostov, hiš in drugega so vzele vojne! Tudi naša domovina je bila porušena zaradi vojne. In koliko truda so morali vložiti v izgraditev domovine naši starši! Zato jih moramo spoštovati. Nismo žejni, nismo lačni, svobodni smo, pa vendar včasih nezadovoljni. To ni prav!

Moja srčna želja je, da bi še dolgo živel naš dragi tovariš Tito, ki se dosledno bori za mir in boljše življenje nas vseh.

BRANKO, 12 let

Zatiranim sreča ne pride sama

Vsakokrat, ko se staro leto poslavlja od nas in nam prepušča, da sami razsodimo, kaj nam je prineslo dobrega in kaj slabega, se v nas rodi nešteto vprašanj in mnogo želja.

Jaz nosim iz leta v leto s seboj veliko željo: da bi bili vsi ljudje na svetu srečni. Zanje bi zastavila vse tiste majhne in tihe želje, ki jih nosimo mi mladi v skritih koticah svojega srca in katerih izpolnitve nas osrečujejo. Zavedam se, da so to le drobci sreče, zaradi katerih ne smemo biti brezskrbni in ne smemo pozabljati! Na svetu je še toliko gorja. Stotine otrok, žena in staršev umira zaradi lakote, v očeh mnogih se še zrcali groza in strah pred jutrišnjim dnem... In koliko jih umira za osnovno pravico, za pravico do življenja v miru in svobodi! Kajti sreča je muhasta in k zatiranim ne pride sama, zanje se morajo boriti in zanje morajo žrtvovati tudi svoja življenja.

Kdaj se bo izpolnila moja želja?

TRANJA, 16 let

Veliko dobrega, še več slabega

Tudi mi mladi vemo, da v starem letu ni bilo ravno vse v redu. Bilo je sicer storjenega veliko dobrega, a žal še več slabega. Tu mislim predvsem na članice varšavskega pakta, ki so vdrele na Češkoslovaško in jim za nekaj časa vzele svobodo. Čehoslovaki se niso borili z orožjem in so jim zlepa pokazali, kaj nočejo in kaj pomenijo. Meni osebno da veliko misliti tudi to, da so pričeli govoriti, da bo SZ napadla tudi nas. Smešno! Veliko sem razmišljala tudi o smrti Roberta Kennedyja. Čemu je njegovo življenje usahnilo ravno tedaj, ko bi bil lanko postal predsednik ZDA? Ne smemo pa pozabiti tudi na velike uspehe, ki so jih dosegli naši športniki na olimpijskih igrah v Mehiki. Na Cerarja, Bjedovo, Košarkarje, vaterpoliste in boksarje. Tudi na Vero Nikolić ne! In seveda prav tako ne na vesoljce Bormana, Andersa in Lowella, ki so poleteli okoli meseca.

To so dogodki iz leta 1968, ki jih ne bom nikoli pozabila.

MARJANA, 13 let

NARISALA: MARJANA JEMEC-BOŽIČ

Radi bi jim podarili smeh

Pričelo se je temniti. Nekje daleč se začuje lajež psov in zategli krik nočne ptice. Na nebu se prižgo zvezde. Kakor bele svetilke mežikajo mesecu, ki leno priplava izza oblakov. In v taki noči se izteče staro leto, da se na njegovih krilih rodi novo, vedro in nasmejano.

Porajajo se nove želje in misli, rojevajo se nade. Vračamo se nazaj in obujamo spomine, vesele in žalostne, saj spomini so ogle dalo našega življenja. In kaj je življenje? Življenje je časa, v katero prestre samo dobro in zlo, veselje in žalost, vero in obup, resnico in laž. Toda: ali ne nosimo včasih preveč sonca v svojih očeh in ali ne kujemo preveč zvezd v svoje nebo in pozabljamo na druge? Tako ostanejo od vsega le sanje, ki se nikoli ne uresničijo, ne njim ne nam!

Mladi smo in še nismo okusili

grenkobe življenja. Za nas je življenje ena sama nezna melodija, bogata ljubezni, lepote in dobrote. Ne vemo še, kako je, kadar je življenje podobno pesmi silnega viharja. Le slutimo ga, tam daleč v Vietnamu, v Biafri...

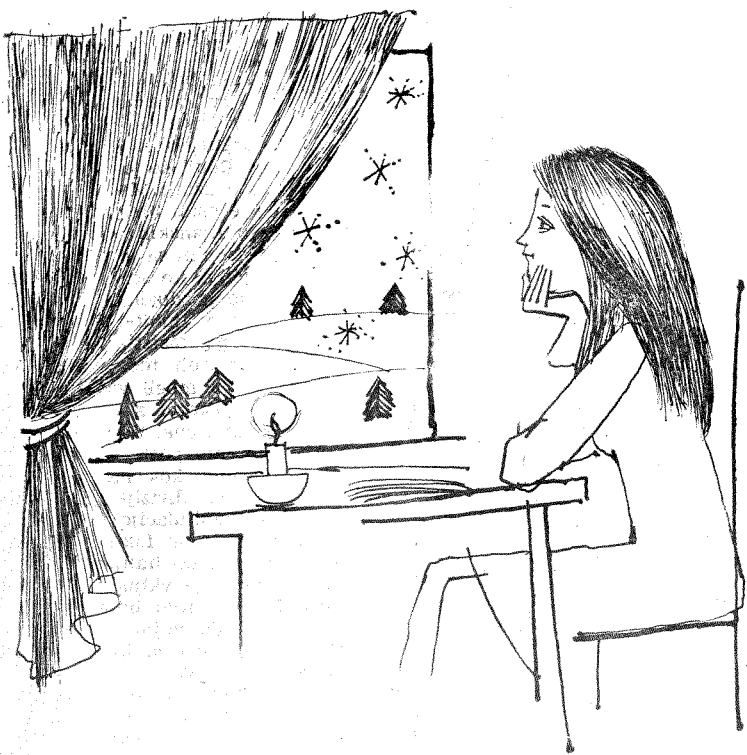
»Mama, mama! Zakaj padajo bombe? Zakaj regljajo strojnice? Zakaj so nam ubili očeka?«

Hudo nam je, ko slišimo, kako trpijo naši vrstniki. Radi bi jim pomagali, toda tako nemočni smo in tako nebogljeni. Radi bi jim podarili smeh, da bi tudi oni začutili, da so mladi... Ničesar jim ne moremo dati, razen da iz srca zaželimo, da bi tudi k njim prišla svoboda.

Prišlo je novo leto.

Tiho padajo snežinke, bele nevestice, se lovijo za ročice in rajajo svoj zimski ples. Vrtijo se v ritmu mrzlega piša, sedajo na zemljo in jo ovijajo v bel pajčolan. V nežnem zimskem soncu se zaleskeče na snežni odeji tisočero biserov. Tu in tam zaškriplje sneg, zazvončkljajo sani, začuje se vrisk razposajenih otrok...

MIRJAM, 15 LET

OKROGLE IN OGLATE

Potomci »slavnih« prednikov ...

Letos spomladi so ustanovili v avstralskem mestu Sydneyju klub, v katerega se lahko včlanijo edinoletni potomci priseljencev, ki so jih 1788. prisilno prepeljali na novo celino. Te ljudi, ki so v Evropi kradi, ropali, ubijali, so 1788. izgnali — kot kaznjence — v Avstralijo. To leto so pripeljali v Avstralijo prvih 750 evropskih kanjencev. V klub se je včlanilo približno 600 pravnikov teh »slavnih« priseljencev, priglajajo pa se še novi. Trenutno v klubskem odboru žolčno obravnavajo vprašanje, ali naj sprejmejo v klub tudi potomce bivših vojakov. Vse kaže, da bodo sprejeli v klub samo pravnike tistih vojakov, ki so kadar koli in kjer koli službovali — kazensko ...

Včasih se tudi frizerjem nasmehne sreča ... Pri nekem natečaju, ki so ga organizirali pariški frizerji, je bil nagradjen tudi neki Felix Gerard, 62-letni samec. Nagrada: bon za brezplačno kodranje las: »Srečni« nagradjenec pa je popolnoma — plešast ...

»Zgledni čuvarji javnega reda ... Znamenita britanska policija Scotland Yard ima svoje glasilo. V tem listu je bilo nedavno razglašeno, da bodo v sobodno urejeni jedilnici nove palače Scotland Yarda odslej dobivali gostje, ko jim bodo postregli s kavo ali čajem, preproste žličke iz umetne snovi. Utemeljitev: Od letošnjega aprila je bilo v jedilnici — ukradenih več kot 4.000 dragocenih žličk. Glasilo ugotavlja, da, žal, ni bilo, navzlic temeljiti preiskavi, mogoče ugotoviti kdo krade dragocene žličke. Zaradi tega so morali lepe žličke nadomestiti s preprostimi, za tatove verjetno manj mikavimi žličkami. Nihče se ne čudi londonskim časnikom, ki tožijo o popolnem propadu nekdanj edinstvenega Scotland Yarda. Kdo ve, če niso raziskovali vso zadevo tudi tisti, ki so jih bile zamikale dragocene žličke?

Ziva preventiva ... Po »Kolumbariu«, ki izhaja v Vreocih, posnemamo: Delavski svet glavne direkcije Kolubarskih rudnikov je odklonil predlog, naj bi izključili iz delovne organizacije Milana Đaničiča, ki je, zlorabivši svoj položaj, »pridobil« pol milijončeka. Nekdo je menil: človek ima ženo in otroke. Nauk: Ženite se, mladeniči, in delajte, kar vam pride na misel!

Ko bi Kolumb ne bil odkril Amerike ... Slavni italijanski dirigent Arturo Toscanini je bil znan po vročehrvnih besednih napadih, toda prav tako po nenavadni vljudnosti, ko je šlo za ženske. Pri neki skušnji za Verdijev »Requiem«, ki jo je dirigiral Toscanini, je pela, poleg italijanskih solistov, tudi neka mlada ameriška pevka, ki ga je nenehno pošteno lomila. Ko je zapela neki napev, neverjetno slabo, je mojster dal duška svoji jezi z vzklikom: »Prekleti Krištof Kolumb!«

Ne zaupam jim ... Japonske športnice so zaprosile Antona Gesnika, nizozemskega zmagovalca v judu na tokijski olimpiadi 1964. leta, naj se zavzame zanje, češ da ženski šport judo ni še priznan. Gesnik je njihovo prošnjo odklonil. Rekel je: »Judo ni ženski šport. One se šmejo samo braniti — vprašanje pa je, če to zares tudi želijo.«

Čudno pojmovanje. Hollywoodska organizacija za boj zoper trpinčenje in surovosti v filmih je prejela od nekega svojega privrženca takle predlog: »Najboljše bi bilo, če bi se film končal, preden bi srečna dvojica sklenila zakonsko zvezo.«

Mihailo Marić: Za kulisami emigracije

CIA in emigranti

Nacionalni komite svobodne Evrope v New Yorku je že leta 1950 ustanovil Radio Svobodna Evropa (REF) v Münchnu, danes pa sodi med največje radijske koncernne na starem kontinentu. Oddaja je v češčini, poljsčini, romunščini, bolgarščini, madžarščini so vstavljene v program, ki traja neprekinjeno od sedmih zjutraj do šestih popoldne. Podružnice — uradne in neuradne — münchenške centrale REF so v Hamburgu, Frankfurtu, Salzburgu, Rimu, Trstu, Parizu, Atenah, Istanbulu in na Dunaju. V nekaterih evropskih mestih ima REF stalne dopisnike, drugod pa »zunanje sodelavce«. V Beogradu opravljajo ta posel nekateri dopisniki tujih listov, vendar je njihovo sodelovanje z RFE zelo skrivnostno.

Čigav glas je slišati

Levičarski ameriški mesečnik »Ramparts« je leta 1967 priobčil podatke o tem, kaj vse na svetu financira CIA (Centralna obveščevalna agencija, se pravi ameriška kontrašpijonaža): na dolgem seznamu sta bila tudi Nacionalni komite svobodne Evrope in REF. Oglasili so se nekateri visoki funkcionarji CIA, javnost se je razburila, tako da je februarja 1967 ameriški senat razpravljal o dejavnosti CIA: šlo je predvsem za to, v kolikšni meri in kako CIA podpira študentske, novinarske, sindikalne — ameriške in tuje — organizacije. Predsednik senatnega odbora Russell je dal v javnost izjavo direktorja CIA Richarda Helmsa, češ da organizacija ukinja finančno pomoč »nekaterim grupam, ki jih je dotirala«. Vendar senator ni hotel povedati, za katere »grupe« gre.

KINO SPORED

- KINO TRIGLAV, LJUBLJANA: 10.—12. januar 1960: ZELEZNI KAPETAN, italijanski barvni zgodovinski cs spektakel; 13.—14. januar: BOMBA OB 10.10, jugoslovanski barvni vv film; 15.—17. januar: VRAZJI FANTJE NA LETECIH SKATLAH, ameriško-angleška barvna cs komedija.
- KINO VEVECE: 10.—12. januarja 1969: ANGELIKA IN KRALJ, francosko-italijanski barvni cs film; 13.—15. januar: BOMBA OB 10.10, jugoslovanski barvni vv film.
- KINO ZALOG: samo 9. januarja 1969: ANGELIKA IN KRALJ, francosko-italijanski barvni cs film; 11.—12. januarja 1969: POROČNIK ROBIN CROUSE, Disneyeva barvna komedija; samo 15. januarja: UPOR APACEV, ameriški barvni cs western.

Vendar CIA ni nehala dajati denarja za RFE, ki plačuje nad 1200 ljudi in kjer dela nekaj sto emigrantov iz vzhodnoevropskih držav. Ravno tedaj, ko je v svet prišla novica, da bo CIA prenehala podpirati nekatere organizacije je Slobodan Stanković Čata izjavil, da se je proračun RFE povečal za milijon dolarjev. Ni težko sklepati, da je tudi Stanković na plačilnem seznamu CIA in da za svoje delo ne dobiva ravno malo denarja. Seveda ne gre pozabiti, da je Stanković tudi predsednik emigrantske organizacije JDS.

Nekaj več o Čati

Stanković bi bil moral končati gimnazijo pred drugo svetovno vojno, vendar se je bolj ukvarjal z delom v fašistični organizaciji »Zbor« kot z učeniki. Brž ko je okupator zasedel Jugoslavijo, je Stanković oblekel uniformo. Postal je vojak tako imenovanega »Srbskega prostovoljskega korpusa«, ki je pod nemškim poveljstvom »skrbel za red in mir« v Srbiji: požigal in ubijal je ter se skupaj z esesovci bojeval proti pripadnikom NOB in — vsak vojak tega korpusa je bil po svoje zamenjava za Hitlerjevega vojaka. To pa v času, ko je Hitler zelo potreboval svoje vojake na drugih frontah.

Stanković je bil — in je še — velik strahopetec. Brž ko je ugotovil, da bi utegnil pasti v boju proti partizanom, se je oprijel peresa: postal je pisar v »prostovoljskem poveljstvu« v Smederevu, kjer so mu najprej rekli »Tintnik«, nato pa Čata (pisar). Nobene priložnosti ni zamudil, da bi se izkazal kot propagator nacističnih idej. Kmalu je prišel v štab korpusa v Beogradu, kjer je pod vodstvom »Glavnega prosvetarja korpusa«, ljutičevsko-esesovskega ideologa Rata Parežarana »prosvetljeval« mladino v Hitlerjevem duhu. Tik pred osvoboditvijo Beograda je Stanković napredoval — in pobegnul. V Črni gori je bil s 33 drugimi izdalci »bojni starešina«. Vendar je moral bežati tudi iz Črne gore. Ko je med begom prišel v Slove-nijo je bil že podpolkovnik. Ob zlomu tretjega rajha je bil v Trstu, nosil je esesovsko uniformo, bil je spiker nemškega radia njegov poveljnik pa je bil esesovski general Globotschnik.

Nacist postane »demokrat«

Po kapitulaciji Hitlerjeve Nemčije je Čata takoj začel služiti tako imenovanemu »svobodnemu

svetu«. Iz taborišč za emigrante v Italiji in Nemčiji je kmalu prišel na »svobodno«: v ameriško okupacijsko cono. Pod varstvom svojega »patrona« Parežarana je postal urednik emigrantskega glasila »Iskra«. Leta so tekla in Stanković je ognjevito širil iste ideje kot med drugo svetovno vojno: urejal je »Iskro« in pisal ostre antikomunistične članke. Toda stari ljutičevci, ki so mislili, da bo Stanković za zmerom njihov, so se prevarali: nekega dne so zvedeli za presenetljivo novico, da je Čata postal »demokrat«.

Že tedaj, ko je urejal »Iskro«, je začel sodelovati z RFE: baše so ga imeli nekaj izkušenj z delom na radiu iz leta 1945 Trstu. Pod vplivom dolarjev je Stanković »spremenil« svoje politično prepričanje in se proglasil za »pravega demokrata«.

Skrivnosti ni

Ugotovitev, da CIA plačuje Radio Svobodna Evropa, ni edinstvena. Ta veličanska organizacija je vmešana tudi drugje. Tako na primer varuje emigrante tistih držav, katerih družbenopolitična ureditev ji »ni všeča«. Vzemimo za primer eksplozije v jugoslovanskih diplomatskih predstavništvih v ZDA pred nekaj leti. Bombe so nastavili tako imenovani jugoslovanski emigranti v ZDA in Kanadi.

»Washington Post« je februarja 1967 analiziral razne intervencije CIA po svetu in boječe postavil tudi vprašanje: »Ali ima CIA kakšno zvezo z antikomunističnimi jugoslovanskimi emigranti?« Na vprašanje je posredno odgovoril znan komentator Pearson, ki je javno povedal, da jugoslovanske emigrante direktno plačuje CIA. »Z denarjem CIA je plačan celo prevoz na progi New York—Washington, samo da bi lahko demonstrirali proti Jugoslaviji.« In naprej: »Nobena skrivnost ni, da je CIA takoj po koncu vojne poskrbela za emigrante iz »komunističnih dežel ter jih — kot njihove organizacije — spravila pod svojo kontrolo.«

CIA ustanovi JDS

Številna dejstva kažejo, da je CIA zadnja leta reorganizirala razne emigrantske organizacije po svojem okusu. Tako je z Društvom za politične raziskave in Inštitutom za mednarodno vzgojo. Kaže tudi, da je CIA ustanovila novo organizacijo jugoslovanskih

Slobodan Stanković Čata (razoglav).

emigrantov, na katere čelo je postavila človeka iz RFE, se pravi človeka s svojega plačilnega seznama. Večina starih emigrantskih organizacij se je namreč tako kompromitirala v svetu, da se zanje niso zmenili niti nekdanji pokrovitelji.

Tako se je rodil tudi Južnoslovanski demokratični savez ali JDS. Dva predsednika JDS sta uslužbenca Radia Svobodna Evropa: Slobodan Stanković, ki je šef »Yugoslav Section«, in njegov »asistent« Zdenko Antić, predsednik »Hrvatskog saveza«, ki sodi v JDS.

Dejstev je še več:

Sedež JDS je v poslopju münchenškega Radia Svobodna Evropa.

Glasilo JDS »Srbski vidici« so dolgo tiskali v pomožni tiskarni Radia Svobodna Evropa.

Ko je predsednik JDS potoval na sejo glavnega odbora JDS v Pariz, je dobil dnevnic in letalsko vozovnico v blagajni Radia Svobodna Evropa.

(Nadaljevanje prihodnjič)

»TV 15« izhaja vsak teden — Izdaja ga Predsedstvo Zveze borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Ljubljana, Beethovnova 10 — Tisk in kliseji CGP »DELO«, Ljubljana, Tomšičeva 1 — List ureja uredniški odbor — Letna naročnina 1800 dinarjev oziroma 18 N-din — Posamezna številka stane 40 din oziroma 40 N-par. Za inozemstvo stane »TV 15« 30 N-din — Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana, Beethovnova 10, pritrilje, p. predal 598-XI, ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29. — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tajništvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 — Rokopisov ne vračamo

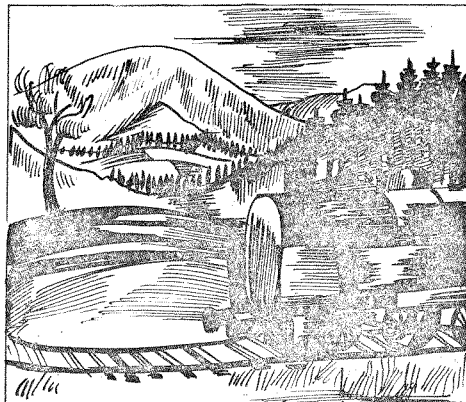
PIŠE: ANA KUCELJ

JANEZOVA ČETA

RIŠE: J. RAVNIK

64. Neki vojak je prevajal besede velikega duhovnika, da bo vojne kmalu konec, potem pa bo kraljevina Italija vse lepo uredila. Ljudje naj kar potrpijo, ker je taka božja volja. Nihče ga ni poslušal, množica je samo vpila. Debeli nuncij je stopil z odra in se odpeljal, a vojaki so nagnali ljudi v barake. Po tem obisku se je stanje izboljšalo, inter-niranci so smeli prihajati iz barak na sprehod po dvorišču in tudi čorba je bila nekoliko bolj gستا. Včasih je kdo dobil od doma v kosu prepečenca listek z važnimi novicami. Prihajala je pomlad 1943 in z njo novo upanje.

65. Sanje ubogih pregnancev so se uresničile. Zopet so jih naložili na vagonce in jih odpeljali iz Gonarsa. »Hura, domov gremo!« so vzklikali, čeprav mnogi niso vedeli, kam bodo šli, saj so bili njihovi domovi požgani in vse drugo uničeno. Tudi Brezarjevi so se veselili. Mati je vzdihovala v skrbeh za očeta, ki je bil še vedno na Rabu in je pisal, da leži v bolnišnici. Ko je dolgi vlak prisopihal do nekdanje državne meje, so ljudje željno vdihavali domači zrak. Solze so jim kar tekle po uvelih licih, ko so hrepeneče gledali obrise domačih hribov.

66. Doma je Brezarjeve čakalo pogorišče, niti ene deske ali trama ni bilo več. Sosedje so imeli hiše cele, le Brinarjeva je bila priznana, ker se je bila družina preselila v »zaščito«. Jože je bil seveda pri belih. Kam naj gredo ubogi brezdomci? Splet je prišel na pomoč pionir Drago. Tudi njihova hiša je bila požgana, pa so si napravili zaščitno bivališče v nekdanjem gasilskem domu. Tam se je našel prostor še za Brezarjeve. Prišla je Francika, ki ji je bila medtem umrla mati, in jim prinesla nekaj hrane. Sivka je imela poleg sebe telčka in tudi mleka je bilo kar precej.